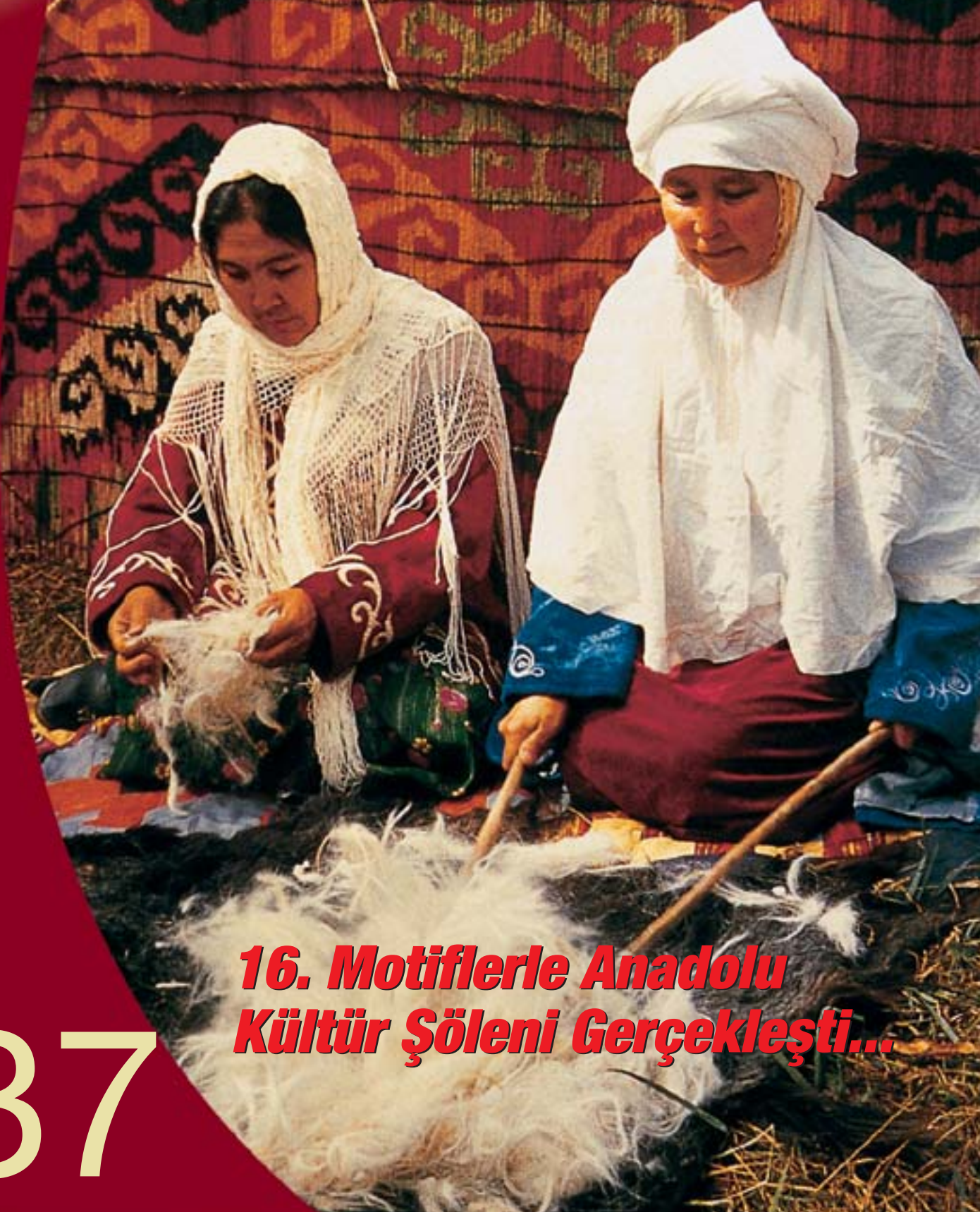

Yıl: 10 Sayı: 37 Fiyat: 7.500.000.-TL NİSAN-MAYIS-HAZİRAN '04

MOTİF

Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Dergisi ISSN 1303 - 4146

***16. Motiflerle Anadolu
Kültür Şöleni Gerçekleşti...***

37

B A H Ç E L İ E V L E R

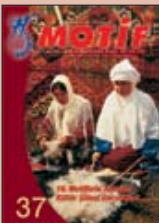
PUAN

DERSHANESİ

Başarılı **iyi bir**
başlangıçla
yakalayın...

Lise 3 ÖSS Hazırlık • Lise 2 ÖSS Hazırlık
Lise 1 ÖSS Hazırlık ve Takviye • Mezun ÖSS Hazırlık
İlköğretim 8 LGS Hazırlık • İlköğretim 7 LGS Hazırlık ve Takviye kursları,

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
Özel PUAN DERSANESİ
İzzettin Çalışlar Cad. No. 6
Bahçelievler / İstanbul
Tel. : (0212) 642 63 00
642 63 24 - 642 63 45
www.puandershanesi.com
e-mail: bilgi@puandershanesi.com

İçindekiler

Nisan / Mayıs / Haziran '04

2 Motif Vakfı ile Doğru
ve Güzelde Buluşmak Dileğiyle...

4 Türk Mutfak Kültüründe Bulgur Kullanım
Alışkanlığı ve Bu Alışkanlığa Etki Eden
Faktörler Üzerine Bir Araştırma

10 Anadolu'dan Orta Asya'ya Uzanan
Coğrafyada Dokumalarda Yaşanan
Ortak Sembolik Motifler

16 Çin İğnesi (İğne Boyası)

18 K.Maraş İlinin Andırın İlçesine Bağlı
Geben Kasabasında Törenler

1

25 Bezirci Köyü'nde Düğün

28 Kültür Sanat Penceresinden
Azerbaycan'a Yolculuk

30 Harput'a Ait Yöresel Gazellerden Örnekler

34 16. Motiflerle Anadolu Kültür Şoleni Gerçekleşti...

38 Motiften Haberler

Motif Vakfı ile doğru ve güzelde buluşmak dileğiyle...

Değerli Motif Okurları; dergimizin 36. sayısında, sizlere Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın kurulduğunu ve faaliyetlerine başladığını müjdelemiştir.

Kurulduğu günden itibaren, çalışma ve faaliyet programına yönelik alt yapı çalışmalarını hazırlayan Motif Vakfı, kısa dönemde gerçekleştireceği projelerine yönelik hazırlıklarına başladı.

Motif Vakfı; kuruluş amacı, hedefleri ve ilkeleri ile geleneksel faaliyetlerine devam ederek, farklı kurum ve kuruluşlar ile yapacağı iş birlikleriyle, çeşitli projelerde bir çok ilke imza atmaya devam edecektir.

Bu güne kadar, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü çatısı altında gerçekleştirilen ve Motif'in Geleneksel faaliyetleri arasında yer alarak kamuoyunun ve Halk Bilim Camiası'nın ilgi ve takdirini toplamış olan "Uluslararası Motif Halk Bilim Sempozyumları" ve "Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni" artık Motif Vakfı bünyesinde gerçekleşecektir.

Tam 5 yıldır organize edilmekte olan Uluslararası Motif Halk Bilim Sempozyumlarında, bu güne kadar, "Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi", "GAP Çerçevesinde Halk Kültürü", "Türk Folklorunun Medya Açısından Değerlendirilmesi" ve "Halk Kültürlerinin Uluslararası İlişkilere Katkısı" konuları işlenmiş ve her bir sempozyum, farklı üniversitelerin işbirliğinde gerçekleştirilmiştir.

Halk Kültürlerinin ve Türk Folklorunun ulusal ve uluslararası araştırmacı, uzman ve bilim adamları tarafından ele alınarak incelendiği ve değerlendirildiği Uluslararası Motif Halk Bilim Sempozyumları, farklı üniversitelerle yapılan iş birlikleri neticesinde, bu kurumlarda eğitim ve öğretim gören öğrencilere de ulaştırılma gerekliliğini prensip edinmiştir.

Bu yıl 5.si gerçekleşecek olan "Uluslararası Motif Halk Bilim Sempozyumu" 17 - 18 - 19 Aralık 2004 tarihlerinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim

Genel Müdürlüğü, Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü ve Motif Vakfı işbirliğinde "Halk Kültüründe Değişim" konu başlığında Kocaeli'de düzenlenecektir.

Konu ile ilgili ulusal ve uluslararası katılımcıların bildirimlerinin yer alacağı bu sempozyumda, günümüzde Halk Kültüründe yaşanan değişimin toplum üzerindeki etki ve sonuçları ele alınarak, çözüm ve önerilerin değerlendirilmesi yapılacaktır.

Ulusal platformda olduğu gibi, uluslararası platformda da yoğun ilgi gören "Motif Halk Bilim Sempozyumları"nın yanı sıra, Motif Vakfı'nın kısa dönemde gerçekleştireceği bir diğer faaliyet ise "Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni"dir.

Ulusal ve uluslararası platformda, Türk folkloruna hizmet ederek, geçmişle gelecek arasında köprü oluşturmuş kişi, kurum ve kuruluşlar, her yıl aralıksız olarak "Geleneksel Motif Halk Bilim Ödülleri" ile onurlandırılmaktadır.

Türk folkloruna hizmet etmekte olan binlerce kişi, kurum ve kuruluş, çalışmalarını ile kültürümüze ışık tutmakta ve bu değerlerin dünya ülkelerine tanıtılmasına aracı olmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yurt içi ve yurt dışında bu çalışmaların desteklenmesi ve daha geniş kitlelere hitap edecek şekilde yaygınlaştırılması düşüncesinden yola çıkılarak "Geleneksel Motif Halk Bilim Ödülleri" kamuoyuna sunulmuş olup, bu yıl Aralık ayında, 9.su gerçekleşecektir.

Halk Bilim Camiası içerisinde itibar kazanarak kabul görmüş Motif Halk Bilim Ödülleri, bu güne kadar olduğu gibi bundan sonrada tarafsız ve objektif değerlendirmeler neticesinde sahipleri ile Motif Vakfı bünyesinde buluşmaya devam edecektir.

Değerli Motif okurları, Motif Vakfı'nın kısa dönemde gerçekleştireceği faaliyetlerden bir diğeri ise, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Vakfımız işbirliğinde düzenlenecek olan "Mahalli Halk Oyunları Şenliği"dir.

Kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerlerimizin ve özellikle halk oyunlarımızın, otantik yapılarıyla, 50 yaş üzerindeki değerlerimiz tarafından sergileneceği şenlikte yapılacak kayıtlar gelecek nesiller için önemli bir belge ve miras olarak arşivlenecektir.

Alanında ilk ve tek organizasyon olma özelliğine sahip "Mahalli Halk Oyunları Şenliği"nin tanıtım ve organizasyonu Motif Vakfı tarafından organize edilmektedir.

Motif Vakfı olarak bizler, ilkelerimiz arasında yer alan "iyinin, doğrunun ve güzelin yanında, kötünün ve art niyetin karşısındayız" düşüncesinden hareketle, farklı kurum ve kuruluşlar ile bu tür projelerin içerisinde yer alarak, Türk Halk Kültürü'ne yönelik hizmetlerimize devam edeceğiz.

Halk Kültürüne hizmette, "doğru ve güzelde buluşmak" dileğiyle, saygılar sunarım.

M.Zeki BAYKAL

Zeki Baykal

Dear Motif Readers; in the 36th issue of our magazine, I had announced the good news that; Motif Folklore Dances Training and Education Foundation was established and had already begun its activities.

Starting from the day of its establishment, Motif Foundation has prepared the infrastructure oriented towards its study and activity program, now has begun its preparations for the projects which it will realize in the short-run.

Motif Foundation will continue to perform its traditional activities within the perspective of its establishment purposes, objectives and principles, and by cooperating with different institutions and establishments will be pioneering in many projects.

"International Motif Folklore Symposiums" and "Motif Folklore Awards Ceremony" which took place among the traditional activities of Motif Folklore Dances Training Association Youth and Sports Club and that aroused the interest and appreciation of the public opinion and Folklore Society until today will be realized within the structure of Motif Foundation from now on.

During the International Motif Folklore Symposiums that were organized exactly for five years; the issues such as "Evaluation of the

With the wishes to meet at the right and beautiful by the Motif Foundation...

Turkish Folklore within the Framework of Tourism," "Folk Culture within the Framework of GAP," "Evaluation of Turkish Folklore from the Standpoint of Media" were taken up so far, and each symposium was organized in cooperation with different universities.

As a result of cooperation with diverse universities, the principle of the International Motif Folklore Symposiums which the Folk Cultures and Turkish Folklore dealt, and examined and evaluated by national and international researchers and experts, and scientists, has become that, these must also be conveyed to the students of those universities.

"International Motif Folklore Symposium" which will be realized for the seventh time, will be organized through the cooperation of the General Management for Research and Training of the Ministry of Cul-

ture and Tourism, Rectorship of Kocaeli University and Motif Foundation under the headline of "Changes in Folk Culture," on December 17/18/19, 2004 in Kocaeli.

National and international participants' manifestos will take place in the symposium, the effect and the results of the changes in the folk culture today over the society will be taken up, and the solutions and proposals will be evaluated.

Apart from the "Motif Folklore Symposiums" that intensely attract the interests both on national and international platforms, a new activity which Motif Foundation will realize shortly is, "Motif Folklore Awards Ceremony".

Persons, institutions and establishments who have served the Turkish Folklore on national and international platforms, built a bridge between the past and the future are continuously awarded every year by "Traditional Motif Folklore Awards."

Thousands of people, institutions and establishments that serve to the Turkish Folklore shed the light on our culture by their studies, and act as a mediator in the introduction of those values to the countries of the world. Within the perspective of this purpose, setting off from the idea of supporting those studies in the native country and abroad, as well as expanding the to reach a greater crowd of people, "Traditional Motif Folklore Awards Ceremony," has been presented to the public, and this year, in the month of December, will be arranged for the 9th time.

As in the past, also from now on, the Motif Folklore Awards that have gained credit and accepted within the society of folklore will continue to meet their winners upon neutral and objective evaluations within the structure of Motif Foundation.

Dear Motif readers; one another activity which Motif Foundation will be realizing in a short while is, "the Local Folklore Dances Festival" by cooperation between the Ministry of Culture and Tourism, the Municipality of Metropolis Istanbul, and our Foundation.

Our cultural values tending to be lost and especially our folk dances will be presented by valuable persons over the age of fifty during this festival, in their authentic structures, and the records will be archived as an important documentation and inheritance for the future generations.

The publicizing and organization of "the Local Folklore Dances Festival," which is the first and unique in its field will be arranged by Motif Foundation.

We as the Motif Foundation, starting from the idea of, "We are together with the good, right, and beautiful, and against the bad and ulterior motive," which is one of our principles, shall be taking place within such project together with different institutions and establishment, and continue our services in the Turkish Folk Culture.

With the wish of meeting in "the right and beautiful," in serving the folk culture...

Sincerely

Bulgur, çok eski tarihlerden itibaren kültürümüzde var olan bir besin maddesidir. Besin değeri diğer tahıl grubu yiyeceklere göre oldukça zengindir ve iyi bir karbonhidrat B grubu vitaminleri kaynağıdır. Dünya mutfağında da önemli bir yer tutmaya başlayan ve mutfak kültürümüzün vazgeçilmez bir besin maddesi olan bulgurun, halkımız tarafından kullanım alışkanlıklarını ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla bu çalışma planlanmış ve yürütülmüştür.

Çalışma 300 bayana uygulanmıştır. Örneklem grubu Ankara'da oturmakta olan bayanlardan tesadüfi olarak belirlenmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anketin birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerini, ikinci bölümü ise katılımcıların bulgur kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemektedir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 11.5 programı kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre araştırma kapsamına alınan bayanların %59.7'si yemeklerinde bulgur kullanmaktadır ve %68.5'i bulguru marketlerden almaktadır. Ambalaj içinde satılan bulguru alırken %40.7'si öncelikle bildiği markaları tercih etmektedir. Eğitim, meslek ve aylık kazanç durumu bulgur yemeği yapma sıklığını etkilememektedir ve katılımcılar ayda bir veya daha seyrek olarak bulgur yemeği yapmayı tercih etmektedir. Bayanların %38.7'si bulguru öncelikle pilavlarda kullanmaktadır. Bulgurun besin değeri ve bulgur yemeklerinin çeşitleri hakkında bilgi verilmesi, geleneksel beslenme kültürümüzün önemli bir parçasını oluşturan bulgurun, mutfaklarımızda daha çok yer almasına neden olacaktır.

Türk mutfak kültüründe Bulgur Kullanım Alışkanlığı ve bu alışkanlığa etki eden faktörler üzerine bir araştırma

Yrd. Doç. Dr. Saime KÜÇÜKKÖMÜRLER

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

Gıda ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Armağan Can AKINAY

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Aile Ekonomisi ve Beslenme Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

ANAHTAR KELİMELEER:

Bulgur, bulgur kullanımı, beslenme, eğitim, alışkanlık

GİRİŞ

Tahıllar, çayır bitki ailesine ait bir grubun tohumlarıdır. İnsanlar, çok eski çağlarda bu tohumların kendileri için yararlı olduğunu öğrenmişler ve zamanla yetiştirmeye başlamışlardır. Tahıllar, insan ve hayvan besini olarak yetiştirilmektedir. (Baysal 1996 : 273) Yaygın olarak kullanılan tahıl çeşitleri buğday, mısır, pirinç, yulaf ve arpadır.

Dünya literatüründe Türk Mutfağı'nın ayrı bir yeri ve ünü vardır. Bitkisel besinlerin başında gelen buğdaydan elde edilen bulgur ise Türk yemeklerinde önemli bir yere sahiptir. Anadolu mutfağında yüz civarında yemekte kullanılan bulgur, buğdayın temizleme, haşlama ve kurutma işleminden sonra taş değirmenlerde kırılması ve kullanılacağı yemeğin niteliğine göre eleme işlemi sonucunda elde edilen bir üründür.

Düğün yemeklerinden bayram yemeklerine, ziyafet sofralarından en fakir sofralara kadar her kesimin değişmez lezzetidir. Hiçbir katkı maddesi kullanılmayan bu doğal ürünün, üretim aşamasında sadece buğday ve su kullanılır. Bünyesinde taşıdığı zengin mineraller, B vitaminleri içeriği ve lif yapısıyla sağlıklı yaşam için ideal bir besin kaynağıdır. (Anonim 2003 : 3)

Buğday, memleketimizin en önemli tarım bitkilerinden biridir. Triticum cinsi 8-10 türe ayrılmakla beraber bu türlerin pek çok çeşitleri vardır. Morfolojik ve fizyolojik vasıflar dikkate alınarak yeryüzünde topyekûn 3.000 buğday çeşidi tespit edilmiştir. Yalnız Türkiye'de bulunan çeşitlerin sayısı 500 den fazladır. (Öztiğ 1971 : 8) Buğdayın en yaygın kullanılan ürünlerinden biri bulgurdur.

Besin değeri bakımından bulgur, diğer kepeksiz buğday ürünleri ve pirince göre daha zengindir. Bulgur toplam karbonhidratlar

	Su (g)	Enerji (kkal)	Protein (g)	Yağ (g)	Karbonhidrat (g)	Posa (g)	Kül (g)	Kalsiyum (mg)	Demir (mg)	Fosfor (mg)	Potasyum (mg)	Sodyum (mg)	Vitamin A ve Karoten IU	Tiamin (mg)	Riboflavin (mg)	Niasin (mg)	Vitamin C (mg)
Buğday (durum)	13	332	12,7	2,5	70,1	1,8	1,7	37	4,3	386	435	3	0	0,66	0,12	4,4	0
Pirinç	12	363	6,7	0,4	80,4	0,3	0,5	24	0,8	94	92	5	0	0,07	0,03	1,6	0
Çavdar Unu	11	350	11,4	1,7	74,8	1	1,1	27	2,6	262	203	1	0	0,30	0,12	2,5	0
Mısır (tane)	9,8	362	11,9	4,7	72,1	2,1	1,5	10	2,5	264		3		0,39	0,11	2,1	0
Arpa	11	349	8,2	1	78,8	0,5	0,9	16	2	189	160	3	0	0,12	0,05	3,1	0
Yulaf Unu	9	388	12	7,5	68			60	5				0	0,50	0,15	1	0
Makarna	10	369	12,5	1,2	75,2	0,3	0,7	27	1,3	162	197	2	0	0,09	0,06	1,7	0
Bulgur	9	357	10,3	1,2	78,1	1,3	1,4	36	4,7	300	310		0	0,30	0,10	4,2	0

Tablo 1: Bulgur ve bazı tahılların ürünlerinin besin değerleri

(Baysal 1996 :281, Küçükömürler ve ark. 2002 : 208 , Erdoğan 1998 ve Türkiye Diyetisyenler Derneği 1991 : 20)

haric diğer besin elementleri bakımından mukayese kabul etmez üstünlüklere sahiptir. Ayrıca bulgur nişastası jelatinize, proteinleri koagüle olduğu için hazmı kolaydır. Bulgur, yapıldığı buğdaydan dolayı elzem amino asitlerde lizin bakımından yetersizdir. Bu amaçla soya, süt ürünleri ve yer fıstığı ile takviye edilmekte veya lizin, vitamin ve mineral maddeler ilave edilerek zenginleştirilebilmektedir.(Anıl 1994 : 2) Bulgurda A ve C vitaminleri bulunmaz. (Erdoğan 1998)

Pirinçle kıyaslandığında; bulgurdaki protein pirinçtekinin yaklaşık 2 katı, demir yaklaşık 5 katından daha fazladır.(Öcal 1997 : 44) Tanenin bulgura işlenmesi sırasında besin miktarında fazla bir değişiklik olmamaktadır. Bulgur yapımı sırasında tane kabuğunun bir kısmı ayrılabilir, bulgurun bileşiminde yer alan lifli maddelerin bağırsak hareketleri ve sindirim sistemi üzerine çok olumlu etkileri vardır. (Özboy 1998 : 7)

Bulgur yurdumuzda çok kullanılan bir besindir.(Baysal 1996 :276) “Bulgur” kelimesi Çağatay Türkçesinin “burgul”undan gelmektedir.(Oğuz 1976 : 02) Dünyanın birçok ülkelerinde bu adla anılır. Halkımız, “burgıl, burgul” şeklinde de söyler. İyi ve normal vasıflı, yeterince kurumuş, protein ve sarı pigmentçe zengin, sert buğdaylardan yapılır. Buğdaylar temizleme, haşlama (kaynatma), kurutma, kırma, eleme ve kepeklerden ayırma safhalarından geçirilir. Ortaya “yarı mamul” bir gıda maddesi olan bulgur çıkar.

Bulgurun yapım tekniğinin bir sonucu olarak, buğday tanelerinin pişirilmesi sırasında beslenme değeri açısından kâr hanesine yazılabilecek değişimler meydana gelir. Önce, nişastası jelatinize, proteinler koagüle olur; birbiriyle kaynaşır,

sindirim kolaylaşır. Suda eriyebilen B kompleksi vitaminler ve mineral maddeler bulgurun özünde toplanır, stabilitesi ve yararlılığı artar. Kabuk soyulduğundan hazmı güç olan kısımlar taneden uzaklaşır. Besince zengin olan (aleuron) tabakası bulgurda kalır. Buğdayın yıkayıp kurutulması ve pişirilmesi ile değişen endosperm yapısı sertleşir, fiziksel etkenlere ve haşerelere karşı dayanıklılık kazanır. Biyolojik, mikrobiyolojik, enzimatik faaliyetler tükenmiş olduğundan bulgur uzun süre bozulmadan kullanılabilir. Bulgur enerji kaynağıdır ve doyum sağlar. Karbonhidrat grubundan olduğu için tat ve aroma yönünden nötr karakterdedir. Bu bakımdan usanılmaz. İyi bir bulgur sert buğdaylardan şahman, sorgül, akbaşak, karakılıçık türlerinden elde edilmiş olmalıdır. Uzunca yapılı ve ince kabuklu sert buğdaylar ancak iyi bulgurun ham maddesi olabilir. Bunlardan yapılan bulgurlar kırmızımtırak veya kehribar sarısı cazip renkli, temiz ve şeffaf görünümlü olurlar. (Öcal 1997 : 2)

Bulgurun sahip olduğu koyu renk ve kepek içeriğinin yüksek olması pirinçle kıyaslandığında kabul edilebilirliğini biraz sınırlamıştır. Bundan dolayı bazı araştırmacılar kırmızı buğdaydan, beyaz renkli ve düşük kepek içerikli ürün elde etme yoluna gitmişler ve alkali uygulaması ile ticari adı “world wheat” olan bir ürün geliştirmişlerdir. (Özboy 1998 : 6)

Tanım ve sınıflandırmalar:

TSE'ye göre bulgur ve bulgur ile ilgili tanımlar şu şekilde yapılmıştır. Bulgur:Umumiyetle sert buğdayların (Triticum durum) tekniğine uygun olarak temizlenmesi, haşlanması, kurutulması, dövülüp elenerek kepeklerinden ayrılması ve kırılması ile elde edilen mamludur. Bulgurda bulunmasına müsaade edilenlerin dışındaki her türlü maddeye

yabancı madde denir. Bulgurun göz açıklığı 0.5 mm olan elekten geçen kısmına elek altı; bulgurun içerisinde bulunan hiç kırılmamış buğday taneleri ile göz açıklığı 3.55 mm olan elek üstünde kalan kısmına çok iri tane denir. İç kısmı beyazımtırak olan bulgur tanesine beyazlı tane denir. Küflenmiş, çürümüş, ekşimiş, acımuş, toplanmış, böcek yenikli, lekelenmiş ve tabii, pişmiş buğday kokusunu kaybetmiş bulgura bozuk tane denir. (TSE 1991:1)

Elenmiş bulgur şu şekilde sınıflandırılır:

- * İri tip bulgur (pilavlık bulgur)
- * İnce tip bulgur (köftelik) (halk arasında düğürcük)
- * Pıtık yada pıtpıtı, düğürcükten daha ufak bulgur. Bazı yörelerde ince bulgura “düğür”, düğürün daha ufağına “düğürcük” denilmektedir.
- * Bulgur unu, ince eleğin altı. (İç Anadolu yöresinde pekmeze katılarak veya ekmek yapılarak yenilir.) (Oğuz 1976 : 01, TSE 1991: 1)

Bulgur Yapımı :

Bulgur yaşamımızda bıkmadan en çok yediğimiz yiyecek maddelerinden birisidir.Bulgurun hazırlanması sonbahar aylarına rastlar. Köylerde, kadınların yaşamlarının yılda en az bir haftası, sadece yıllık bulgur ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmakla geçer. Köyde yaşayan insanların normal yaşam sürelerini 60 ile 65 olarak hesap edecek olursak, kadınların ömürlerinden sadece ailenin yılda tüketeceği kışlık bulgur ihtiyacını karşılaması için 15 ay gibi uzun bir süreyi harcadığı ortaya çıkar.(www.burunoren.com)

Bulgur hazırlama akışı:

- * Temizleme
- * Islatma
- * Pişirme

- * Kurutma
 - * Rutubetin ayarlanması
 - * Kabuk soyma
 - * Kırma
 - * Eleme
 - * Ambalaj ve depolama
- (TSE 2003 : 3)

Bulgur Kaynatmak:

Bulgurun asıl ana maddesi buğdaydır. Bulgur yapmak için en iyi cins buğdaydan yıllık ihtiyacı karşılayacak kadarı ayırt edilir. Bu buğdaylar ele-yip temizledikten sonra akar suda yıkanıp çuval-lara doldurulur. Diğer taraftan evdeki diğer kişiler tarafından da evde ise tandır yakılır, eğer dışarıda hazırlanması planlandı ise bir ateş yakılır. Yakılan ateşin üzerine özel olarak bakırdan yapılmış içi ka-laylı çamaşır kazanı (Asbab kazanı) koyulur ve içi-ne biraz su dökülerek ısıtılır. Altındaki ateşin et-kisini fazlaştırtırken, yıkanıp hazırlanan buğday-lar çuvalardan kazanın içine kaynadığında buğda-yın şişmesi ile döküleceğinden ölçülü bir şekilde dökülür ve kaynatmaya devam edilir. Bu safhaya bulgur kaynatma denir.

(www.burunoeren.com)

Ailenin nüfus sayısına göre yan yana birkaç ka-zan ile de kaynatılan buğdayların kaynatıldıktan sonraki haline ise "hedik" denir. Hedik, Er-menice'dir . (hadik = dane)

(Oğuz 1976 : 02) Kaynatılan buğdayların he-dik haline gelmesi ile ağıza alınarak kontrol edilir. Tam olarak piştiği kanaatine varılır ise hedikler bir iletir (süzgeç) içinde suyu süzildükten sonra bol güneş alan yerlere kuruması için serilir. İki üç gün kurutulur.

Kuruyan hediklerin bundan sonraki haline ise bulgurluk denir. Kuruyan bulgur aile fertlerinden

kadın ve kızlar tarafından altı yükseltilmiş bir tah-ta üzerine dökülerek tekrar içinde var olan veya sonradan karışan bütün yabancı maddeler seçilip içinden temizlenir. Bu safhaya ise bulgur seçme denir.(www.burunoeren.com) Seçilen bulgurluk çuval-lara doldurularak değirmene götürülür. De-ğirmende çekilip kırılması esnasında, kabukları-nın soyulması için içine çok az miktarda su atıla-rak nemlendirilir. Bu değirmenlere "dink veya di-bek" denir. Dink; hem adı, hem de şekli tüm-den değişiktir, kullanıldığı yere göre "Taş dibek, Ha-van, Değirmen" olarak da bilinir. Değirmen ola-rak yaygınlaşmış bir adı da "seten" dir. Dibek ise, "soku, soğu, solku, eldeç" olarak da adlandırılır. (Oğuz 1976:02-07)

Değirmende çekilen bulgur tekrar çuval-lara doldurularak getirilip, güneşte kuruması için ha-zırlanan sergilere dökülür. Burada en az bir gün kurutulduktan sonra değirmen taşları arasında kı-rılıp kepek haline gelen kabuklarının temizlen-me-sine başlanır. Daha zahmetli ve ilginç olanı ise ha-zırlanan bulgurluğun bir araya gelen kadınların saatlerce devam eden bulgur çekme işidir. Elle bulgur çekme işi genellikle imece usulü ile yapılır. Sırası ile her gün bir ailenin bulguru kendi arala-rında anlaşabildikleri kadınların bir araya gelmesi ile başlar. Hazırlanan bulgurluğu çekmek için bir veya bir kaç el değirmeni getirilir.

Değirmenler kurulduktan sonra iki kadın de-ğirmenin etrafında karşı karşıya oturur, yuvarlak şekilde yapılmış ve döndürmek için ağaç bir sapı bulunan el değirmeni kadınların birer eli ile tutup döndürmeye başlaması ile kadınlar eline aldıkları tas ile değirmene çekilecek bulgurluktan az mik-tarda dökerek ikisi birden aynı anda döndürmeye başlar. Bulgur çekme işi devam ederken, kadınlar kendi aralarında karşılıklı olarak maniler ve türküler söylerler. Genellikle akşamları başlayan bulgur çekme işi sabaha kadar devam eder. Bulgur çekme safhasından sonra rüzgarda savrulan bulgurluk elenmesi ile yemeklik gıda maddesi ortaya çıkar.

(www.suryaniler.com/yemek)

Tarihçesi:

Bulgur Anadolu'da ve Orta Doğu Ülkelerinde buğdayın kültüre alındığı dönemden beri üretil-mekte olan ve günümüzde de sevilerek tüketilen önemli bir gıda maddesidir. Bulgurun ilk kez yak-laşık 4000 yıl önce, Babilliler, Hititler ve Musevi-ler tarafından üretildiği bilinmektedir. Bulgur Or-tadoğu'da Suudi Arabistan, Ürdün, Irak, İran, Lübnan ve Suriye; Ermenistan ve Mısır'da "Burg-hul"; Balkan yarımadasında Yunanistan, Bulgaris-tan, Yugoslavya ve Kuzey Amerika'da "bulgur" olarak bilinmektedir. Ayrıca bulgor, boulgur, bo-ulhour, burghoul, bulgur wheat ve ala sözcükleri de bulgur kelimesi yerine kullanılmaktadır. (Ö-z-boy 1998 : 3)

M.Ö. 1000 yıllarda Asya'da dibeğe benzer bir

Dink - Seten
(Niğde civarı, 1958)
(Oğuz 1976)

sisteme rastlanmıştır. Genişçe düz bir taş ile bunun üzerinde ileri geri yuvarlanan bir başka taştan ibarettir. Yine Hitit'lerin arpa bulguru ve bunun yemeğini yaptıkları kayıtlıdır. M. Ö. 12 yüzyılda Asya'da Merkit'lerde, meydan dibeklerinin bulunduğu ve buralarda esirlere darı döğdürüldüğü yazılıdır. (Oğuz 1976 : 315-323)

Ayrıca Çatalhöyük kazılarında, çeşitli mutfak araç-gereçlerinin yanı sıra, mercimek ve bulgur tanelerinin de bulunması, çok eski çağlarda bulgurun tüketildiğini göstermektedir. (Halıcı 1979) Selçuklular devrinde buğdaydan "yarmaş" adı verilen yarma ve bulgur yapıldığı, ancak bulgur ve yarmanın o devirde bugünkü kadar yaygın tüketilmediği belirtilmiştir. (Cunbur 1982)

M.Ö. 3000'lere ait Mezopotamya üstüvane-damga'ları üzerindeki tarım kültürüne ait sahnelerde merasimle buğday başaklarının geçirildiği resmedilmiştir. Alışar (Yozgat)'da, kalkolitik tabakada, M. Ö. 000 bine ait olduğu tahmin edilen hububat bulunmuştur. Alaca Höyük'ün eski bronz çağı yangın katında da kavrulmuş olarak, takriben M. Ö: 2100 yıllarına ait ambarlar dolusu buğday ve burçak ele geçirilmiştir. Hitit tarımında da esmer buğdayı ile arpayı yan yana görüyoruz. Bunlardan un ve ekmek dışında bira da imal ediliyordu. Dini ayinlerde de en önemli unsurları teşkil ediyorlardı. Bir silindir üzerindeki ziyafet sahnesinde biranın buğday saplarıyla emilerek içildiği görülüyor. Bu adet bugün Anadolu'nun dağ köylerinde hâlâ yaşamaktadır. Buralara giden misafirlere içecek bir şey ikram

edildiği zaman kabın yanına bir de buğday sapı getirilir.

Botanist N. Vavilov'a göre buğday tarımı M. Ö. 6000-5000'lerde Türkiye'nin kuzeyi ile Kafkasya'nın güneybatısında meydana çıkmış olup buralardan, bir taraftan Mısır, diğer taraftan Mezopotamya aracılığı ile Avrupa ve Asya'ya yayılmıştır. Daha sonra, İran ve Afganistan'da yakın bir tahıl cinsi ile birleştirilmesi suretiyle ilkel sert buğday, bugün yediğimiz yumuşak buğdayı oluşturmuş oldu. (Oğuz 1976 : 315-323)

Dünyada en yaygın olarak ekilen kültür bitkisi, buğdaydır. İnsanlık tarihinin en eski kültür bitkisidir. Çok eski çağlardan beri buğday bitkisinin ekilip, işlendiği bilinmektedir. Buğday bitkisi iklim koşullarına kolay adapte olabilmemesi, verimin yüksek olması, kolay üretilmesi, gıda sanayinde diğer tahıl ürünlerine göre daha kolay kullanılabilmesi gibi nedenlerle en çok kullanılan tahıl ürünüdür. (Küçükömürler ve ark. 2002 : 205, 206) Buğdayın tarihi, insanlık tarihi kadar eski ve geniştir. Tarihin derinliklerine kadar iner. Tahıl üretiminin Mezopotamya'da başladığına dair bilimsel buluntular vardır. Dolayısıyla

bugünkü uygarlığın temelini oluşturan eski uygarlıklar gibi, buğday denilen nesnenin de bu bölgenin bereketli topraklarında yeşerdiğini savlamak, tarihi bilgilerle çelişmeyecektir. Tarımın M.Ö. 9000 civarında başladığı varsayımı kuvvet kazanıyor. Her ne kadar o zamanlarda yetiştirilen nebatların kalıntıları ele geçmemişse de, bulunan öğütme taşları ve havanlar, oraklar ve hububat çukurları, tarımın başladığına işaret ediyor. (Oğuz 1976 : 315-323)

Osmanlı Kültüründe yapılan düğün ve eğlencelerde büyük ziyafetler ön planda tutulurdu. Osmanlı mutfağında bulgur önemli bir yere sahipti, bugün bulgurun yerini alan birçok şehriye çeşidi 17. yüzyılda İstanbul'da bilinmezdi. Evliya Çelebi "herise" denilen bulgur lapasını Mekke civarında görmüştü. 1670'te burada pirinç, henüz bulgurun yerini almamıştı. (Faroqhi 1998 : 223-226) Osmanlılarda her cuma akşamı bulgur pilavı yapılır ve zerde ile birlikte yenilirdi. (Ünver 1953)

Bulgurun Kültürümüzdeki Yeri

Bulgur; atasözü, mani, deyim, tekerleme ve oyunlara konu olmuş ve günlük yaşamın her alanına yayılmıştır. Örnekler:

Osmanlılarda ziyafet hazırlığı sırasında pilav yapımını gösteren bir minyatür. (Anonim, 1997)

Gelişme göre varış, tarhanaya bulgur salış. (www.denizli.2saat.com/denizli/atasozu)

Evinde yok bulgur aş, kendi gezer bölük başı. (www.geocities.com/harikasozler)

MANİ

Yemeniye kelik, yoğurda katık,
Bulgur pilavına aş derler bizde.
Genç horoza celfin, pilice ferik,
Kümeşe yollarken kiş derler bizde.
(www.ogretmenler.com/elb/edeyimler)

OYUN

Bulgur Dövme: Bir evin bir yıllık bulgur ihtiyacı ekseriya sert buğdaydan yapılır. Kaynatılan bulgur, serilir ve kurutulur. Buğdayın dışındaki kabuğun soyulması için soku adı verilen oyuk taşın içinde tahta tokmaklarla dövülür. Köyün veya mahallenin gençleri bir araya gelip sokuda bulguru döverler. Bulgurun sahibi gençlere çeşitli yiyecekler ikram eder. Bulgur döven gençler birbirlerini yormak için yarışır. Yorulan genç pes eder. (www.solakaglu.com.tr)

TEKERLEME

Yuvarlana yuvarlana yumak buldum,
Yumağın altında tarak buldum.
Tarağı ebeme verdim,
Ebem bana yem verdi.
Yemi tavuğa verdim,
Tavuk bana kanat verdi,
Kanadı göğe verdim,
Gök bana yağmur verdi.
Yağmuru toprağa verdim,
Toprak bana çimen verdi,
Çimeni koyuna verdim,
Koyun bana kuzu verdi.
Kuzuyu ebeme verdim,
Ebem bulgur kaynatıyor,
Dedem torununu oynatıyor.
(www.32.brinkster.com)

Bulgurun Sağlık Üzerine Etkisi

Bulgur kepekli olması nedeni ile posa yönünden iyi bir kaynaktır. Bulgurdaki kepek suda çözülmez. Bu yüzden şeker ve yağın emilimini azaltarak kan şekeri ve kan yağlarının yükselmesini önler. Sindirim sisteminin çalışmasını hızlandırarak hareketsizliğin insan vücuduna getirdiği olumsuzlukların bir çoğunu engeller (kabızlık, kalın bağırsak kanseri gibi). Kan lipitleri yüksek olanlara, şeker hastalığı riski taşıyanlara, kabızlıktan yakınanlara beyaz ekmek yerine yulaf, çavdar ve tam buğday unundan yapılan ekmek, pirinç yerine bulgur tüketmeleri önerilmektedir. (Baysal 1996)

Bulgurun kanserle mücadeledeki yeri keşfedilir keşfedilmez, batı mutfağındaki yeri de sağlamlaştırılmaya başlamıştır. ABD Kanseri Araştırmaları Vakfı, bu besinin içerdiği özellikler nedeniyle yararını vurgulayan bir makale yayımlar yayımlamaz, ABD'de bulgur tüketimi hızla artmıştır.

Yüzyıllardır Ortadoğu'ya ait bir lezzet olarak düşünülen bulgur, egemen batı alemlerinin de gözünde müthiş bir saygınlık kazanmış oldu. (www.bianet.org/2003/0/09-k/7.htm)

Modern zamanların çeşit çeşit mutfak aleti, robotları, blender'leri, mikserleri icat edilip yaygınlaşmadan önce, kadınlar mutfaktaki değerli zamanlarının çoğunu çeşitli malzemeleri yemek için hazırlamakla harcıyorlardı. Bugün marketlerde paketlenmiş, kullanıma hazır halde bekleyen malzemeler ise hayatı kolaylaştırdı. Ortadoğu mutfağının vazgeçilmezlerinden olan bulgur da kullanım alanını genişletti. Bulgur protein, karbonhidrat, posa gibi içerikleri sayesinde, giderek daha da önemli bir besin haline dönüşmektedir. Üstelik çeşitli sağlık kuruluşlarının da vurguladığı gibi bulgurun kanser başta, çeşitli kronik hastalıklarla savaşta da gücü yadsınamaz.

Bulgur Kullanımı

Bulgur aşağıdaki gibi çeşitli amaçlarla değişik yemeklerde son derece yaygın olarak kullanılan kültürel bir ürünüdür. Değişik amaçlarla kullanımına ilişkin örnekler aşağıda gruplandırılmaya çalışılmıştır.

1. Çorbalar:

- * Bulgur çorbası
- * Bulgurlu soğuk çorba
- * Dügürcük çorbası
- * Pıt pıt lapası
- * Ayran çorbası
- * Dügün çorbası
- * Bulgur aş
- * Kulak çorbası
- * Toyga çorbası

- * Serbizer
- * Sulu pilav
- * Patates çorbası
- * Şalgam çorbası
- * Ezo gelin çorbası v.b.

2. Et ve Sebze Yemekleri:

- * Çiy işi
- * Kömeç aşısı
- * Çılbır
- * Ekşili
- * Kırdo
- * Ekmek aşısı
- * Bulgurlu lahana
- * Ispanak kavurması
- * Karma katma
- * Bulgurlu fasulye
- * Domates şilesi
- * Maydanoz yemeği
- * Zeytinyağlı semizotu
- * Galiye
- * Mercimek yemeği v.b.

3. Kebaplar ve Köfteler:

- * Kıymalı köfte
- * Fıstıklı köfte
- * İçli köfte
- * Barbunyalı içli köfte
- * Sini köfte
- * Tahinli köfte
- * Yoğurtlu Kürt köftesi
- * Ciğer Taplaması
- * Hindili bulgur köftesi
- * Oruk (Örok)

- * Domates dolması
- * Mumbar dolması
- * Lahana dolması
- * Efelek dolması (Ankara)
- * Ermenek dolması
- * Ayva dolması
- * Küllah dolması
- * Kör dolması
- * Lor dolması
- * Evelek dolması (Erzincan)
- * Şalgam dolması v.b.

5. Pilavlar ve Mantılar:

- * Bulgur pilavı
- * Etli bulgur pilavı
- * Domatesli bulgur pilavı
- * Nohutlu bulgur pilavı
- * Pancarlı bulgur pilavı
- * Patlıcanlı bulgur pilavı
- * Bulgur meyhane pilavı
- * Arpa şehriyeli pilav
- * Haşhaşlı bulgur pilavı
- * Baklalı bulgur pilavı
- * İşkevteci bulgur pilavı
- * Mantarlı bulgur pilavı
- * Kabaklı bulgur pilavı
- * Bulgur mantısı
- * Loğlazlı pilav
- * Kemeli pilav
- * Tikeli fırık pilavı v.b.

6. Balık yemekleri:

- * Hamsi pilavı
- * Palamut bulgur pilakisi

olan bulgur, geçmişten günümüze kadar sayısız yemekte kullanılmış, bazı yemeklerin ana maddesi, bazı yemeklerin ise yardımcı besin maddesi olarak mutfaklarda yerini almıştır..

Bu Araştırmanın Amacı; Dünya mutfağında da önemli bir yer tutmaya başlayan ve mutfak kültürümüzün vazgeçilmez bir besin maddesi olan bulgurun, halkımız tarafından kullanım alışkanlıklarını ve bu alışkanlıkları etkileyen faktörleri belirlemektir.

Araştırma 300 bayana uygulanmıştır. Örneklem grubu tesadüfi olarak belirlenmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS istatistik yöntemi kullanılmıştır. Cevaplandırılan anketler gözden geçirilerek, oluşturulan kodlama sistemi ile SPSS 11.5 programına yüklenmiştir.

Tüm sorulara verilen cevaplar sayısal ve yüzdelerle tablolarla birlikte belirlenmiştir. Tablo 2' de elde edilen verilere göre açıklamalar yapılmıştır.

Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmaya dahil olan bayanların; eğitim durumu, meslek ve aylık kazançları Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırma kapsamında ki bireylerin eğitim durumu, mesleği ve aylık kazancı

	Eğitim Durumu							Meslek					Aylık Kazanç			
	Okur-yazar değil	İlköğretim mezunu	Lise veya dengi bir okul mezunu	Yüksek okul, fakülte mezunu	Lisansüstü mezunu	Doktora mezunu	Toplam	Devlet memuru	Özel sektör	Ev hanımı	Emekli	Toplam	Az (0-99 milyon)	Orta (500-999 milyon)	Yüksek (1 milyar ve üstü)	Toplam
N	5	86	76	11	13	6	300	112	30	119	39	300	116	135	9	300
%	1.7	28.7	25.3	3.8	4.3	2	100	37.3	10	39.7	13	100	38.7	5	16.3	100

- * Patlıcanlı sulu köfte
- * Yumurtalı köfte
- * Tolalak
- * Tiritlik
- * Yumru köfte
- * Çiğ köfte
- * Bulgur veya yuvarlak köfte
- * Kuru köfte
- * Dorende köfte
- * Yoğurtlu Arap köftesi
- * Sarımsaklı bulgur köfte
- * Ekşili (ıspanaklı) köfte
- * Köfte (Muş)
- * Melefan
- * Analı Kızlı v.b.

4. Dolmalar:

- * Bulgur dolması
- * Yalancı dolma
- * Bulgurlu yaprak sarması

7. Salatalar:

- * Batırık
- * Kısır
- * Pancar cacığı (Pezzik cacığı)
- * Sebzeli tarator
- * Sebzeli bulgur salatası
- * Bulgurlu bahar salatası v.b.

8. Tatlılar:

- * Boza
- * Aşure
- * Dügüllu haşhaş tatlısı
- * Yoğurt tatlısı v.b.

(Yenici 1997 : 58-333, Tokuz 2002 :167-237, Candaş1998 :70, 88, 289, www.yemeklerimiz.com ve Anonim 2003)

Bulgurun günümüz kültüründeki yerini belirlemek amacıyla küçük kapsamlı bir çalışma yapılmıştır. Bir buğday ürünü

Tablodan da görüleceği gibi bayanların %38'i yüksek okul, fakülte mezundur. Sadece %1.7'si okur yazar değil. %2'si doktora mezunu. Bu bayanların %69.6'sı en az lise mezunu. Bu durum da bize araştırmaya katılan bayanların eğitim seviyesinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. %7.3'ü devlet memuru olarak veya özel sektörde çalışıyor. %39.7'si ise ev hanımıdır.

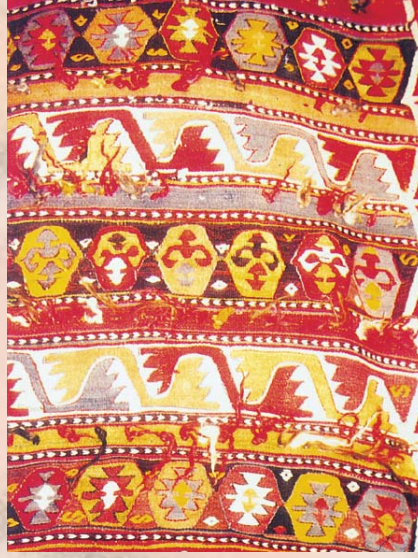
Araştırma kapsamına alınan kişiler aylık kazanç belirtilirken sadece kendi kazançlarını vurgulamışlardır ve tablo bu verilere göre oluşturulmuştur. %39.7'si ev hanımıdır ve çoğu kazanç belirtmemiştir. Araştırmaya dahil olan bireylerin %5'i orta seviye kabul ettiğimiz 500 milyon 1 milyar arası bir kazanca sahiptir. ■

Devamı Gelecek Sayıda...

Anadolu'dan

Orta Asya'ya uzanan coğrafyada dokumalarda yaşanan ortak sembolik motifler

Yrd. Doç. Dr. K. Özlem ALP
Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

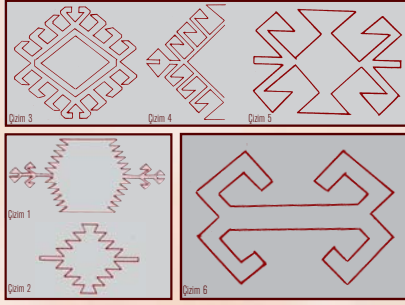
Fotoğraf 1: Konya - Obruk

M.Ö. 6800 yıllarına dek inen yerleşmelerin bulunduğu Anadolu'daki¹ maddi kültür ürünlerinden dokumalarda yer alan sembolik motiflerin incelenmesinde, bu motiflerin devamlılığın anlaşılması, anlamlarının ve kökenlerin tarihsel bir bakış açısıyla incelenmesi oldukça karmaşık bir girişimdir.

Oleg Grabar'ın İslam Sanatı'nın oluşumunu anlatırken değindiği gibi² neredeyse kendinden başka hiç bir şeye işaret etmiyor gibi gözükten karmaşık geometrik oluşumlar, yani yüzyıllar öncesinden gelen sembolik motifler, onların değişerek yüklendikleri anlamlar, biçimsel benzerlik ve/veya ayrılıkların izinini sürmek her bir motifin sınıflamasını yapmak gerçekten de karmaşık gözükmetedir.

Sembol, yapısı gereği bir değil aynı anda birden çok anlamı ve kavramı taşıdığı gibi, bu anlamların biçimlendiği (ya da giyindiği) formları ile soyuttur. Yani sembolik oluşumun ifade biçimi öne çıkarken taşıdığı anlam gerilerde kalmaktadır. Oysa o biçimlerin o denli soyutlanmaları yüklenedikleri anlamla ilişkilidir. Böylece sembolik motifler, neredeyse bilinmeyen eski bir dilin alfabesinin deşifresi kadar zor çözülen bir dekleme kavramımızı gerektirmektedir. Aynı zamanda bu çok bilinmeyenli denklemde salt biçimsel benzerliklerden yola çıkmak belki ilk bilinmeyenin çözümü olacak, ancak bu çözüm yeterli ve güvenilir olmayacaktır. Çünkü sembolik motifler bugünden geçmişe doğru bir bakış açısıyla ele alındığında, bugün bu motifleri dokuyanların motiflerin temeline ilişkin hiçbir bilgilerinin olmadığı gerçeği, Orta Asya gibi geniş bir coğrafyada kaynaklara ulaşma zorluğu, motif ve damgaların Anadolu'daki devamında değişen yer ve köy isimleri, uzun tarihsel süreçte boyların çeşitliliği ve göçer yaşamın getirdiği yer deşistirmeler, çok deşişik dini inaçlar ile son tahlilde islamiyetin ve onun çeşitli aşamalarının etkileri gelenek ve göreneklerin çeşitliliği bu motiflerin kökenlerine inilmesinde, önümüzde bekleyen çok boyutlu bir problem olarak durmaktadır.

Bu yaklaşım göz önüne alınarak bu araştırmada, günümüz Anadolu kilimlerinde yer alan kimi sembolik motiflerin, Kazakistan, Dağıstan, Özbekistan dokumalarındaki devamlılığı üzerinde durulacaktır.

Bilindiği gibi, bugün pek çok araştırmacının sembolik motiflerin bir kısmının Orta Asya Türk kökenlerine ilişkin araştırmaları bulunmaktadır. Aynı zamanda Anadolu'da kilimin Orta Asya Türklerinden Oğuz Boylarının³ torunları olan Türkmen ve Yörükler tarafından dokunduğu bilinmektedir. Ancak motiflerin kökenlerine ilişkin kapsamlı çalışmalar ve değişik yörelerdeki bol örneklerle belli bir sistematik içerisinde oluşturulacak sınıflama çalışmalarına ve bu çalışmaların bir bütünün parçaları gibi tamamlanmasına ihtiyaç vardır. Kesin olmamakla birlikte, bu çalışmaların doğru bir yaklaşım sağlayacağına inanmak gerekmektedir.

Bu makalede Anadolu kilimlerinde yer alan; Bereket, yıldız, pıtrak, ejder, koç boy-nuzu, eli belinde, muska, çengel, gamalı haç motiflerinin Orta Asya dokumalarındaki yansımaları üzerinde duracaktır.

Bereket, Anadolu'da motiflere ismini verecek denli köklü bir anlam ve kavramın karşılığı olmuştur. Bu kavram av ve hayvancılık ile uğraşan göçebe topluluklarda hayvan çerçevesinde geliştiği gibi, tarımsal düzene geçişle birlikte, bitki ve ağaç çerçevesinde de gelişme göstermiştir.

Bereket yada yıldız motifleri olarak da isimlendirilen⁴ bu motifler Anadolu kilimlerinde pek çok yörede benzer isimle kullanılmıştır⁵ (Çizim no: 1, 2).

Hem Anadolu'da hem de Orta Asya Türkleri'nde tarih öncesi dönemlerden bu yana gökyüzü ve yıldızlar ilgi çekmiştir. Yıldız ilk çağlarda insanoğlunun, büyüsel ve mistik bir takım ritüellerine konu olmuştur. Zaman zaman yıldızlar tanrılaştırılmıştır⁶. Günümüzde Uygur, Kazak gibi Türk toplulukları arasında

göğe tapma inancından kaynaklanan "yağmur duası" törelerinde, "gökten indik, yerden çıktık" diye göğe bakarak dua edilmektedir⁷. Anadolu'da yıldız motifleri Karahöyük kazılarında çıkarılan silindirik damgaların üzerinde de yer almaktadır⁸.

Orta Asya Türkleri'nde yıldızlar ve gökyüzü; İyilik, aydınlık, ışık ve kahramanlık sembolü olmuştur⁹.

Anadolu Selçuklu Sanatında da hemen her malzemede görülen 5, 6 ya da 8 kollu yıldızlar Anadolu kilimlerinde genel olarak mutluluk¹⁰, aydınlık, bolluk ve bereketi sembolize etmektedir.

Bu Motif, Anadolu kilimlerinin pek çoğunda yer almaktadır. Konya merkez, Nuzumla, Obruk ve Yeşiloba gibi Kon-

Fotoğraf 2

ya'nın pek çok yöresinde 19. ve 20. yy'a ait kilim örneklerinde yer alan¹¹ (Bkz. Foto No: 1) yıldız motiflerinin devamını Dağıstan Cumhuriyetinde, Lavaşinks bölgesinde yer alan Urma köyündeki dokumalarda görmekteyiz (Bkz. Foto No :2).

Bu örnek, nakışlı hasır denilen "çibta" dokumaları olarak anılmaktadır. Dağıstan'ın diğer bölgelerinde hiç bir analogisi olmayan bu hasırlar halen yörede dokunmaktadır. Kurutulmuş bataklik saz-

Fotoğraf 4

Fotoğraf 3: Mersin - Anamur

larından dokunan bu hasırlarda, doğal saz rengi fon üzerine kırmızı, mavi, portakal renkli motifler yer almaktadır¹². Yıldız motiflerinin hiç bir değişikliğe uğramadan devamını güney Dağıstan bölgesi dokumalarında görmekteyiz.

Aynı motifin yine Anadolu kilimlerinde yer alan bir başka versiyonu da Kazakistan Cumhuriyeti Başkur Bölgesinde yer alan dokumalar üzerinde yer almaktadır.

Anadolu kilimlerinde pıtrak yada bereket olarak anılan bir başka motif de ilgi çekicidir. Anadolu'da yetişen ve dikenli bir bitkiden ismini alan pıtrak, dikenlerinden ötürü göz değmesi ve nazardan korunma¹³ sembolizmini içermektedir. Aynı zamanda bolluğu ve bereketi de sembolize etmektedir¹⁴.

Bu motif, Anadolu kilimlerinin pek çoğunda pıtrak ismi ile anılmaktadır. Anamur ve Mersin yöresinde bol örnekle karşımıza çıkan (Bkz. Foto No: 3) pıtrak motifinin devamını, Kazakistan Cumhuriyeti, Semipalatinsk bölgesinde hasırdan dokunmuş "step örtüsü" olarak anılan dokumada görmekteyiz¹⁵ (Bkz. Foto No: 4).

Bir başka pıtrak örneğini de, Özbekistan Cumhuriyeti Karakalpak Devlet Sanat Müzesinde yer alan, çocuk kıyafetleri süslemek için çuhadan dokunan üçgen dokumada görmek mümkündür¹⁶ (Bkz. Foto No. 5).

Anadolu kilimlerin pek çoğunda rastladığımız "ejder" motif, büyük ihtimalle Uzak doğu ve İran çevrelerinin etkisi ile Orta Asya'dan taşınan bir motiftir (Çizim No:3, 4, 5)

Ejder, hayat ağacı koruyucusu, bereket, haki-

Fotoğraf 5:

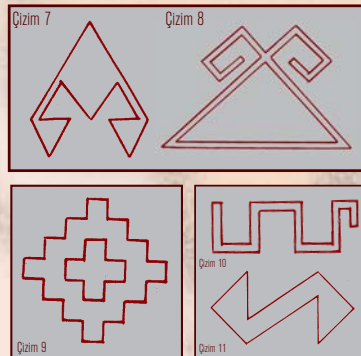
miyet, hazine ve gizliliklerin bekçisi¹⁷ olduğu gibi, şifa, tılsım ve saadetin¹⁸ sembolü olarak da bilinmektedir. Ejderin aynı zamanda doğu yönünü temsil ettiği de bazı araştırmacılar tarafından vurgulanmaktadır¹⁹.

Anadolu kilimlerinde bol örnekle gördüğümüz ejder motiflerinden Konya Akvıran, Çukurçimen, Ereğli ve Karapınar dokumalarında gördüğümüz (Bkz. Foto No: 6) ejder motiflerinin aynısını Kazakistan'da Başkur bölgesinde dokunduğu belirtilen ve Kazakistan Merkez Müzesinde yer alan Başkur yoluklarında görmek mümkündür²⁰ (Bkz. Foto No: 7).

Anadolu kilimlerinde pek çok versiyonunu gördüğümüz "koç boynuzu" motifinin tarihsel kökeni Anadolu'da çok uzun bir tarihsel geçmişe dayanmaktadır. Çatalhöyük kazılarında koç heykelcikleri ve resimleri bulunmuştur²¹. Bu buluntuların kutsal yerler olan tapınma merkezlerinde olması koç boynuzunun Anadolu'da en eski çağlardan beri kutsallığı sembolize ettiği anlaşılmaktadır. (Çizim No:6)

Kalkolitik Çağ'a ait (m.ö.6000-3000) tunçtan yapılan koç başlı kap-kaçak örnekleri, özellikle koç boynuzuna yüklenen sembolik anlamın nedensiz yoğun olduğunun kanıtıdır. Bu kaplarda görülen boynuz motiflerin süs amacıyla çok avın bereketi, güç ve kuvvet anlamlarını taşıdığı düşünülmektedir.

Anadolu'da daha erken devirlere dek süreklilik gösteren koç boynuzu, diğer taraftan Orta Asya Hunlarına ait kurganlardan çıkarılan buluntularla da Anadolu Uygarlıklarındaki koç ve boynuz temalarıyla koşut bir beraberlik

Fotoğraf 6: Konya - Ereğli

göstermektedir. Bu kurganlardan çıkan koç başlı kap-kaçak ve dokuma örnekleri, bu motiflerin Orta Asya Türkleri tarafından da aynı anlamlarda ele alındığını göstermektedir.

Koç, Orta Asya Türklerinde ve halen Anadolu'da kurban olarak, toprağa kanı akıtılarak sunulan müşvik bir hediye olarak anlam kazanmıştır. Bu gün halen Anadolu'da evlerin giriş kapılarına boynuzlu hayvanların boynuzlarını asma geleneği bu kültür aktarımının en güzel örneğidir.

Tarımsal düzene geçişle birlikte koç ve boğa ay-

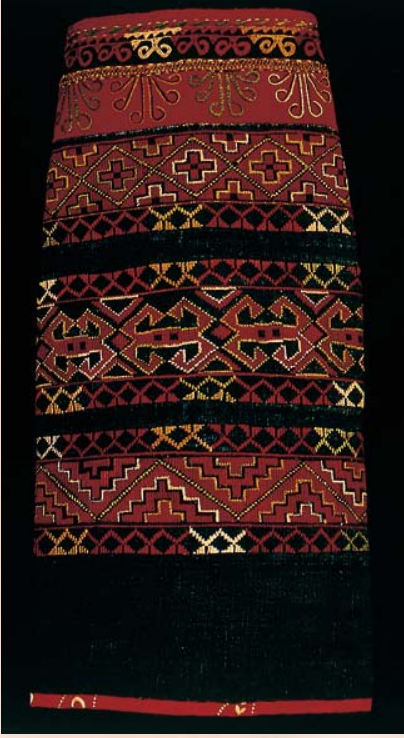

Fotoğraf 7:

nı zamanda erkekliğin, gücün ve kuvvetin de sembolü olmuştur. Oğuz Boylarından "Yıva" boynuz damgası olarak da anılan koç boynuzu motifinin Döğer, Dodurga ve yazır Boyu damgaları ile benzerliği ve Orhan Yazıtlarında ki (r) harfinin simgesi ile biçimsel benzerliği de dikkat çekicidir.

Koç boynuzu motifini Halen Orta Asya Türkleri tarafından da, Anadolu kilimlerindeki gibi hiç bir değişikliğe uğramadan kullanılan yegane motiflerdendir. Kazak kilimlerinde (Bkz. Foto No: 8) ve Karakalpak Devlet Sanat Müzesinde bulunan Özbek dokumalarında (Bkz. Foto No: 9) yer alan koç boynuzu motifleri Anadolu kilimlerinde bulunan koç boynuzu motiflerinin Anadolu'daki devamını gösteren ilgi çekici örneklerdir.

Anadolu kilimlerinde, "elibelinde" adıyla anılan bir başka motifin devamına da değinme gereği vardır. Anadolu kilimlerinde pek çok versiyonu olan

Fotoğraf 9:

bu motif; "elibelinde", "eliboğründe" "amankız", "kız", "kaküllü kız"²² isimleri ile bilinir. (Çizim No:7,8).

Elibelinde motifinin tarihsel kökeni oldukça eskidir. Tarih öncesi dönemden günümüze dek, kadının doğurganlık ve üretiminin getirdiği ayrıcalık, bir anlamda onun temel karakterini belirlemiş ve kadına gizli de olsa büyük bir üstünlük sağlamıştır.

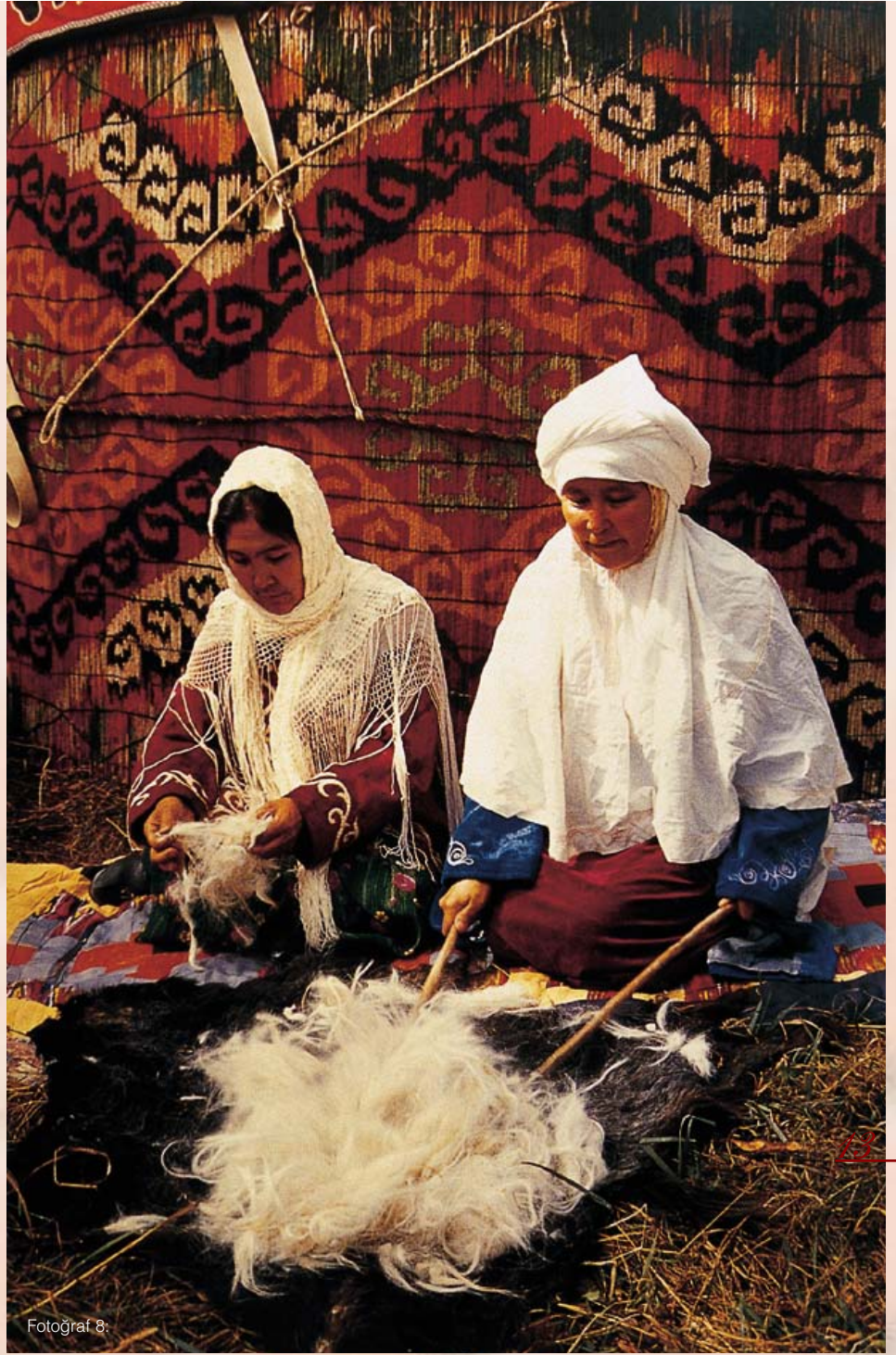
M.Ö. 8500 yıllarına dek inen Neolitik çağa ait ana tanrıça heykelcikleri²³ ilk bereket sembolleri olmuştur.

Anadolu'nun en büyük tanrıçası Kybele, Sümürler'in İştâr'ı²⁴, Hitit'lerin güneş tanrıçası Arinna²⁵, Orta Asya Türkleri'nin Umay anası²⁶, bereket, doğurganlık, üreme ve iyilik kavramları ile örtüşmüş, böylece ilk tanrıça heykelcikleri ve tanrıçalar üzerindeki çeşitli mitler bu çerçevede gelişmiştir.

Bugün Anadolu kilimleri üzerinde gördüğümüz bu motifler, ana tanrıça anlayışı ile oluşan bereket kavramını sembolize etse gerektir.

Anadolu kilimlerinde; eli belinde motifi, Mutluluk, uğur, saadet²⁷, analık, doğurganlık ve evliliğin sembolüdür²⁸.

Anadolu'da Konya yöresi dokumalarında bol örneğini gördüğümüz (Bkz. Foto No: 10) eli belinde motifinin değişmeden devamını takip ettiğimiz Kazak heybe dokumaları Anadolu'daki örneklerin-

Fotoğraf 8:

den ayrılmayacak denli benzer nitelikler taşımaktadır (Bkz. Foto No: 11).

Anadolu'da muska, nazar, nazarlık adı altında toplanan bir dizi motif özellikle kilimlerde çok yoğun olarak kullanılmıştır. (Çizim No: 9).

Anadolu'da Urartular döneminden kalma, üçgen ve dörtgen formlardaki kil ve topraktan yapılmış muskalar²⁹, Orta Asya'da keçeden yapılmış tanrı suretleri³⁰, üçgen, dörtgen formlardaki kil ve topraktan yapılmış muskalar, Anadolu'da deniz kabukları, boncuklar, ayna, üzerlik otu³¹, nazarlık ve muska geleneğinin çok eskilere dayandığını göstermektedir. Üçgen formu bilinen en eski formlardan olup, kilimlerdeki nazarlık formlarının temelini oluşturur. Dokumalarda muska motifleri; korunma, dilek, istek, arzu ve beklentilerin yerine gelmesi, canı, malı, mülkü koruma, kötü gözü önleme ama-

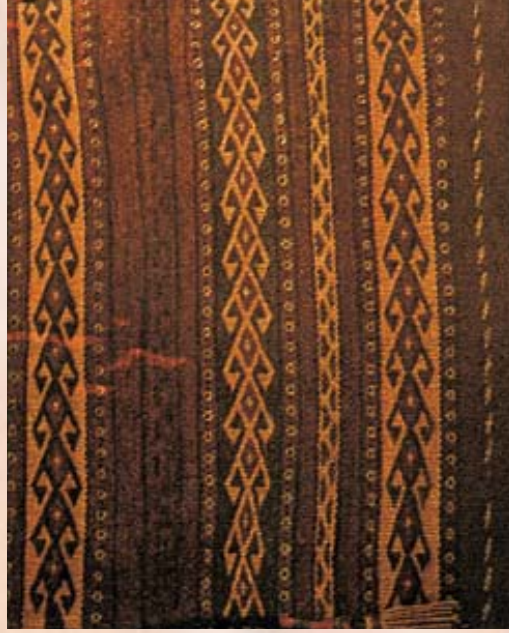
cıyla kullanılmıştır.

Nazarlık adı altında gruplanan ve Anadolu'da Konya Obruk, Detse yörelerinde bol örneğini gördüğümüz (Bkz. Foto No: 12) bu motiflerin devamını, çuha olarak dokunan ve karakalpak Devlet Sanat Müzesinde sergilenen Özbek dokumasında görmek mümkündür (BKZ. Foto No: 9).

Fotoğraf 10: Konya - Karapınar

Fotoğraf 11

Anadolu'da "çengel", "şap", "S" motifi olarak bilinen, aynı zamanda Bayundur Boyu'nun damgası³² olarak da anılan bir grup motif nazardan korunma³³ amacına yönelik olarak kullanılmakla birlikte, bağlılık, birlik ve beraberlik³⁴ anlamlarını da taşımaktadır. (Çizim No: 10, 11).

Anadolu'da Konya ve yöresinde ayrıca Mersin dokumalarında bol örneklerle gördüğümüz (Bkz. Foto No: 13) çengel motiflerinin Güney Kazakistan Başkur bölgesi çadır dokumalarında kompozisyon ve düzen şeması ile aynen kullanılmakta olduğu gözlenmektedir (Bkz. Foto No: 14). Ayrıca Karakalpak Devlet Sanat Müzesinde bulunan 10. yy'a ait Özbek çay torbası dokuması üzerinde bulunan motifler Anadolu'daki benzerlerinden farksızdır (Bkz. Foto No: 15)

Anadolu'da gamalı haç ve haç motiflerinin tarihsel kökeni tam olarak bilinmemekle birlikte, bu motiflerin evrensel bir sembole işaret ettiği anlaşılmaktadır³⁵. Gamalı haç ve haç motifleri Anadolu'da Karahöyük silindir damgalarında³⁶, M.Ö. 6. yy ortalarına tarihlenen gümüş sikkelerde³⁷, Knidos kazısında Lidya döneminden kalma taş sütunlarda bol örneklerle karşımıza çıkmaktadır. Bir başka araştırmaya göre, gamalı haç hayat ağacı ve kartalla birlikte kullanıldığında güneşi sembolize etmektedir³⁸.

Halı ve kilimlerde görülen haç vari şekiller Hiduzim ve Budizm felsefelerinde bir inanç sembolüdür. Uzak doğu kökenli olduğu düşünülen bu motif, aynı zamanda dört ana yönü gösterirken, Anadolu'da da tanrıyı anmak amacıyla yönelmektedir. Bu motifler doğu ve İslam düşüncelerinin bir sentezi³⁹ olarak da yorumlanmaktadır.

Gamalı haç ve haç motifleri Anadolu kilimlerinde bol örneklerle karşımıza çıkmaktadır (Bkz. Foto No: 12). Mersin ve Konya yöresi kilimlerinde çok sık gördüğümüz bu motifin aynısını, Karakalpak Devlet Sanat Müzesinde yer alan ve 10. yy'a ait bir Özbek dokumasında görmek mümkündür (Bkz. Foto No: 9).

Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan ortak motif örneklerini çoğaltmak mümkündür. Bu çalışmada sadece bir kaç ilgi çekici örnek ele alınmıştır. Bugün Anadolu'da kilim dokuyan Yörüklerin kilim kotiflerini hafızadan dokudukları düşünüldüğünde motiflerin tarihsel bir iz sürdüğü açıkça görülmektedir. Sonuçta bu karşılaştırmalı çalışma Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan coğrafyada yalnızca motif birliğini değil aynı zamanda kültürlerin ortak kökenlerinin de ipuçlarını vermektedir.■

Dipnotlar:

- 1) Doğan KUBAN: Türkiye Sanatı Tarihi (İstanbul 1970), 15.
- 2) Oleg GRABAR: İslam Sanatının Oluşumu, Çev. Nuran Yavuz (İstanbul, 1988), 161.
- 3) Faruk SÜMER: Oğuzlar (İstanbul, 1999).
- 4) Güran ERBEK: Anadolu Motifleri Çatalhöyük'ten Günümüze (İzmir, 1986), 17.
- 5) Yusuf DURUL: Türk Kilim Motifleri (Ankara, 1987), 44.
- 6) Değer ÇELİK: Astroloji El Kitabı (İstanbul, 1944), 14-17.
- 7) Abdulkemim RAHMAN: Uygur Folkloru Çev. Soner YALÇIN ve Erkin EMET (Ankara 1996), 135.
- 8) Sedat ALP: Konya Civarında Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir Damga ve Mühürleri (Ankara, 1972), 141.
- 9) Yaşar ÇORUHLU: Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi (İstanbul, 1995), 79-80.

Fotoğraf 12: Konya Detse

ya Halısı Hakkında", Arış I, (1997),

KARAMAĞARALI, Beyhan. "Türk Halı Sanatındaki Motiflerin Yorumu Üzerine", Arış3, (1997).

KUBAN, Doğan. Türkiye Sanatı Tarihi. İstanbul, 1980.

OĞUZ, Burhan. Türkiye Halkının Kültür Kökenleri. İstanbul, 1980.

ÖGEL, Bahaeddin. Türk Mitolojisi. Ankara, 1971.

ÖNDER, Mehmet. "Mevlana Şehri Konya", Ankara 1971

ÖNDER, Mehmet. "Anadolu'da Halı Kilim Demek", Kültür ve Sanat, 1 (1973).

POPOVA, O.C. Narodnie Khudojestvennie Promisli. Moskova, 1984.

RAHMAN, Abdulkirim. Uygur Folkloru. Çev. Soner Yalçın, Erkin Emet. Ankara, 1996.

SAVITSKY, I.V. PANNJINSKAYA, V.A. Gosudarstvenni Muzei Iskustv Karakalpakskoi. Moskova, 1976.

SUBAŞI, Muhsin İlyas. "Kilimlerimizin Anlattığı medeniyet", Erciyes, 88 (1985).

SÜMER, Faruk. Oğuzlar. İstanbul, 1999.

TEKİN, Oğuz. Antik numismatik ve Anadolu. İstanbul, 1992.

TELZHANOV, T.B. Kazakh Visual and Applied Arts. 1974.

TUNAY, Memet. İ. "Çatalhöyük", Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni, XXXI, 310 (1971).

Fotoğraf 13: Konya - Nuzumlu

10) Güran Erbek: Anadolu Motifleri, a.g.e., s.17.

11) K.Özlem ALP: "Konya ve Yöresi Kilimlerinde Semboller", G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış doktora tezi. Ankara, 1998. 336-366.

12) O.C. POPOVA: Narodniye Khudojestvennie Promisli (Moskova, 1984), 113-118.

13) Güran ERBEK: "Hayat Ağacı Motifi II", Antika, 16 (1986), 29.

14) Güran ERBEK: Anadolu Motifleri Çatalhöyükten Günümüze, a.g.e., s. 21.

15) T.B. TEL ZHANOV: Kazakh Visual and Applied Arts, (1974), 26.

16) İ.V. SAVITSKY, V.A. PANJINS KAYA: Gosudartsvenni Muzei İskutstky Karakalpakskoi, (Moskova, 1976), 67.

17) Güran ERBEK: Anadolu Motifleri Çatalhöyükten Günümüze, a.g.e., s. 31.

18) Mehmet Önder: "Anadoluda Halı Kilim Demek", Kültür ve Sanat Dergisi. I (1973), 97.

19) Mehmet Önder: Mevlana Şehri Konya (Ankara, 1971), 77.

20) Özbekai JANİBEKOV: Jolayırıkta. (Alma Ata, 1995), 66.

21) Mehmet İ. TUNAY: "Çatalhöyük", Türkiye Turing Otomobil Kurumu Belleteni, XXXI, 310 (1971), 7-8

22) Güran ERBEK: Anadolu Motifleri Çatalhöyükten Günümüze, a.g.e., s. 4.

23) Derman BAYILDI: Efsaneler Dünyasında Anadolu, Anadolu Mitolojisi (İstanbul, 1996), 151.

24) Samuel Henry HOOKE: Ortadoğu Mitolojisi, Çev. Alaeddin ŞENEL (Ankara, 1995), 40,42.

25) Murat URUZ: Türk Mitolojisi (İstanbul, 1994), 96.

26) Bahaeddin ögel: Türk Mitolojisi (Ankara, 1993), 96.

27) Yusuf DURUL: "Kilim Motifleri Üzerine Araştırma", Sanat Dünyamız, 24 (1982), 28.

28) Güran ERBEK: Anadolu Motifleri Çatalhöyükten Günümüze, a.g.e., s. 28.

29) İsmet Zeki EYÜBOĞLU: Anadolu Uygarlığı (İstanbul, 1981), 308-310.

30) Abdulkadir İNAN: Tarihde ve Bugün Şamanizm (Ankara, 1972), 5.

31) Burhan OĞUZ: Türkiye Halkının Kültür Kökenleri (İstanbul, 1980), 767-794.

32) K. Özlem ALP: "Konya ve Yöresi Kilimlerinde Semboller", G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayınlanmamış doktora tezi. Ankara, 1998. 89-95.

33) Güran ERBEK: Anadolu Motifleri Çatalhöyükten Günümüze, a.g.e., s. 28

34) Muhsin İlyas SUBAŞI: "Kilimlerimizin Anlattığı Medeniyet", Erciyes, 88 (1985), 9.

35) Burhan OĞUZ: a.g.e., 282.

36) Sedat ALP: a.g.e., 282

37) Oğuz TEKİN: Antik Numismatik ve Anadolu (İstanbul, 1992), 84.

38) Macide GÖNÜL: "Eski Türk Halılarında Hayvan Motifleri", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi, VII (1963), 219.

39) Beyhan KARAMAĞARALI: "Türk Halı Sanatındaki Motiflerin Yorumu üzerine", ARİŞ, 3 (Aralık, 1997), 32-36. "Bir Konya Halısı Hakkında", ARİŞ, 1 (Mart, 1997), 116.

Kaynakça:

ALP, Özlem. "Konya ve Yöresi Kilimlerinde Semboller", G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara, 1998.

ALP, Sedat. Konya Civarındaki Karahöyük Kazılarında Bulunan Silindir ve Damga Mühürleri. Ankara, 1972.

BAYILDI, Derman. Efsaneler Dünyasında Anadolu, Anadolu Mitolojisi. İstanbul, 1996.

ÇELİK, Değer. Astroloji El Kitabı. İstanbul, 1994.

ÇORUHLU, Yaşar. Türk Sanatında Hayvan Sembolizmi. İstanbul, 1995.

DURUL, Yusuf. "Kilim Motifleri Üzerine Araştırma", Sanat Dünyamız, 24 (1982).

DURUL, Yusuf. Türk kilim Motifleri. Ankara, 1987.

ERBEK, Güran. Anadolu Motifleri Çatalhöyük'ten Günümüze. İzmir, 1986.

ERBEK, Güran, "Hayat Ağacı Motifi II", Antika, 16 (1986).

EYÜBOĞLU, İsmet Zeki. Anadolu Uygarlığı. İstanbul, 1981.

GÖNÜL, Macide. "Eski Türk Halılarında Hayvan Motifleri", Türk Folklor Araştırmaları Dergisi VII. 168 (1963).

GRABAR, Oleg. İslam Sanatının Oluşumu. Çev. Nuran YAVUZ. İstanbul, 1998.

HOOKE, Samuel Henry. Ortadoğu Mitolojisi. Çev. Alaeddin Şenel. Ankara, 1995.

İNAN, Abdulkadir. Tarihte ve Bugün Şamanizm. Ankara, 1972.

JANİBEKOV, Özbekali. Jolayırıkta. Alma Ata, 1995.

KARAMAĞARALI, Beyhan. "Bir Kon-

Çin İğnesi

(İğne Boyası)

Yrd. Doç. Nursel BAYKASOĞLU

Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

Doğayı örnekleyerek yaratılan maddi kültür kaynaklarımızdan biride El Sanatları'dır. Çağlar boyu süregelen ve Türk Halk Bilimi'nin en önemli konularından biri olan El Sanatları'nın gelişen teknoloji ile birlikte yok olmasını, elden çıkmasını engelleme sorunluluğumuzu unutmamalıyız.

İşte bu nedenle yapılan çalışmaların gelecek kuşaklara aktarılması düşüncesiyle aşağıdaki makale yazılmıştır.

İğne Boyası (Çin İğnesi) desenin düzeyini, uzunlu kısıla atmalarla tümüyle yada kısmen kapatan, sık dokunuşlu, düzgün yüzeyli her tür kumaşa, az bükümlü ipliklerle uygulanan geleneksel işlemlerimizden biridir.

XVIII.yy. sonu ve XIX yy'dan günümüze kadar ulaşan, örgün ve yaygın eğitim programlarında da yer alan, işlenişi kolay ve zevkli bir tekniktir.

İşlenecek kumaşın türüne (ince yada kalın dokunuşlu) bağlı olarak ipekten, yün, floş, rafya vb. kadar her çeşit iplik kullanılabilir. Desen için, do-

ğadan kopya yada stilize her tür desenin yanında, efsanelerden yararlanmak da mümkündür.

İğne Boyası (Çin İğnesi) üç şekilde işlenir :

- 1- Düz İğne Boyası
- 2- Gölge İğne Boyası
- 3- Fantezi İğne Boyası

1- Düz İğne Boyasında, desen işlemeye aynı renk iplikte başlanır ve bitirilir. Rengin tonları, yada farklı renkler kullanılmaz.

2- Gölge İğne Boyasında, aynı rengin tonları ile

birlikte farklı renkler de kullanılır.

3- Fantezi Çin İğnesinde ise, desenin dış hatları belirlenecek şekilde tek yada birkaç sıra çalışılır. Desenin yüzeyi tamamen doldurulmaz. Bu tekniklerin yanısıra, yardımcı iğne olarak tohum işi, makine dikişi, sap işi, gölge işi vb. basit nakış iğneleri de kullanılabilir. Desen, kumaşa açık renklere çizilerek, koyu renklere kopya kağıdı ile geçirilir.

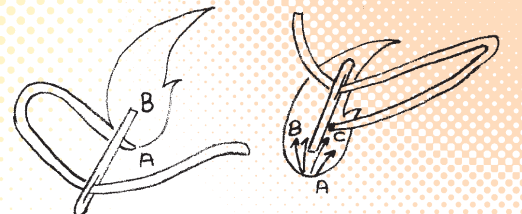
İğne Boyası Yaparken Dikkat Edilecek

Teknik Esaslar :

- 1- Kumaş ve iplik kalınlıklarının oranlı olması.
- 2- İnce Uzun iğne ile çalışılması.
- 3- İğnenin yatık batırılması.
- 4- İğne batış yerlerinin belli olması.
- 5- İpliğin tarazlanmaması.
- 6- Az bükümlü iplikte çalışılması.
- 7- Desenin dar yerinden, geniş tarafına doğru çalışılması.
- 8- Atılan iplik uzunluklarının çok uzun yada kısa olmaması.
- 9- İpliklerin kısıla uzunlu atılması.
- 10- Atılan ipliklerin yan yana gelmesi, üst üste veya aralıklı olmaması.
- 11- Desen işlendiğinde, düz yüzey oluşturulması.

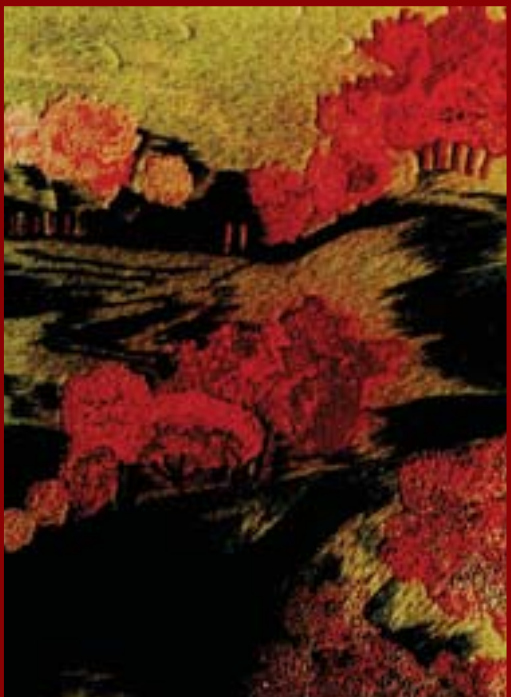
Düz İğne Boyası Yapma

1. İpliğinizi tutturunuz.
2. İğnenizi desenin alt kısmında ("A" noktasından) dik çıkarınız.
3. İğnenizi desenin üst kısmına doğru ("B" noktasına) yatay batırınız.
4. Aynı işlemi, desenin alt kısmı doluncaya kadar, uzunlu kısıla atmalarla tamamlayınız.

KIRAZ AĞAÇLARI (Washington D.C)

Düz ve gölge iğne boyası ve tohum işi tekniği ile N. Baykasoğlu tarafından çalışılmıştır. 32x39

5. İğnenizi üstten dik çıkarıp ("C" noktasına) alta ve ilk atılan ipliklerin arasına yatık batırınız.

6. Uzunlu kısıklı atmalarla, desen çizgisinin içi doluncaya kadar aynı işlemleri tekrarlayınız.

Not 1: İpliklerin üst üste gelmemesine dikkat ediniz.

Not 2: Gölgele iğne boyası çalışmak istiyorsanız; kullandığınız rengin tonları yada farklı renkleri bir arada kullanabilirsiniz.

Fantezi İğne Boyası Yapma

1. İpliği tutturunuz.

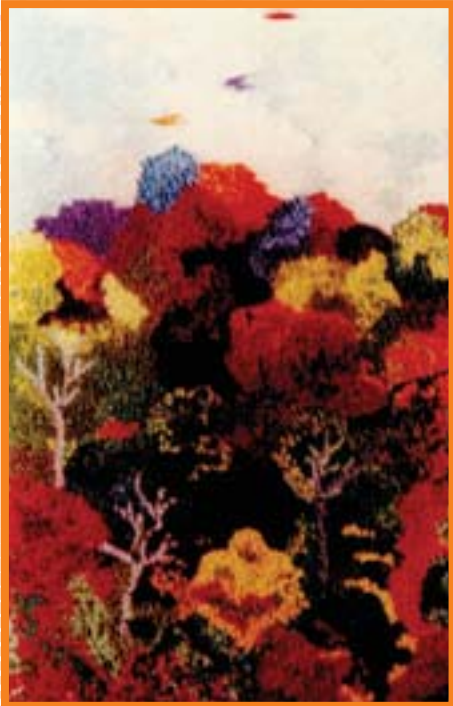

2. İğnenize desen çizgisi kenarından ("A" noktasından) yakın batırınız.

3. İğnenize desenin iç kısmına ("B" noktasına) yatay batırınız.

4. Kenar çizgisi üzerinde, uzunlu kısıklı atmalarla, aynı işleme devam ediniz.

Not 1: Fantezi İğne Boyasında işle-

AYPETRİ DAĞINDA SONBAHAR (Kırm)

Gölgele iğne boyası ve tohum işi tekniği ile N. Baykasoglu tarafından çalışılmıştır. 24x28

BOLU DAĞINDA BAHAR Düz ve gölgele iğne boyası ve tohum işi tekniği ile N. Baykasoglu tarafından çalışılmıştır. 37x27

me yalnız kenar çizgisi üzerinde olur, yüzey tamamen doldurulmaz

Not 2: Desenin yüzeyi genişse 2 ve 3'ncü sıra işleme yapılabilir.

Teknik özellikleri anlatılan Çin İğnesi (İğne Boyası) hammaddesi ve işsizi bol el sanatları alanında, üretim yapmak yada boş zamanlarını değerlendirme isteyenlere, yararlı olacağı düşünülmektedir yazılmıştır.

El emeğinin hem yararlı (maddi -

manevi), hem güzel olma niteliğini taşıyan, geleneksel el işlemelerimiz arasında yer alan ve yeni uygulama biçiminin bazı örnekleri sunulan bu çalışma, görüp etkilendiğim güzelliklerin; zihnimde oluşan bölümlerinin kumaşa aktarılması sonucu ortaya çıkmıştır. Makine ve teknoloji ürünlerinin bütün baskılarına rağmen El nakışları üstün değerlerini korumakta ve aranmaktadır.

Üretim kalitesini iyileştirmek ve kalkınmada bir gelir kaynağı olarak iç ve dış pazarlara sunmak isteyen, el sanatları ile uğraşanlara yada el sanatlarına gönül verenlere, yeni bir ufuk açma, iğne boyası çalışmalarına modern bir anlayış getirme çabası güdülmüştür.

El nakışları alanında, desene bağımlı kalmadan yada desen çizmeden, duyu ve düşüncelerin özgürce kumaşa yansıtıldığı ender tekniklerden biride iğne boyası tekniğidir. Desen çizmeden soyut yada somut desenlere ulaşmak, zihinde oluşan güzellikleri kumaşa yansıtmak mümkündür.■

Kaynakça:

Korkusuz, Süheyla. (1976) Nakış, Ankara: TİSA Matbaacılık Sanayi

Senemoğlu, Nuray. (2002) Geleşim-Öğrenme ve öğretimi: Kurumdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Yayınevi.

ILGAZ DAĞINDA KIŞ

Düz - Gölgele iğne boyası ve tohum işi tekniği ile N. Baykasoglu tarafından çalışılmıştır. 26x30

K.Maraş ilinin Andırın ilçesine bağlı Geben kasabasında Törenler

Seher Camuz

Çukurova Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

TÖRENLER

1.1.Geçiş Törenleri:

1.1.1.**Doğum:** Çocuk sahibi olmak istemeyenler ve çocuğu olmayanlar ebeye giderler. Günümüzde bunun yanı sıra doktora da gidilmektedir. Ebe çocuğu olmayan kadınları değişik usullerle tedavi eder. Mesela süt cereleri (çamurdan kiremitten yapılan süt kapları) ile içinde çamaşır yıkanmış suyu taşır kazanlara koyarlar. İyice kaynadıktan sonra kazanın üstüne iki çita konur ve kadın ay yüzü ile (çıplak olarak) onun üzerine oturulur. O buharla kadının ay yüzü (rahmi) açılınca kadını hemen kocasının koynuna verirler. Bu uygulama soğuklaması veya küçük yaşta evlenen, incinmesi olan kadınlara yapılır.

Ay yüzü (rahmi) kapalı, dar, geride olan kadınlara ise başka uygulamalar yapılır. Mesela bir çiviye koyun yünü sarar ve onunla kadının rahmini açarlar. Eğer kocası yanında ise kadını hemen kocasının koynuna verirler. Yanında değilse çiviye kocası gelene kadar kadının rahminde bırakırlar. (Ebeler mesleği bir başkasına devrederken hünelerinin o kişiye geçmesi için kişinin işaret parmağını ısıtırlar.)

Ebe çocuğun cinsiyetini belirleyememektedir. Ancak çocuk dünyaya geldiği zaman cinsiyeti öğrenilebil-

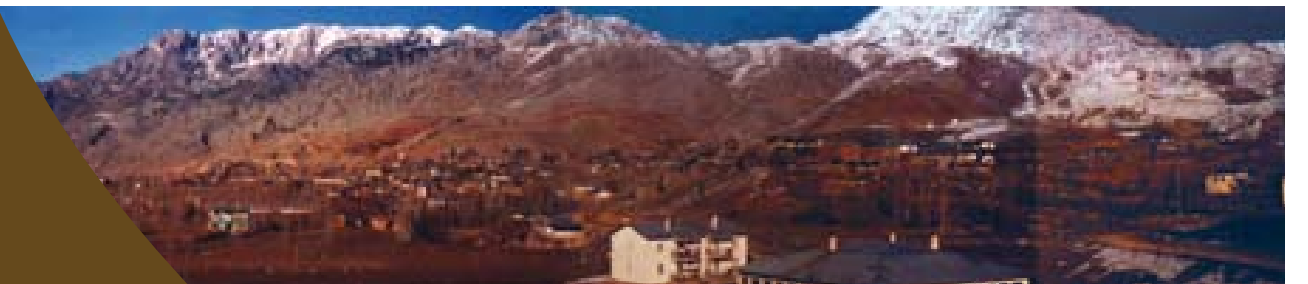
mektedir. Neslin devamı için genelde erkek çocuk tercih edilmektedir. Sık sık düşük yapan kadınlar için ebeler çeşitli otlardan ilaçlar yapar ve onları kadınlara içirirler. Kocasının kadının üzerine çok varmamasını, kadının ağır şeyler kaldırmamasını tembihlerler.

Çocuğun ana karnında oynamadığı durumlarda ise bebeği hareket ettirmek için hamile kadını yere uzandırır, ayaklarını yüksek bir yere dayandırır ve belini havaya kaldırtıp göbeğini sallatırlar.

Doğacak çocuğun güzel olması için hamile kadına sebze ve tatlı şeyler yedirirler. Çocuğun da acı olacağına inanıldığı için acı ve ekşi şeyler yedirilmektense kaçınılır.

Doğum imkanlar dahilinde ya ebe tarafından yaptırılır ya da kadın doğumu tek başına yapar. Doğum anını belirlemek için kadının karnı sabunlu su ile ovulur. Bebeğin başının rahme girip girmediği kontrol edilir. Eğer doğum anının geldiğine karar verilirse hazırlıklar yapılır. Tavana bir ip gerilir. Hemen altına yere de büyükçe bir taş konulur. Taşın üzerine yumuşakça bir şey serilir. Kadın o taşa yaslanacak şekilde hafifçe oturur ve ipe asılarak ıkına ıkına Allahu taalla'nın sancıları vermesiyle bebeleşerek doğum yapar.

Bebeğin göbek bağına göbek ebesi keser. Göbek

bağını kesip bağlayan ebe eskiden düğümün üzerine yakılmış çaput parçası yapıstırırken şimdilerde mandal takıp ilaç sürüyor. Kesilen göbek bağı çocuk okusun isteniyorsa okul bahçesine, evine bağlı bir kız olsun isteniyorsa evin yakınlarına , yürekli bir erkek olsun isteniyorsa dağlara atılır.

Bebeğin yıkanmasına gelince , önce bebek yarım saat suda bekletilir. Sonra kokmanın diye tuzlanır. Tatlı, güzel olsun diye şekerlenir. Yarım saat böyle bekletildikten sonra çimilir (yıkılır). Ardından çocuğun gözlerine çıra iğnesiyle sürme çekilir. Daha sonra bebek toprakla belendir. Hafut bez içine toprak konulur ve hafutlanır.^(K1)

Bebeğin giydirilmesine gelince, çocuk önce bağış (ipten örülür) ile iyice bağlanır. Sonrada kundakların gözleri de kırk güne kadar bağlı kalır. Bazen de bebek çıplak olarak ısıtılmış toprağa yatırılır. Ancak bunlar eskisi kadar yapılmamaktadır. Günümüzde bebeğe önce zıbın giydirilir , sonra da bebek süslenerek kundaklanır. Ayrıca bebekler eskisi kadar uzun süre kundaklanmamaktadır. Durumu olanlar bebeğin altını hazır bezlerle bağlarken olmayanlara çaput bez kullanmaktadırlar.

Doğum yapan kadına banyo yaptırıldıktan sonra temiz giysiler , şayet durum elverişliyse yeni giysiler giydirilmektedir.

Doğum yapan kadının beslenmesine çok dikkat edilmektedir. Özellikle ayran içirilmez, yaş üzüm, cacık yedirilmezken kuru üzüm ve pekmez bolca yedirilir

Doğumu aileye duyuruna duruma göre hediyeler verilir.

Çocuk ilk olarak babaannesinin kucağına verilir. Baba doğum anında evde bulunmaz dede ise ayıplanacağı için bebeğe ve anneye yaklaşamaz.

Çocuğu yaşamayan aileyi tedavi için hocaya veya ebeye götürürler. İlaçlar yapıp içirilir. Muskalar yazılır. Bunlar anne ve çocuğa uygulanır. Günümüzde bunların yanı sıra doktora da gidilmektedir.

Annenin sütünün bol olması için annenye şirenin her çeşidi yedirilir. Reçel, pekmez gibi. Ciğer kavurması, ciğer buğulaması, pirinç, buğday da bolca yedirilen şeylerdendir. Annenin sütü üçüncü gün gelmeye başlar. Anne bebeği emzirmeye başlamadan önce mutlaka banyo yaptırılır.

Eğer anne art arda üç kız doğurursa onlara bir kurban düşmektedir. Uzun süre çocuk sahibi olmayanlar da çocuk sahibi olunca kurban kesmektedirler. Ayrıca mevlit okutmaktadırlar. Çocuğun adı iki üç günde verileceği gibi bir haftada da verilmektedir. Büyük ailelerde anne baba büyükanne, dede çocuğun adına ortak olarak karar verirler.

Çocuğun adı verilirken imam getirilir. İmam , çocuğun adını kulağına bir kaç kez fısıldar ve ezan okur bunun için imama hediye verilir.

Çocuk kırkını çıkartana kadar sürekli ziyarete gelen olur. Ancak kırkına kadar çocuk ve anne değil evden dışarı çıkmak, oda kapısının eşliğinden dahi çıkamaz, yerinden kıpırdatılmaz. Şayet çıkmak zorunda kalırsa ve yeni doğum yapan başka bir kadınla karşılaşırsa kadınların eline birer iğne verilir. Ve birbirlerini geçmeden önce iğneleri değiştirmeleri söylenir. Bu kırk basmasını, kırkları karışmasını diye yapılır. Eğer bir cenazeye gitmeleri gerekirse çocuk bir başkasına verilir ve cenazeden yüksek bir yere çıkarılır. Kadın da cenazeden yüksek bir yere çıkarılır. Cenazenin alta kalması sağlanır. Bu da kırk basmasını diye yapılır.

Çocuk ve anne kırk gün boyunca her şeyden korunur. Bütün bunlar al basmasına engel olmak için yapılır.

Yörede al karısı tanınmamaktadır. Ancak kırkı çıkmamış kadının ve çocuğun kırk

gün boyunca kabri kazılı ve açık olur diye onları al basacağı için cinlerden korunması için tedbirler alınır. Başlarının ucunda kurban okunur. Ve başlarına kırmızı örtüler serilir. Al basması durumunda kadın ve çocuğa hocaya gidilerek muska yazdırılır..

Kırklama kırkınıncı gün yapılır, bunun için kırk taş toplanır. Büyük bir kazana su doldurulur ve toplanan taşlar içine atılarak kaynatılır. Tüm aile fertleri birer birer bu suyla yıkanır. Anne ve çocuğun üzerine de tülbent tutularak kırk kırk kırk... diyerek bu sudan dökülür. Sonra da her ikisine de yeni kıyafetler giydirip yatırılır.

Çocuk ilk önce anne sütü ile beslenir. Annenin sütü bolsa ondan başka bir şey verilmmez. Az ise dibekte bisküvi dövülür ve süt ile pişirilerek çocuğa yedirilir.

Çocuk üç altı aylık iken diş çıkarır. Bunun için hedik yapılır. Hedik mısır, nohut, buğday ile yapılır. Sonra konu komşuya, hısım akrabaya dağıtılır.

Tebriğe gelenler çocuğa çeşitli hediyeler getirirler. Temeli iyi, berk (sağlam) olsun diye demir kap gibi şeyler getirirler.

1.1.2.Sünnet: Erkek çocukları genel-

likle altı aylıktan başlayarak en geç beş yaşına kadar sünnet edilirler. Bunun için özellikle yaz mevsimi seçilir. Çünkü kış soğukunda çocuğun yarısının iyileşmesi zor olur. Yaz günü sıcaklardan çocuğun vücudundaki kan yürür ve çocuk daha çabuk iyileşir.

Sünnet çocuğunun kirvesi zengin ise çocuğu baştan aşağı yeni giydirir. Bu gün için özel bir kıyafet yoktur. Bu gün de düğün hesabı yemekler hazırlanır çalgılar çalınır, oyunlar oynanır. Sünnet olmadan önce çocuk süslü bir ata bindirilerek gezdirilir. Hısım akrabalar da çocuğun arkasından yürürler.

Sünnet çocuğunun yatağı iki ağaç arasına kurulan salıncaktır. Salıncığı bir çarşaf serilir ve sünnet edilen çocuk üzerinde bir atlele bu yatağa yatırılır. Çocuk iyileşene kadar bu yatakta yatmak zorundadır. Çünkü yaralıdır. İhtiyaçlarını gidermesi zordur. Bu yatakta tüm ihtiyaçlarını görür. Sünneti eskiden abdallar yapmaktayken şimdilerde ise sağlıkçılar yapmaktadır.

Kirvenin görevi çocuğu gücü yettiğinde giydirmek ve sünnet düğünü boyunca onunla ilgilenmek, sünnet olurken yanında bulunmak, sağlığıya kesim işlerinde yardım etmektir. Sünnetten sonra kirve çocuğa para, altın gibi takıntılar takar. Kirvenin hanımı da ayrıca bir şeyler takmak zorundadır. Buna karşılık çocuğun babası da kirveyi giyindirir. Gelen misafirler de gücü yettiğinde çocuğa bir şeyler takarlar.

Düğünün tüm masrafları çocuğun ailesine aittir.

Sünnet düğünlerinde akıllı yeten kişiler mevlit okutmalıdır ama son zamanlarda bunu yapanların sayısı azdır.

Sünnetle çocuğa yarası azmasın, kanamasın diye acı ve ekşi şeyler yedirilmez. Yarasına da sütlün kaymağı ve zeytin yağı sürülür.^(K2)

1.1.3. Askere Gönderme/Karşılama:

Köy içerisinde o gün askere gönderilecek gençler bir araya toplanır. Askere gönderilen gençler bir toplantı alem yapılarak uğurlanır. Bu eğlenceye hısım akraba çağrılır. O gün davul, zurna çalınır; bunun eşliğinde oyunlar oynanır, halaylar çekilir. Yemekler pişer hep birlikte yenilir. En son tüm eğlenceler sona erip gitme vakti geldiğinde köy hocası askerleri toplar, onlara tek tek dua eder. Duasını ettiği asker arabaya biner. Hepsini birlikte uğurlanır. Her askere ayrı azık hazırlanır bunun için ekmek gevredilir, un beletilir pekmez hazırlatılır.

Asker demliğini (teskere) aldığı anda herkes onu karşılamak için toplanır silahlar sıkılır, kurbanlar kesilir. Konu komşuya kurbandan pay dağıtılır. Asker karşılamalarda

özel yemek olarak sac kavurması yapılır. Hep birlikte hazırlanan yemekler yenilir. Ailesine göz aydını diler. "Allah darısını sizin çocuğunuza, torununuz nasip eylesin" denir ve gelenler uğurlanır.

Askerden gelene kırkı çıkmadan evlenmek için kız bulmaya çalışılır. Şayet kırkı çıkarda evlenemezse bir daha evlenemeyeceğine inanılır.

1.1.4. Hacı Gönderme/Karşılama: Hacıyı gurbe te yollar gibi toplanılır. Yemekler hazırlanılır ve onu uğurlamak için gelen konuklara dağıtılır.

Hacca giden kişiye gelin bohçası gibi bohça hazırlanılır. Kumaş alınır. Ve hacı elbisesi diktirilir. Bir de omuzlarına atması için yanlarına Türk bayrağı verilir.

Hacı karşılanırken de hısım akraba toplanır, gelen konuklar için yemekler hazırlanır. Hacı sağ salim ulaştığı için mal (kurban) kesilir. Hacı hacdayken de bir kurban kesilir.

Hoş geldine gelenler yanlarında hediyeler getirirler. Hacı da yanında getirdiği hurma, zenzem suyu, tespih, hacı yazması, tül bent gibi hediyeleri gelenlere dağıtır.

1.1.5. Evlenme: Oğlan kızı görüp beğenir. Gidip ailesiyle konuşur oğlanın ailesi önce kızı soruşturur sonra bir görücü (minnetçi, aracı) gönderir. Görücü, kız tarafının bu işe gönüllü olup olmadığını öğrenir ve oğlan tarafına haber eder. Eğer gönülleri varsa oğlanın ailesi kızı istemeye gider. Görüşmede önce başlık kesilir. Başlık kesilmeden kız verilmez. Başlığın bedeli yüksektir. Eğer başlıkta anlaşılırsa kız vermeye söz verilir. Oğlanın babası kızı isterken Allah'ın emri ile sözlerini üç kez tekrarlar. Karşı tarafta aynı şekilde üç kez cevap verir. Erkek kızı gönüllü veya gönülsüz olarak kaçırma bile kız tarafı başlık ister. Üstelik, kaçırma söz konusu olduğunda başlık artar. Başlığı alamadığı zaman Jandarma Karakoluna suç duyurusunda bulunur. Başlık kesildi mi damat kalkar kız ailesinin; anasının, babasının bacısının, abisinin elini öper teşekkür eder.

Söz kesimine nişan, tatlı da denir. Söz kesileceği zaman hısım akraba çağırılır pekmez ile şerbet hazırlanılır ve kuru üzümle beraber hazırlanan şerbet dağıtılır.

Gelin bu günde özel olarak giydirilir. Elbisesi renkli (renkli) olur. Söz kesiminde damat kıza gümüş bilezik ve yüzük takar. Eğer gücü yeterse bir de kolye takar. Nişan kıyılıp yüzükler takılınca kızın başına alakeviye takılır.(Alakeviye: iple örülen başa takıldığı anda alından aşağı sarkan renkli çubuklardan oluşan süslemeli baş bağıdır.)

Nişan töreni kız evinde yapılır. Nişandan bir hafta on gün sonra kız damat evine el öpmeye götürülür. Orada kıza pırtı (kalcak, elbise) giydirilir. Daha sonra erkek kızı görmek istediğinde altın veya elbise beleterek (kestirerek) kız evine gidebilir.

Eğer nişandan dönülür ve vazgeçen kız tarafı olursa oğlan kızın evi dahil her şeyini alabilir. Eğer erkek vazgeçerse her şeyi kızda kalır ve hiçbir şey üzerinde hak iddia edilemez.

Gelin olmaya gelince düğün üç gün sürer. İlk gün erkek evine Türk bayrağı dikilir. Bu bayrak düğün bitene kadar dikili kalır. Cuma günü sabahtan başlayan düğün pazar günü öğlen sona erer. Birinci gün kız tara-

fı kendi evinde erkek tarafı kendi evinde eğlenceler düzenler. İkinci gün kına gecesi yapılır. Kına kız evinde olur. Bu nedenle erkek tarafı kız evine gelir. Hep beraber eğlenirler. Üçüncü gün öğlen vakti erkek tarafı kız evine gider ve kızı çeyizi ile beraber alır. Böylece saat 12 :00'de düğün sona erer. Düğün boyunca her iki evde yemekler pişirilir, davullar çalınır, eğlenilir.

Düğünün ilk günü gelin sabahtan hazırlanır. Eskiden geline ceket denilen elbise diktirilirdi. Bu elbisenin üstü yeşilse altı al, üstü alsa altı yeşil olurdu. Başınaysa fes giydirilip alakeviye bağlanır ve kat kat tüllerden oluşan duvak örtülürdü. Ayrıca gelinin başı çenesini ve kulaklarını saracak biçimde bağlanırdı. Bu her duyduğunu kocasına anlatmasın kaynanasına ve kayınbabasına karşı konuşmasın diye yapılırdı. Çünkü geleneğe göre gelinin kaynanasına ve kayınbabasına bir şey söylemeye hakkı yoktur. Onlarla başını eğerek ısmarlarla (işaretlerle) anlaşılırdı. Bir derdi varsa bunu kocasına anlatmalı, kocası da anne ve babası ile konuşmalıydı. Günümüzde ise bunlara eskisi kadar uyulmamaktadır. Ayrıca geline beyaz gelinlik giydirilmektedir.

Damat ise düğün boyunca takım giyip kravat takmaktadır. Kıyafeti siyah veya lacivert olmaktadır. İlk gün her iki aile kendi evinde yakınları ile eğlendikten

sonra ikinci gün kına yakılmaya gelin evine gelinir. Sabahtan yemekler pişirilir. Bu güne özel olarak ciğer kavrulur, dolma ve çiğ köfte yapılır. Ayrıca çerezler dağıtılır. Gün boyunca çalgılar çalınır. Kemeççe çekilir. Ve türküler eşliğinde oynanır.

Bu günde yedi özel at hazırlanılır. Atların hepsi güzelce süslenir, başlarına birer ayna takılır. Bu atların altısının üzerine binmek üzerine köyün altı güzel kadın seçilir. Bu kadınlara yenge denir. Her biri güzelce giydirildikten sonra gelin de dahil olmak üzere atlara bindirilirlir. Kimin hangi ata bindiği çok önemlidir. Çünkü gelin ve yengeler atlarla köyde gezdirilip eve getirildikten sonra gelinin atına damat yengelerinin atlarına ise eşleri binip atları götürecektir. Gezintiden sonra kız evine varıldığında gelin atın sağından inmelidir.

Gelinin kınası gündüz yakılır ve eğlencelere devam edilir. Gece olunca kına gelinin elinden alınır ve damadın eline yakılır. Böylece birbirlerine bağlı olacaklarına inanılır. Eskiden kına elin tamamına yakılırken günümüzde sadece serçe parmağı yakılmaktadır. Kına yakılırken acıklı türküler söylenip gelin ağlatılmaya çalışılır.

Düğün boyunca gelinin gülmemesi gerekmektedir. Çünkü gelinin gülmemesi neşeli olduğuna, ailesinden ay-

rıldığına üzülmeyeceğine yorumlanır ve gelin ayıplanır. Surat asması ve susması ise istemeden evlendiğini yorumlanır. Bu nedenle gelin düğün boyunca tedirgindir.

Üçüncü gün düğünün son günüdür. Sabahın erken saatlerinde yemekler hazırlanır davullar çalınır. Bir gurup gelini evinden almaya gider. Çeyizi ile beraber erkek evine getirilen gelin düğün yerine vardığında attan inmeden önce kaynana ve kayınbaba çağrılır. Onlara "Ne veren?" diye sorulur. Dana mı koyun mu canlarından ne koparsa verirler. Buna üzengilik denir. Birde geline bey parası verilir ki bu gelin ölse de kaçsa da gelinden düşmez. Daha sonra gelin atın sağından iner ve yemek kazanlarının ağızını açar. Damatla beraber yemek yapanlara para atar. Fasulye dövme pilavı bugünün özel yemeklerindedir.

Saat 12:00 de düğün biter ve konuklar dağılır. Gelin güvey evinin kapısına gelir bu kapıya bir kuran asıdır. Gelinin eline de büyük bir şişe verilir. Kapıdan geçmeden önce vurup kırmayı söylenir. Eğer düğün kışın yapıyorsa kar topu yapıp arkasından atılır. Gelin içeri girince imam nikahı için hoca getirilir. Biri kızın vekili diğeri ise erkeğin vekili olmak üzere iki şahit hazırlanır. Nikah kıyılmadan önce imam kıza sorar: Aldığın adamı kabul ettin mi? Gelin evet derse aynı soruyu erkeğe sorar ondan da cevabı aldıktan sonra aynı soruları üçer kez tekrarlar ve nikahı kıyar.

Gelin ve damada nikahtan sonra ab dest aldırılır. Ardından ikişer rekat namaz kıldırılır. Gelin ve damat daha sonra gerdeğe girilir.

Gelinin ayakkabısının içine para konmuştur. Damat gelinin ayağının ucuna basar ve gelini alır. Gelin de duvağını açtırmadan önce görümcelik ister, damat görümceliği taktıktan sonra gelinin duvağını açar. Düğün boyunca damattan başkası gelinin duvağını açamaz. Duvak çok kalın olduğu için de gelinin yüzünü kimse göremez. İki yenge gerdek odasını hazırlamıştır. Bunlar bolluk içinde yaşamaları için yatağın altına para koyarlar. Gerdek sonrası damat evden gider. Dışarıda bekleyen yengeler içeri girer ve yatağın çarşafını alıp kaynana ve kayınbabaya gösterirler. Eğer kız temiz çıkmışsa kaynana ve kayınbaba gelini alnından öperler. Ve bir gece müjdecisi kız ailesine haber verir. Müjdeci kız tarafından. Üçüncü

gün kız damat evine getirilirken onunla gelmiştir.

Gelin ve damadın birer sağdıçları vardır. Onlar düğün boyunca gülmezler. Şayet gülerlerse tılsımın bozulacağına ve damadın gerdek de geline yaklaşamayacağına inanılır.

Aradan bir hafta geçince kız anası hısımları ve akrabayla beraber kızını görmeye gelir. Bu günde de kızın başı süslenir özel yemekler hazırlanır, yemekten sonra reçel, pekmez gibi tatlı şeyler dağıtılır.

On, on beş gün sonra da gelin yeniden süslenip giydirilir ve baba evine gönderilir. Orada bir süre kaldıktan sonra evine geri döner.

Gelin kayınbabası ve kaynanasına baba ve ana diye seslenir. ancak akrabalarıysa eskisi gibi hitap eder. Gelin tebriğe gelen konukların ellerine öpmek zorundadır. Onlar da geline pırtı verirler.

Eğer gelin ölürse aileler razı olduğu takdirde damat gelinin kız kardeşi ile evlendirilir. Damat ölürse gelin kayınbiraderi ile evlendirilir. Aksi takdirde gelin baba evine gönderilir.

1.1.6. Ölüm ve Yas: Ölümünü bilen insan ailesini toplar ıskat vasiyet eder. Çocuğuna, torununa nasihatlerde bulunur. Ölümü beklenen kişiye hoca çağrılır. Ruhunu teslim edene kadar başında kuran okutulur. Ölüncü tüm vasiyetleri yerine getirilir. İskat vasiyeti koşullara göre yerine getirilmeye çalışılır. Ölünün parası varsa fakirlere vasiyet ettiği gibi dağıtılır. Yoksa malı kesilir. Malın eti teraziye konup dağıtılacak kişilerle tuz alınıp dağıtılır. İskat vasiyeti yerine getirilirken bir hocaya danışılır. Ölünün yas gecesi olur bu gecede herkes toplanır. Surhalarla (surhiye sofrası: ipten örülmüş özellikle cenaze günlerinde kullanılan sofrası) gelen yemekler konuklara dağıtılır. O gece herkes koltuğu ile gelir.

Ölünün dışarıda hasret gittiği kızı, oğulu, yakını varsa gözleri açık gider bunun için hasret duyduğu kişinin varsa resmi elbisesi ölünün yanına dövşüne (göğsüne) konur.

Eğer ölüm gece gerçekleşirse ölüye elenmez ve sabah olması beklenir. Çünkü gece ölü gömmenin günah olduğuna inanılır. Ölüm sabah gerçekleşirse ölünün suyu hemen ocağa konur ve imam çağrılır. Bu ara-

da ölünün sucusu tutulur, bez kefeni biçecek olan hocaya götürülür. Kefeni biçen hoca ve ölünün sucusu her şeyden önce abdestlenir. Ölü yıkılırken yakınları helalleşmeleri için yanına çağrılır. Her biri birer tas su dökerler. Ölü yıkandıktan sonra kalan su dökülür ve kaplar ters çevrilir.

İnsan öldükten sonra dini nikahı bozulur. Bu nedenle ölü yıkandıktan sonra eşi yanına yaklaştırılmaz. Sadece çocukları yanına gelebilir. Kız çocukları da adetli ise ölünün yanına yaklaştırılmaz.

Tüm bunlardan sonra ölünün göğsüne yazılı bir kuran kağıdı serilir. Başına ve eline kına yakılır. Eğer ölü erkek değilse beyaz bir tülbentle çenesi başına bağlanır. Üstüne kefenin altından yeşil bir duvak atılır. Kınanın yakılmasının ve yeşil duvağın üstüne serilmesinin nedeni yeşil renginin nurdan oluşmasıdır. Şayet ölü kız ise anası ve bacıları tarafından kefenlenir. Erkek ise hoca tarafından kefenlenir.

Ölü gömülürken başı hak yoluna gittiği için kibleye çevrilir. Ayrıca ölünün başı kibleye çevrili olursa Azrail'in ona yaklaşarak ayak ucundan çekemeyeceğine, onu rahatsız edemeyeceğine inanılır.

Ölü kefenlendikten sonra sala (tabuta) konur. Ne kadar erkek varsa değişe değişe salı mezara götürürler. Mezara kadınlar çıkamaz. Ölü gömüldükten sonra cemaat çekilir. Mezar başında bir hoca kalır. Ve din talkı verir. (din talkı: mezar başında hocanın okuduğu dualara verilen addır.) Hoca bu duaları okuduktan sonra ölünün kötü huyları varsa bunları sezer ve oradan koşarak uzaklaşır. Eğer yoksa rahat rahat oradan döner.

Ölünün ardından yakınları ağıt yakarlar. Cenaze gömülmeye götürüldüğünde kadınlar, gelen yemekleri sererler. Mezardan gelenler direkt sofraya oturur, yemeklerini yerler. Bu arada çaylar demlenir ve ikram

edilir. Daha sonra hatim duası okutulur. Mezarı kazanlara ölünün ailesi tarafından para verilir. Bu parayı ihtiyacı olan alıp harcar, olmayansa kabul etmeyip helal eder.

Ölü mezara gömüldükten sonra bayram ve özel günlere kadar bir daha mezara çıkılmaz. Ölünün hemen arkasından mezara gitmenin günah olduğuna inanılır. Ancak uzaktan yakınları gelmişse onlar mezarı ziyaret edebilir.

Ölünün haftası doldu mu ev halkı yemekler hazırlar hısımlar akraba herkes baş sağlığına gelir. Gelenler beraberlerinde sucuk, lokum gibi hediyeler getirirler. Bunlar yemekler yenildikten sonra herkese dağıtılır.

Yedisinde ise hoca çağrılır. Ölünün ruhuna kuran okutulur. Sonrada lokum, bisküvi, sucuk gibi şekerli şeyler dağıtılır.

Kırkinci gün tekrar imam gelir. Yemekler hazırlanır ve tekrar kuran okutulur.

Elli ikinci gün ölünün eti kemiğinden ayrılır diye mevlit okutulur. Cenazenin evle alakası kesildiği için de büyük yemekler yapıp dağıtılır.

Yaslılar fazla konuşmaz ve gülmezler. Siyah giysiler giyinirler. Parlak elbiseler giymezler. Elde ve kolda bulunan takıntıları çıkarırlar. Erkekler tıraş olmazken kadınlar da başlarına siyah yazma bağlarlar.

Yas zamanı ölüye duyulan sevgiye onun ardından çekilen acıya göre değişir. Her şeye rağmen yas dönemi yaşlı ailenin kendisi bitiremez. Yakın akrabalarından büyükler gelir ve yası bitirirler. Yaklaşık üç dört ay sonra sözü geçen aile büyükleri gelir, kimi erkeği tıraş olmaya götürür, kimi ise kadınların siyahlarını soydurur. Yaslı aile yas dönemi boyunca düğünlere katılmaz eline ve başına kına yakmaz. Bunları yapanlar herkes tarafından ayıplanır.

İlk bayramda yaşlı aile mezara çıkar. Şayet şeker bayramı ise mezarlıkta şeker dağıtılır. O gün yemekler yapıp, yenilir ve kuran okutulur. Kurban bayramı ise aile kesilen kurbanı ellemez. Akrabalar kurbanı keser ve pay ederler.

Eğer insan oruçlu giderse akrabalarından biri, varsa oğlu onun bedelini verir. Bunun için hocaya danışılır. Hoca güçleri varsa yetime, fakire para dağıtmalarını, yoksa bir malın kesilip pay edilmesini söyler. Ayrıca ölünün kaza yaptığı orucun bedeli de verilir. Bu durum ölünün hastalanması bir dönem hasta yatması sonucu orucunu tamamlayamadan ölmesi durumunda gerçekleşir. Bunun dışında onun önceden tutmadığı oruçtan ve kılmadığı namazdan ailesi sorumlu değildir.

Eğer ölüm dağ başında gerçekleşmiş ve ölü oradan getirilemiyorsa bulunduğu yere gömülür. Yoksa ölü mutlaka oradan getirilir. Ve mezarlığa götürülür. Ai-

lenin tüm fertleri için yan yana mezarlar ayırılır. Ancak eşilecek yer kalmadığı durumlarda ölü başka bir yere gömülür.

Genç ölenlerin başına bayrak dikilir. Bayrak al beyaz, yeşil olabilir. Ayrıca her mezarın iki ucuna da ağaç veya taş dikilir. Mezar taşının üstüne ölünün adı soyadı, doğum ve ölüm tarihi yazılır. Mezarın ortasına da çiçekler ekilir. Dikilen ağaçlara yapma çiçekler de takılır.

Ölen birinden bahsedilirken Allah rahmet eylesin, rahmetli, iyi adamdı diye ibareler kullanılır. ⁽⁸³⁾

1.2.Kutlama Törenleri:

1.2.1.Dini Bayramlar: Kutlanan dini bayramlar kurban ve ramazan bayramıdır.

Bu Bayramların Kutlanış Nedenleri:

Kurban Bayramı: Halil Peygamberin çocuğu olmaz, bunun için Allah'a dua eder. Ona bir çocuk vermesini, karşılığında ona sevgilisini (en çok sevdiği kişi) kurban edeceğini söyler. Bunun üzerine Allah ona İsmail'i gönderir Halil Peygamber bunun için kurbanlar adar, atlarını keser. Ama bu kurbanlar onun rüyalar görmesine engel olamaz rüyasında ona sevgilisinin İsmail olduğu onun için onu adaması gerektiği söylenir. Ve her gece aynı rüyayı görmeye devam eder. Sonuna Halil Peygamber oğlu İsmail'i kesmeye karar verir. Ama bunu karısı Hacer'e söyleyemez, oğlunu alır ve odun kesmeye gittiğini söyler. Güle oynaya yürüyen İsmail'e şeytan görünür. Babasının kendisini kesmeye götürdüğünü söyler. İsmail şeytana inanmaz ve yerden bir taş alıp, şeytana atar. Şeytanın sağ gözü yaralanır(kör şeytan diye anılması bundandır.) Çocuğu kandıramayan şeytan Hacer anaya gider, ona Halil'in oğlunu kesmeye götürdüğünü söyler. Hacer Ana ise Allah yoluna oğlunun canının feda olduğunu söyler, ve şeytani kovar. Babası oğlu İsmail'in gözlerini elini ve ayağını bağlayıp başını taşa yatırır. Babasının kendisini keseceğini anlayan İsmail, babasına "Ben asi miyim, neden elimi kolumu bağlıyorsun?" der. Babası da bunun üzerine onu çözer, daha sonra bıçağı boynuna bir iki kez daldırır. Ama bıçak kesmez. Sinirlenen Halil Peygamber bıçağı "neden kesmiyorsun?" Diye bağırır, ve bıçağı kayanın üstüne vurur. Bıçak kayayı ikiye ayırır. Bu sırada gökten Cebrail Aleyhi's selam yanında bir koç ile iner, Halil Peygambere "Yadını yerine getirdin, bundan sonra bu koç kurban olarak kesilecek." der. Kurban bayramı bu inanç gereği kutlanmaktadır.

Ramazan bayramı: Allah'ın İslam'ın şartlarına uyanlara verdiği bir bayramdır. Ramazan ayında tutulan orucun bir ödülüdür.

Dini bayram öncesinde bir takım hazırlıklar yapılmaktadır. Evler temizlenir, yeni elbiseler o gün giyil-

mek üzere hazırlanır, ellere kına vurulur. Bayram günü yemekler hazırlanır. Köme(bayram kakesi) pişirilir. Ramazan bayramı için şekerler hazırlanır ve şekerler yapılır. Bunlar bayram günü gelen misafirlere dağıtılır. Kurban bayramı için ise o gün kesilmek üzere kurban hazırlanılır.

Bayram günü sabahtan mezara çıkılır. Lokum, bisküvi, gofret gibi yiyecekler alınıp, bunlar mezarda dağıtılır. Ayrıca ölünün ruhunu rahatlatmak için kuran okutulur.

Bayram namazı farz olmadığı halde farz namazını kılmayanlar bile bayram namazını kılmaya gitmektedir. Bayram namazı cemaatle hoca önderliğinde camide kılınmaktadır. Bayram namazı için bayram sabahı sela verilir ve herkes camiye çağırılır. Önce vakit namazı kılınır. Saat 7:30 da bayram namazı kılınır. Hoca çıkar ve vaaz verir. Sonrada dokuz tekbir ile hoca namaz kıldırır. Namazdan sonra cami önünde saf tutarak bayramlaşılır.

Bunun dışında yakın akrabalar evlerde ziyaret edilerek bayramları kutlanır. Ayrıca köy halkı birbirlerini guruplar halinde evlerine çağırıp, ziyafetler çekip kuran okutarak da bayramlaşmaya devam eder.

Önceden Kurban bayramında hali vakti yerinde olanlar kurban keserlerdi. Son yıllarda aileler kendilerine kurban düşüp düşmediğine bakmaksızın kurban düşmediği hallerde bile sadece aile fertlerinin ruhsal olarak rahatlamaları için kurban kesmektedirler.

Kurban eti üçe pay edilir: Fakire, hısımlı akrabaya ve aileye bunlar içinde en az yedi aileye dağıtılmak zorundadır.

1.2.2. Milli Bayramlar: Kutlanan milli bayramlar Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı ve 30 Ağustos Zafer Bayramı'dır.

Bu bayramların kutlama törenleri halkın kamu kuruluşları ve okulların etkinliklerine katılımı şeklindedir. Ara sıra türküler ve oyunlarla da halk kutlamalara iştirak etmektedir.

Bu bayramlarda Fener alayı da oluşturulabilmektedir. Özellikle 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik Spor Bayramı kutlamalarından sonra o günün akşamı düzenlenir.

Fener alayında yapılan etkinlikler şunlardır: Köy halkı toplanır. Lastikle ateş yakılıp, ateşin etrafında çember oluşturulur, çocuklar yanan ateşin üstünde atlayarak oyunlar oynarlar. Davul ve zurna eşliğinde halaylar çekilir, oyunlar oynanır. Ayrıca köyde bulunan sesi güzel insanlar da maniler, türküler söyleyerek halkı coşturur. Kutlama

geç saatlere kadar devam eder. Bu tören köyde bulunan kamu kuruluşların önderliğinde gerçekleştirilir.^(K4)

1.3. Bereket Törenleri

1.3.1. Adak, Kurban: Adak ve Kurban çok yaygın olan adetlerdendir. Özellikle olmasi istenilen bir şey için (hastalıktan kurtulmak, çocuk sahibi olmak evlenmek gibi) adak adanır. Dilek gerçekleşince koyun, dana gibi ne adanmışsa o hayvan kesilir. Ayrıca atlatılan bir kaza veya felaket içinde kurban kesilir. Adanın yerine getirilmesi şarttır. Adak yerine getirilmediği takdirde adanın adayan kişiyi felaketlerin kötülüklerin beklediğine inanılır. Bunların dışında düğünlerde asker karşılamalarında hacı karşılamada da kurban kesildiği olur.^(K5)

1.3.2. Yağmur Duası: Yağmur geciktirgen zaman ekinlerin kurumaması için yağmur duasına çıkılır. Yağmur duası imam önderliğinde köylünün katılımı ile gerçekleştirilir. Önce imamın önderliğinde dualar okunur. Yağmur yağması için poyrazın çıkması gerektiğine inanıldığından poyrazı estirmek için bir süpürge yakılır ve hava da sallanılır. Yağmur yağınca da dualar edilmeye devam edilir. Dua dan sonra aşure pişirilir ve dağıtılır. Bunun dışında yağmur yağdırmak için şehitlerin taşlarının ıslatıldığı da olur.^(K5)

1.3.3. Nevruz: Yörede nevrüz kutlanmamaktadır.

1.3.4. Hidrellez: Bu gecede özel dilek-

lerin kabul olacağına inanılır. Bunun için bazı uygulamalara başvurulur:

Hidrellez gecesinden bir gün önce aynı ölçüde olan üç ayrı bitki dalına beyaz, kırmızı, siyah renklerinde üç ayrı bez parçası bağlanılır. Ertesi sabah, sabah ezanından hemen sonra bu dallar kontrol edilir. Beyaz renk sefa, siyah renk cefa, kırmızı renk de acil dileklerin kabulünü ifade eder. Hangi renk bez parçasının asılı olduğu dal daha çok uzamışsa o sene onun gerçekleşeceğine inanılır. Bu ipler, soğan ekilip yeşerdikten sonra çıkan dalına da bağlanmaktadır

Bunun dışında yine bir gece önceden istenilen şeyin resminin taşlarla yapılması ile de bu uygulama gerçekleştirilir. O gece Hidrellez'in gelip yapılan resimleri kontrol ederek, kabul ettiği dileğin taşlardan yapılan resmini bozduğuna inanılır. Bunun için sabah kalkılıp yapılan resimler kontrol edilir, böylece insanlar o yıl kendilerini nelerin beklediğini öğrenmeye çalışırlar.^(K6)

1.3.5. Koçkatımı: Koçkatımına teke katımı da denir. Bunun belli bir zamanı vardır. Ağustos sonu eylül başında yapılmaktadır. O gün en büyük erkek koyun kırmızı boya ile (kına) güzelce boyanır. Ayva ve nar gibi meyvelerle iyice süslenir. Katılım öncesi de koç besiyeye alınır. Törenler, kutlamalar eşliğinde koç ortalama otuz koyuna katılır.

Bu tören aynı zamanda kış mevsiminin de başlangıcını gösterdiği için kış hazırlıklarının yapılmaya başlanılacağına da göstergesidir.

1.3.6. Yayla Şenlikleri: Yörede yayla şenlikleri yapılmamaktadır^(K5) ■

Kaynak Kişiler:

K1. Ümmühan Kayıran, 60 yaşlarında, Ev hanımı, Okumamış, Evli

K2. Durdane Kahveci, 1951, Ev hanımı, Okumamış, Evli

K3. Hüsne Demir, 1941 Ev hanımı, Okumamış, Evli

K4. Durdu Kahveci, 1928, Çiftçi, İlkokul, Evli

K5. Ahmet (Havuz) Demir, 1939, Çiftçi, İlkokul, Evli

K6. Figen Mutlu, 1975, Ev hanımı, Lise, Evli

Bezirci Köyü'nde Düğün

Serap Savaş IŞIKHAN
DEU, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Araş. Gör.

Yaklaşık 150-200 haneli olan Bezirci Köyü'nde¹ halkın çoğunlukla geçim kaynağı hayvancılığa ve tarıma dayalıdır. Günümüz yaşam biçiminin değişmesine ve düğün törenlerinin sadeleşmesine rağmen, Bezirci Köyü'nde evlenmenin geleneksel töre ve adetlere göre yapıldığını görebilirsiniz. 8 Mayıs 2004 tarihinde Ayşe ile Kemal'in düğünü de bu geleneklerin günümüzde halen yaşatıldığına yakından tanık olduğum çok iyi bir örnekti.

Eskilerde olduğu gibi, görücü usulü ile evlenmenin neredeyse hiç uygulanmadığı Bezirci Köyü'nde, gelin ile damat adayı çok daha önceden herhangi bir şekilde birbirlerini görüp tanışır, anlaşılırlar. Sözünü edeceğimiz düğünde, damat Bandırma'dan gelin de Bezirci Köyü'ndendir. Ailenin büyükleri adetin yerini bulması için kızı ailesinden isterler. Aileler anlaştıktan sonra söz kesilir ve kararlaştırılan günde de nişan yapmak üzere hazırlıklar yapılır. Geline sözde ve nişanda takılar takılır. Bu yöre düğünlerinde başlık parası ve görücü usulü yoktur. Geline takılan takı, altından set² ve bileziklerden oluşan ziynet eşyasıdır. Evlenme kız istemeye başlar,

söz, nişan, kına gecesi, gelin alma ve düğün ile son bulur. Ben katılarak bir gözlemci olarak bu sürecin kına gecesi, gelin alma ve düğün konularını aşağıdaki başlıklar altında anlatmaya çalışacağım.

Kına Gecesi

Düğünün yapıma zamanı geldiğinde, önceden hazırlanan davetiyeler (yazılı kart) dağıtılır. Kına gecesinin yapılabacağı Cuma gecesi, kız tarafı köyde, Bandırma'dan gelecek olan oğlan tarafına, akrabalara ve diğer konuklara önce yemek verir. Köyde, komşular yardımıyla keşkek³, nohut, çorba ve tatlı olarak da; genellikle düğünlerde yapılan ve çoğunlukla dışarıdan (pastaneden) ısmarlanan kırmızı helva⁴ sunulur. Yemekler açık havada odunla yakılan ateşte, komşu kadınların yardımıyla kazanlarda pişirilir. Hava kararına kadar süren yemek ikramından sonra, yine komşular yardımıyla bulaşıklar, bahçede leğenlerde yıkayıp kaldırılır. Bu arada kınanın yapılabacağı bahçeye uzun kütüklerden oluşan oturma alana hazırlanır. Işıklıdırma yapıldıktan sonra davulcu ve zurnacı gelir. Köyün evlenmemiş delikanlılarının lideri⁵, köyün tüm delikanlıları adına aynı gece damattan para ve içki ister. Gizlice yapılan bu pazarlığın diğer bir amacı da, ertesi gün gelin alma töreninde, başından sonuna kadar düğünün sağlıklı (istenmeyen olayları engellemek

gibi) bir şekilde geçmesinin sağlanmasıdır. Böylece anlaşma yapılmış olur. Kına gecesi eğlencesi, köyün daha askerliğini yapmamış, yaşı aşağı yukarı 15'in üstündeki delikanlıların, davul-zurna eşliğinde oynamasıyla başlar. Gelin güne kadar oğlan tarafının kendisine aldığı değişik birkaç kıyafetle ortada oynar. Damadın ve diğer erkeklerin de katıldığı gecede, kınanın yakılacağı zaman gelin, geleneksel bir kıyafet olan bindallı⁶ giyer. Kına kasesinin üstüne mumlar yakılarak konur. Gelinin arkadaşları ve de oğlanın kız kardeşleri ellerinde yanan mumlar eşliğinde ortaya gelir. Hava uygunsu bahçeye, konulan bir sandalyeye gelin oturtulur, sonra gelinin görünmeleri, akrabaları ve arkadaşları etrafında bir halka oluşturur. Gelini ağlatmak amacıyla söylenen türküler eşliğinde gelinin sadece ellerinin avuç ayalarına kına yakılır.

Gelin Alma

Ertesi gün öğlenden sonra gelin alma adeti üzerine, oğlan tarafı grup ha-

Fotoğraf 1: Köyde, gelin almadan önce gelinin oynaması

Fotoğraf 2: Gelinin evden duvaklı çıkışı

Fotoğraf 3: Gelin arabasının bayrak altında geçişi

linde köye tekrar gider. Ancak yanlarında damat yoktur. Damat Bandırma'da evde bekler. Kızıevinin önünde davul zurna eşliğinde gelinlikli olarak gelin oynatılır (bkz. Fotoğraf 1). Bu şamada duvaksız oynayan gelin duvağını takmak üzere eve girer. Gelinin evden çıkarmak için damadın kız kardeşleri içeri girer. Fakat gelinin kız kardeşi gelinin evden çıkmasına izin vermez (yolu açmaz). Küçük bir pazarlık sonunda anlaşma yapılır, gelinin kız kardeşi damadın kızkardeşlerinden bir miktar para alır. Gelin yüzünde kırmızı bir duvak ve babası tarafından beline bağlanan kırmızı bir kuşakla, kapının önüne çıkarılır (bkz. Fotoğraf 2). İmam dualar okur ve tekbirlerle, gelin, süslenmiş olan gelin arabasına bindirilir. Arabada gelinin yanına oğlanın ve kızın yengesi oturur. Ayrıca bir tepsi baklava, köy ekmeği ve şasesinde bulunan Kuran-Kerim ile müjde yastığı arabaya yerleştirir-

lir. Hareket ederken köyün asker adayı gençleri (Kına gecesinde pazarlığı yapan delikanlıların küçüğü olan delikanlılar) bayrak açar ve gelin arabası açılan bayrağın altından geçer (bkz. Fotoğraf 3). Araba hemen hareket eder etmez, bu kez aynı delikanlılar arabayı durdururlar. Önceden onlar için hazırlanmış olan bir tepsideki rakı, kızarmış tavuk ve köy ekmeğini alarak yemek için yere otururlar (bkz. Fotoğraf 4). Onlara davulcu ve zurnacı da katılır. Biraz yiyip içtikten sonra tepsi bir tarafa kaldırılır. Bayrağı delikanlılardan biri elinde tutar, davul zurna çalmaya başlar ve ötekiler oyuna başlarlar (bkz. Fotoğraf 5). Yaklaşık 10-15 dakikalık oynamadan sonra gelin arabasının önü açılır. Araba hareket ettikten biraz sonra tekrar durdurulur. Yine oturulup yeme ve içme yapıldıktan sonra, bu kez başka bir delikanlı bayrağı taşır, diğerleri davul zurna eşliğinde oynar. Bu işlem köy çıkışına kadar 6-7 kere tekrar edilir. O zamana kadar aldıkları tepsideki rakı ve tavuk da bitmiş olur.

Gelin arabası Bandırma'ya doğru köyden çıkar çıkmaz, damada verilme üzere, gelinin hazırladığı ve yanına aldığı müjde yastığı'nın götürülmesi yarışı başlar (bkz. Fotoğraf 7). Konvoydan gelin arabasının önünü ilk kesen en atak kişi yastığı kapar ve doğruca damada götürür. Bu iş için hazırlanmış yüklü bahşisi de o kişi alır. Müjde yastığı geleneğinin amacı, damada gelinin köyden çıkarıldığı haberinin verilmesidir. Damat gelinin gelmesini Bandırma'da heyecanla evde bekler. Gelin arabası geldiğinde damat, gelini almak üzere evden

Fotoğraf 4: Köyün delikanlıları gelin arabası önünde yemek yerken

Fotoğraf 5: Köyün delikanlıları gelin arabası önünde oynarken

Fotoğraf 7: Müjde yastağı (35 x 20 x 12)

Fotoğraf 9: Gelinin arabadan indirilmesi

çıkart (bkz. Fotoğraf 8). Evin kapısının önüne gelen arabadan gelin hemen inmez. Damat da gelinin arabadan inmeye razı edilmesi için, altın ziynet gönderir. Daha sonra ailenin büyüğü, gelini elinden tutarak arabadan indirir (bkz. Fotoğraf 9). Kapının önünde davul zurna çalınır. Gelin ve damat oynatılır (bkz. Fotoğraf 10). Ayrıca gelinin görüncele-ri, diğer akrabalar ve ailenin yakınları

Fotoğraf 8: Damadın gelini almak için evden çıkışı

birer birer oynar. Gelin eve girerken ayaklarının dibinde çömlek kırılır. Bu eylemin halk inancında yeri dirlik ve düzeni kurma amacına yöneliktir. Gelin ile damadın başlarından, tüllere sarılmış bol miktarda madeni parayla şeker saçılarak atılır ve çocuklar da toplar. Aynı gün oğlan evinde dinsel nikah kıyılır. Bu yöreye özgü olarak gelinler damat evine girecekleri gün oruçludur. Oruçlu olma geleneği, gelinin bundan sonraki yaşamı boyunca tüm dileklerinin gerçekleşmesi inancına dönüktür. Bu nedenle gelin ancak orucunu açtıktan sonra akşam düğüne gider. Çoğunlukla salon düğünü yapılır; düğün sonrası gelin ile damat kendi programlarını uygular. Ayrıca, yine adet ve geleneklere uygun olarak, düğünden 1 hafta sonra gelinin ailesi, evli çifti ve damadın ailesini köyde yemeğe davet eder. Aynı işlem bu davetten 1 hafta sonra damadın ailesi tarafından da yinelenmektedir.⁷ ■

Dipnotlar:

1 Bezirci Köyü: Balıkesir ili Bandırma ilçesinin Edincik Beldesi'ne bağlıdır.

2 Altın Set : Kolye, küpe, künye ve yüzükten oluşan ziynet eşyası.

3 Keşkek: İyice dövülmüş et ve buğdaydan yapılan , özel anlamlı günlerde ikram edilen yöresel azık.

4 Kırmızı Helva: Yenilebilir katkı maddeleriyle renklendirilmiş tahin helvasının bir çeşidi.

5 Köy Delikanlı Lideri; Delikanlı örgütünün başıdır. "Örgüt sürekliliğini ve etkinliğini kaybetmemek ve yaşamak için görevlerini önemser ve uygulamalarda kesinlikle ödün vermez." Daha fazla bilgi için bakınız: BALAMAN, Ali Rıza; Gelenekler Töre ve Törenler, "Delikanlı Örgütünün Görevleri", Halkbilimi Folklor Dizisi:1, İzmir, 1983, 157S.

6 Bindallı: Özel gün ve gecelerde giyilen üzeri işlemeli kadife ya da saten kumaşdan dikilen geleneksel kıyafet.

7 Kaynak Kişi: Katılarak gözlemlendiğim Bezirci Köyü'ndeki düğünde kavramlaştıramadığım bazı konularda kaynak kişi olarak gelin hanımın (32) kendisi yardımcı olmuştur.

Fotoğraf 10: Gelin ve damadın, damat evinin önünde oynaması

Kültür Sanat Penceresinden AZERBAJCAN'A YOLCULUK

Ekber YEŞİLYURT
Halkbilimci - Ressam

Dünya yeniden kuruluyor, yeniden yapılıyor. 1990 yılından sonra başlayan Glasnos, yani açıklık politikası demirperde ülkelerini sarmış, duvarlar yıkılıyordu. Bu açıklık politikasından istifade, 1991 yılında Azerbaycan'a giden ilk kafilende ben de yer aldım. Sanatçılar, yazarlar, aydın takımına ben de katılmıştım. Uçağımızda ismini şimdi sıralamayacağım bir çok şahsiyet vardı.

Uçağa bindiğimde çok heyecanlandım. Bilinmeyen kapalı bir ülkeye gidecek olmanın ve biraz da uçaktan korkma heyecanı ile oldukça gerilmiştim. Uçaktan korkum 1983 yılında İran - Irak Savaşı'nın en cıvılcı zamanında Tahran'a bir yolculuğum olmuştu. Uçak havadayken bir tehlike atlatmamdan kaynaklanıyordu.

Her neyse... Azerbaycan'ın Bakü şehrine yolculuğum, demirperde gerisinde kalan Türk kardeşlerimizle ilk defa buluşup görüşme, onları yakından tanıma duygusu ile heyecanlı başlamıştı. Uçakta sağ yanımda yaşlı bir zat oturuyordu. Pencere kenarında sol yanımda ise daha genç birisi vardı.

Uçak Azerbaycan havayollarına ait bir uçaktı. Hostesin Azeri Türkçesiyle yaptığı anonsta; "Eziz gonağlar tayyaremize hoş gelilipsiz, indi kemerlerinizi bağlayın, güzel yolculuklar." gibi uyarısından sonra Rusça da anonsunu yaptı. Sonra uçak havalandı. İki elimle oturduğum koltuğun kenarlarından sıkı sıkıya tutduğumu gören yaşlı adam; "Uçağa ilk defamı biniyorsunuz?" dedi. "Yo... bu belki de yirminci olacak belki de daha fazla ama..." biraz tedirgin yaşlı adama dönüp; "Siz..." diye yutkundum...

Sonra tekrar;

"Siz ilk defamı Azerbaycan'a gidiyorsunuz" dedim.

"Evet." dedi ve devam etti; "Ben İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyesiyim. Bir kitap yazdım. Bizim üniversitede bin 500 baskı yaptı. Azerbaycan'dan bu kitabı basmak için bir teklif geldi. On bin basmak istiyorlarmış, şaşırdım bura-

da bir yanlışlık var diye. Ben de hem Azerbaycan'a görmeye hem de bu kitabın basımı için görüşmek üzere gitmeye karar verdim. Çünkü Türkiye'nin nüfusu 55 milyon, koca üniversitede bin 500 adet kitap basılıyor. Azerbaycan'ın nüfusu 7.5 milyon, 10 bin kitap basılsın diyorlar. Buna aklım ermedi. Bu nedenle anlaşmaya gidiyorum. Bir de kardeş ülkenin davetini de kıramazdım ya." dedi.

Konuşmamıza solumda oturan tanımadığım yolculuk arkadaşımız da katılmıştı. Yolculuk arkadaşlağım, heyecanım ve uçak korkum dolayısıyla başlamıştı. Ama yavaş yavaş heyecanım da kaybolmuştu.

Solumda oturan ise, Azerbaycan'lı bir ressamdı. Glasnos olunca, yollar açılmış, biraz da olsa serbestlik başlamıştı.

O da davet çıkarttırmış ve ilk defa yakınlarını görmek için geldiği Türkiye'den geri dönüyormuş.

İsmi şimdi hatırlayamadığım ve soyadının Aliyev olduğunu bildiğim sanatçıya sordum; "Siz glasnosdan memnun musunuz, Gorbaçov azadlık getirdi, iyi oldu değil mi?" dedi. Kesin ve net bir tavır içinde ve Azerbaycan Türkçesi ile; "Bizim için Azadlık çoğ yağşı olmadı." dedi. Bu sözler karşısında şaşırmış ve biraz da ürkmüştüm. Yıllarca dünya milletleri Sovyetlerin dağılmasını, komünizmin kalkmasını ve insanların hürriyete kavuşması için çabalarırken, dünya Sovyetler dağıldı, her ülke kendi içinde özgür, insanlar hür olacak dediyse de şimdi Azerbaycanlı ressam Aliyev, azadlığın çok yağşı olmadığını yani hürriyetin çok iyi olmadığını söylüyordu.

Benim şaşkınlığımı görünce sözlerine şöyle devam etti; "Meni bağışlayın, Glasnosdan önce Azerbaycan'da herkes işliyirdi, heç kim danışmazdı, indi hem danışır, heç kim işlemir."

(Açıklık politikasından önce Azerbaycan'da herkes çalışıyordu. Hiç kimse konuşamazdı. Şimdi ise hiç kimse çalışmıyor ve ağzı olan konuşuyor) gibi sözler etti.

Adamcağız sanatçı felsefesi ile ülkelerinde demokrasinin henüz anlaşılmadığını dilinin döndü-

ğünce anlatmaya çalıştı...

Şimdi susturabilirsen sustur, konuşmaya devam etti;

“Biz devlete çalıştığ, devlet de bize bakıyordu, indi özümüze çalışmıyış, bu nece işti, bele bir gayretsizlik içindeydik...”

(Biz devlete çalışıyorduk, devlet ise bize bakıyordu, şimdi ise kendimize çalışmıyoruz. Bu nasıl iş, böyle olur mu?)

Sohbet uzadıkça uzadı. 3.5 saatlik bir yolculuk korkusuzca geçip gitti. Uçağımız Bakü havaalanına indiğinde ilk Türk kafilesi olarak kardeş ülke Türkiye’den Azerbaycan’a geldiğimiz için sevinçli bir kalabalık bizi karşılamıştı.

“Kardeşlerimiz hoş geldiginiz” pankartları açılmış, Azeriler ellerinde karanfiller ile tanımadıkları herkesle kucaklaşıyorlardı.

Bir pankart da şu sözler beni çok etkilemişti.

“Anamın Gan Üreğinnen
Han Çobanın Çöreğinnen
Yaşıl Yaman Çiçeğinnen
Möhnet Çeken Üreğinnen
Size Selam Getirmişem”

Yarı azad, yarı komünist bir rejim kardeş bir ülkede bulunmaktan bizlerde mutluyduk ama birazda tedirgin. Çünkü O dönem zor bir dönemdi.

Sonradan Cumhurbaşkanı olan rahmetli Ebulfeyz Elçbey bile varoşlarda saklanıyordu. Evinin yatak odasının baş ucunda Atatürk portresi, karşı duvarda Türkan Şoray’ın resmi, bir de o mavi, kırmızı, yeşil ve kırmızı üzerinde ay, sekiz köşeli yıldızlı Hür Azerbaycan Bayrağı ile yanında Türk bayrağı.

Daha sonra Cumhurbaşkanı olan rahmetli Haydar Aliyev’in de dediği gibi “Azerbaycan ve Türkiye iki ayrı Devlet ama bir millettir.” sözleri de tarihe

mal oldu.

Azerbaycanlı yağız bir delikanlının; “Bizler Oğuz soyunun torunlarıyız, Türk oğlu Türküz,

Dünyanın neresinde olursak olalım, kaşımızla, gözümüzle, şakaklarımızla, parlak ve açık alnımızla Türk olduğumuzu belli ederiz.

Türkler, dinleri, örf-adetleri, töreleri, gelenekleri ve sanatkarlıkları ile dünyanın her yerinde Türklüklerini ispatlarlar.

Allah Türk milletini yaratırken çok üstün ahlaki vasıflarla yaratmıştır. Türk milleti sabırlıdır, zekidir, cesaret timsalidir. Her güçlüğün üstesinden gelmesini bilir.

Türk milletini yaratan yüce ALLAH, dünyanın her yerindeki Türkleri korusun.” sözlerinde o dönem çok cesurcaydı.

1991 Azerbaycan seyahatimiz ne siyasi ne de uluslararası resmi görüşme idi. Bakü’de bütün gün müzeleri gezip halkbilimciler ve sanatçılarla birlikte olmak bizi mutlu ediyordu. Orada sanatla iç içe yaşamak, sanatçı olmak çok üstün vasıflı insanlar kategorisinde değerlendiriliyordu.

Emektar artistler, gerçek sanatla uğraşanların her meydana ya heykelini görürsünüz veya sanatçının o yere verilen ismini.

Sanata ve sanatçıya verilen değer karşısında şaşırıyordum. Türkiye’ye döndüğümde bunu herkese anlatacağıma kendi kendime söz vermiştim.

O dönemde Azerbaycanlılar Türkiye’deki yaşamı henüz tanımıyorlardı. Benim sanata olan saygın bakışım karşısında oradaki sanatçılar ise Türkiye’de sanatın kendi sanat anlayışları ve performansı içerisindeydiler.

Oysa...!

Azerbaycan’da dönüşümde de her gittiğim ülkeden döndüğüm gibi bir bavul dolusu sanat kitabı ile gelmiştim. Fransa’dan 70 Frank’a aldığım Van Gog’un Rusça versiyonunu 1 Rubley’e, almıştım yani o zamanlar 1 dolar verip 24 ruble almıştım”...

Rus ekolü ile yetişen Azerbaycanlı ve diğer Sovyet ressamlarının kitaplarını çok ucuza almış ve onların çalışmalarını her sanatçıda olduğu gibi benim çalışmalarım da ışık tutmuştu. Türkiye’ye döndükten sonra defalarca Azerbaycan’a ve o zamanlar Sovyetler birliğine bağlı bir çok ülkeye gittim. Her gittiğimde

yenilikler ve sanat yüceliği beni şaşırtmıştı. Sovyetlerin dağılımdan sonra Azerbaycan’da devlete çalışan ressamların ve diğer sanatçıların hemen hemen üçte ikisi Türkiye’ye veya başka ülkelere göç ettiler. Yüce sanatı icra eden bu ressamlar heykeltraşlar sanatlarında daha çok ilerleme kaydedecekleri yerde, duraklama gördüğü herkesçe bilinmekte ve sanat camiasında bu söylenmektedir.

Karadeniz’in ötesinde hürriyet hürriyet diye çırpınan insanlar, bu kez ekonomik sıkıntılar içinde çırpınmaya ve günü kurtarmaya çalışmak ve sanatı sanat için değil, sanatı ekonomiye eşitlemek için yapmaya çabaladılar.

Çok iyi eserler yapan ressamlar, heykeltraşlar veya diğerleri bile sıradan eserler çıkarmaya başladılar.

Şimdi uçakta yanımda oturan Resam Aliyev’in sözlerini hatırlıyorum.

“Eskiden herkes çalışırdı, kimse danışmaz, indi herkes danışır. Heç kimse çalışmır. Onun için glasnosu sevmedim.”

Oysa demokrasilerle çalışmak, başarmak ve yücelmenin eş anlamda olduğunu bilmeyenler hüsrana uğrarlar.

Türk Milletinin Atası Mustafa Kemal Atatürk ne demişti;

Türk, Öğün, Çalış, Güven■

HARPUT'A

ait yöresel gazellerden örnekler

Taner ARSLAN
İTÜ TMDK Mezunu - Öğretmen

“Bu formun aslı eski kaynaklardan “taksim” olarak geçer. 19. yüzyılın sonlarından itibaren “gazel” denmeye başlanmış taksim sözcüğü unutulmuştur. Şu halde tekbir insan sesiyle yapılan bir taksim türüdür. Taksim sözcüğünün nereden kaynaklandığı saz taksimi olduğu gibi insan sesiyle yapılması taksim aynı nitelikte olmasıyla bu isim almıştır. Divan şiirinden alınmış güzel gazellerden iki beyit rubai veya dört mısralı şiir şekilleri kullanılarak belli bir makam çerçevesi içerisinde çeşitli makam geçkileri ile süslenen, ritimsiz (rasitatif) olarak tek bir saz eşliğinde o anda improvize olarak bestelenerek okunan bir beste türüdür. Eskiden gazel okuyan ses sanatkarlarına “gazelhan” denirdi. Gazel okumadan ustalık derin bir müzik ve makam bilgisi ile geçti (modiyasyon) tekniğini bilmeye bağlıydı. Ayrıca güftelerin hakkını vermek, hece ve kelimeleri melodiye feed etmemekle ve ana duraklarına dikkat etmekte de ilgiliydi. Bu form yüzyıllarca bu gerekleri yerine getiren ustalar yetiştirmiş, güzel sesli hanedelerin becerisi ile gösterge olmuştur. Her ses sanatkarının gazel okuyamayacağı da bir gerçektir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi gazellerin sözleri dört mısra yani murabbadının bunun için gazel formu dört mısralı şiirlere yapılmış olan beste geleneğine göre dört bölümden ibarettir. Ancak bu kurala yüzde yüz uygulamadığı da olur. Tek saz eşliğinde icra edildiği için bazı özellikleri de vardı. Hangi makamda okunacaksa refakat edecek olan söz o makamın karakteristik özelliklerini belirtir. Kısa bir taksimle sanatkarın gireceği perdeyi belirler. Ses sanatkarı bundan sonra zemin yerine geçen birinci mısrayı besteleyerek okur. Ara nağme yerine geçen ikinci bir taksimden sonra ikinci mısranın okunacağı perde belirlenmiş olur. İkinci mısranın bestesi

uygun bir perdede asma kararı verdikten sonra saz sanatkarı yine kısa bir taksimle meyan perdesini verir. Gazelhan meyanı da okuduktan sonra ya saz taksimli ya da saz taksimi olmaksızın son mısranın bestesiyle gazelin icrası tamamlanmış olur. Son mısranın arkasından sazın son taksimi yapması bu formun geleneğidir. Burada ses sanatkarının ustalığı kadar saz sanatkarının da usta olmasını belirtmek gerekir. Sazın açtığı yeni perdelerdeki isabet, ses sanatkarının geç açtığı yeni perdelerdeki isabet, ses sanatkarının geçki yapabilmesine, muhtelif makamları dolayarak asıl makama dönmesine imkan sağlamalıdır.”

HÜSEYİNİ GAZEL

Durağı : Dugah perdesidir.

Seyni : İnici çıkışıdır.

Dizisi : Yerinde Hüseyini beşlisine Hüseyinde Uşak dörtlüsünün eklenmesinde meydana gelmiştir.

Güçlüsü : Hüseyini perdesidir. Üzerinde Uşak çeşniyle yarım karar yapılıdır. Fakat nağmenler tiz buselikten inerse, buna Hüseyinde Hüseyindi denir.

Asma karar perdeleri : Hüseyini makamının en önemli karakteristik asma karar perdesi Çargah perdesidir. Acemi Hüseyini dizisi ile yani Eviç yerine acem perdesi kullanılarak iniliyorsa, Çargahta ki karar Çargah çeşnilidir. Bu Çargahta

Çargahlı kalış Hüseyini makamı için çok karakteristiktir. Nadiren eviç perdesi ile inilirse Çargahta Pençgah beşlisi ile kalıyor demektir. Ayrıca Rast perdesinde ile Rast beşlisi ile asma karar yapılabilir.

Yedeni : Si için bemolü. Fa için bakiye diyezi donanımına yazılır.

Seyir : Güçlü Hüseyini perdesi civarında başlar. Bazen karar perdesinden başlasa bile hemen güçlüye yönelir. Diziyi meydana getiren çeşnilerde karışık gezindikten sonra güçlü hüseyini perdesinden uşak çeşnili yarım kalış yapılıdır. Bu arada gerekli yerlerde asma kararlarda yapılıdır. Yine dizide karışık gezinilerek istenirse genişlemiş kısımda gösterilip, du-

gah perdesinde Hüseyini diziyile tam karar yapılıdır.

"of of of ab ab aman aman ab aman aman"
Ab sana dil verdim ise yıktı harap etmi dedim? Aman ab aman ab aman

Ab Nar-ı hicre çiğirim yak da kebab et mi dedim?

Medet ey gönül ey ab aman aman

Gel de zevkeyle afifane dedimse sana ben aman aman

Ab ab ab aman ab aman

Ab Rukabâ bezmine gir, nuş-i Şerap et mi dedim?

Ab Rukabâ bezmine gir, nuş-i Şerap et mi dedim?

Medet ey gönül ey ab aman aman of of"

SABA

Durak : Segah perdesidir.

Seyri : Çıkıcı ve çıkıcı inici olarak kullanılmıştır.

Dizisi : Çargah perdesindeki zürgüleli hicaz dizisine yerinde saba dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelmiştir.

Güçlüsü : Saba dörtlüsünün üçüncü derecesi olan (do) çargah perdesidir. Bu makam için çok önemli bir perdedir. Bütün seyir esnasında eksan çargah perdesidir. Üzerinde Zürgüleli hicaz çeşniyle yarım karar yapılıdır. Donanımı 8 si için koma bemolü. Re için bakiye bemolü donanımına yazılır. Gerekli değişiklikler eser içerisinde gösterilir.

Yedeni : Rast (sol) perdesidir. Asma karar perdeleri 8 çargah perdesindeki Zür-

güleli Hicaz dizisinin ek yerindeki gerdaniye perdesinde Hicazlı ve bunun bir taninin altındaki Acem perdesinde Nikriz çeşnili, bununda küçük mücennep altındaki dikhisar perdesinde Hüzzam çeşnili veya Segah çeşnili asma kararlarda yapılıdır.

Seyri : Çargah perdesi civarından bazende, durak perdesinden seyre başlanır. Çargah perdesi eksen olmak üzere diziyi meydana getiren çeşnilerde ve bütün dizide karışık gezinilir. Bu arada gereken yerlerde gerekli asma kalışlar yapılıdır. Ve güçlü çargah perdesinde zürgüleli hicaz çeşnili yarım karar yapılıdır. Sonra yine karşılık gezinilip Dugah perdesinde saba dörtlüsüyle tam karar yapılıdır.

"Ab Dirabt-i gül çemen, abu havamahzun, ben maznun

Harif-i nenden - i chl - i safa maznun, ben maznun

Medet aman

Ab beyan - ı kıssa - i aşka benim hemdem sana ey ney aman

Ab Derunumda olan ab-u sada maznun ben maznun can canım

Ten-i bimarada tiğ-i kazadan yerler var kim aman

Devasından tabib - i canfeza maznun ben maznun can canım aman

Ab tegafül etme dil - süz - i seber feryadı zarımdan,

Tegafül etme dil - süz - i seber feryadı zarımdan,

Medet reşit gibi desti dua maznun ben maznun Medet

ab, ab, aman, aman"⁽⁷⁾

HÜZZAM (MUHALİF) GAZEL

Durak : Segah perdesidir.

Seyri : Çıkıcı - inicidir.

Dizisi : Hüzzam makamı dizisi günümüze kadar yerine Hüzzam beşlisine Eviç'te Hicaz dörtlüsünün eklenmesinde meydana gelmiştir.

Güçlüsü : Üçüncü derecede Neva perdesidir.

Donanım : Si için koma bemolü. Mi için bakiye bemolü. Fa için bakiye diyezi donanımına konur.

Yeden Sesi : Bakiye diyezi (la) kürdi perdesidir.

Asma karar perdeleri : Makamı meydana getiren hemen bütün çeşnilerin buldukları perdeler ama karar pardelelidir. Bu perdeler üzerinde bulunan çeşnilerle asma kararlarda yapılıdır. Buna göre tizden peste doğru; Gerdaniye perdesinde Buselik çeşniyle, Eviç perdesinde Hicaz veya Segah çeşniyle; Dik hisar perdesinde Nikriz çeşniyle, Neva perdesinde Uşak çeşniyle asma karar yapılabilir.

Bunlardan başka Rast perdesinde düşülebilirki. Bu asma kararla Basit Süznak makamı meydana gelir. Dugah perdesinde de Uşak çeşniyle asma karar yapılıdır ki bu karcığe dizisinin meydana gelmesini sağlar. Segah perdesinde tam ve eksik Segah beşlisiyle Segah çeşnili ve yine Segah perdesinde tam ve eksik Ferahnak beşlisiyle Ferahnaklı asma kararlarda yapılıdır. Fakat unutulmamalıdır ki tam karar segah perdesinde mutlaka Hüzzam beşlisiyle yapılacaktır.

Seyri : Bazen güçlüden, bazen durak perdesinde daha doğrusu Hüzzam beşlisinin seyre başlanılır.

Makamı meydana getiren bütün çeşni ve dizilerde karışık gezinilip güçlü neva perdesinde Hicaz çeşniyle yarım karar yapılıdır. Nihayet yine karışık gezinilip segah perdesinde mutlaka Hüzzam beşlisi yedenli tam karar yapılıdır.

"Aman Bıraktı baki hüsnün afitabi alem arayı. Canım

Ab Götürdü yer yüzünden mu'ciz-i la'lin mesibayı. Medet

aman, aman, aman ama odan kurban

Ab Balam iki gözden revan olmuş sirişkim kematin şevki. Canım

Ab asay- ı mucizi görkim iki bölmüş bu deryayı Aman

aman, aman, aman, ab, canım

Şerab-ı nabe lutfet muhtesip çok kahr ile bakma Aman.

Ab mukadder kılma akstri tireden cam-ı musaffayı Aman,

aman, dahilek, aman, ama, ben kurban

Ab balam yedi gündür olayı görmezem abım şerariye. Kurban Ab Nola kılsam benatünn'aş ile yeksan Süreyyeyi Medet

Aman, aman, aman, aman, kurban

Ab ey Fuzuli eşk - i seliyle perişen oyma sabreyler

Ana hem var ola aber tutup durur mu dünyayı, medet

ab, ab, yar, ey, ey."

UŞAK GAZEL

Durak : Dugah perdesidir.

Seyri : Çıkıcıdır.

Dizisi : Yerinde uşak dörtlüsüne nevada buselik beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir.

Asma karar perdeleri : Uşak makamının en önemli karakteristik asma karar perdesi segah perdesidir. Bu perde üzerinde segah ferahmak çeşni ile asma karar yapılır.

Donanım : Yalnız si için koma bemolü alır.

Yeden Sesi : (Rast/ sol) perdesidir.

Seyri : Durak civarından durağın altında genişlemiş bölgenin seslerinden seyre başlanır. Önce durak üzerindeki uşak dörtlüsünün seslerinde dolaşarak sonra dizinin iki tarafında karışık gezinip güçlü Neva perdesinde gereken asma kararlar ve diğer özel

liklerde gösterilir. Nihayet bütün dizide ve gerekiyorsa genişlemiş kısımda da karışık gezindikten sonra dugah perdesinde uşak çeşniyle tam karar yapılır. Güçlü, Neva perdesinde gazel girişi yapılır. "Ah ey firak - i leb-i canan çiğirim bun ettin ah aman aman aman ah aman

Ab çehre-i zerdimi hünağ ile gül gün ettin ah aman
Ab söyledin kim tutardım şad gönüllerde makam aman
aman aman aman yar ey.

Çür'a Cür'a mey içüp zib - i cemel artırdın

Cur'a cür'a mey içüp zib - i cemel artırdın. Ağam.

Ab zerre zerre gözümün nurunu efzun ettin Aman.

aman, aman, aman, yar, can, canım

ah fuzuli, okudup seyl - i sirişk ağlayan

ah Aşk ehline figan etmeği kanun ettin Medet Ah yar ey gönül bey."³

RAST GAZEL

Durak : Rast perdesidir

Seyri : Çıkıcıdır.

Dizisi : Yerinde Rast beşlisine Neva'da Rast dörtlüsünün eklenmesiyle meydana gelmiştir.

Güçlüsü : Neva perdesidir.

Donanımı : Si için koma bemolü, Fa için bakiye diyezi donanıma yazılır.

Yedeni : Bakiye diyezili Fa ırak perdesidir.

Asma karar perdeleri : Rast çeşnisinin bir tanini üstünde Uşak çeşni vardır. Bu yakınlıktan faydalanılarak Dugah perdesinde Uşak çeşniyle asma karar yapılır. Segah perdesindeki asma karar günümüze kadar gantız Segah çeşni olarak düşünülmüştür. Segah perdesi üzerinde Ferahnak beşlisi veya segah-ta acem perdesi kullanılarak iniliyorsa eksik ferahnak beşlisi ile de asma karar yapılabilir.

Seyri : Durak perdesinden, dizinin durak üzerindeki seslerinden durak altında genişlemiş kısmın seslerinden seyre başlanabilir. Karışık gezinip Neva perdesinde yarım karar yapılır. Bu arada evvel veya

sonra gerekli yerlerde asma kararlarda gösterilir. Sonra bütün dizide, hatta istenirse genişlemiş kısımda da dolaşıldıktan sonra Rast perdesinde çoğunlukla yedenli tam karar yapılır.

" Ah eyledim servi hir manım içindir.

Aman

Ab kan ağladım gonca-ı bandamın içindir. Medet aman
aman ah aman

Ab serkesteliğim kakül-i müşkinin ucundan Medet aman

Ab aşüfteliğim zülf-i perişanın içündür.

Medet ey gönül ah aman, aman, aman

Ab serkesteliğim kakül-i müşkinin ucundan Medet aman

Ab aşüfteliğim zülf-i perişanın içündür.

Medet ey gönül ah aman, aman, aman

Can ve gönül ol gamzeye kim bunca zamandır. Aman
aman ah, aman aman

Ab can icre seni sakladığım anın içündür. Aman yar ey
medet aman aman

Ab vaiz, bize dün düzebi Vafsetti Fuzuli aman aman

Ol vaf-ı senin bülbe-i abzanın içündür

Medet ah, ah, yar, ey hey, hey."⁽⁸⁾

MUHAYYER GAZEL

Durak : Dugah perdesidir.

Seyri : İnicidir

Dizisi : Yerinde Hüseyni beşlisine Hüseynide Uşak dörtlüsünün eklenmesinden gelmiştir.

Güçlüsü : Hemen bütün inici makamların birinci mertebe güçlüsü, bazı istisnalar hariç tiz duraklardır.

Muhayyer makamının birinci mertebe güçlüsü de muhayyer perdesidir. Nağmeler tiz hüseyni perdesinden inip de Muhayyerde yarım karar yapılırsa çeşni Hüseynidir. Tiz nevadan inip yine Muhayyerde yarım karar yapılırsa uşak'lıdır.

Donanımı : Si için koma bemolü Fa için bakiye diyezi donanıma yazılır.

Yedeni : Rast (sol) perdesidir.

Asma karar perdeleri : En önemli asma karar perdesi Neva perdesidir ki, üzerinde Rast çeşnili asma karar yapılabilir. Neva perdesindeki bu asma karar Tahir makamına küçük bir geçgidir. Ayrıca Çargah ve Segah perdelerde Hüseyni makamında olduğu gibi asma karar perdesi olarak kullanılır. Yani

Çargah'da Çargah'lı ve nadiren pençgahlı asma kararlar yapılabilir. Segah'da segah, Gerahnak veya eksik Ferahnak beşlisiyle yahut segah üçlüsü ile asma karar yapılır.

Seyri : Tiz durak muhayyer perdesi civarından seyre başlanır. Muhayyer perdesi üzerindeki tiz bölgede gezindikten sonra, muhayyer perdesinde yarım karar yapılır. Daha sonra ikinci mertebe güçlü olan Hüseyni perdesindeki asma kararı gösterilir. Bu arada gerekli yerlerde gerekli asma kararlar yapılır. Nihayet karışık gezindikten sonra Dugah perdesinde Hüseyni dizisiyle tam karar yapılır.

"Küf-i zülfün salalı rahneler imanımıza

kafir ağlar, bizim abval-ı perişanımıza

Seni görmek muta'assir görünür böyle aşk

sana baktıkda dolar dide-i gir yanımıza

Cevri çok eylene kim olmayı taki, tükane

Az edüp cev-u cefalar kılıben cananımıza

Eksik olmaz gamımız buncaki, bizden gam olup

her gelen gamlı gider, şad gelüp yanımıza

Gam-ı eygam-ı Fuzuli bize bîdat etti gelmisiz acizle
dad etmeğâ sultanımıza."⁽¹⁰⁾

HİCAZ GAZEL

Durak: Dugah perdesidir.

Seyri: İnici çıkıcı bazende çıkıcı olarak kullanılmıştır.

Dizisi: Yerinde Hicaz dörtlüsüne Neva-da Rast beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir.

Güçlüsü: Hicaz dörtlüsü ile Rast beşlisinin ek yeri olan Neva perdesidir.

Asma karar perdeleri: Hicaz Humayun makamında olduğu gibi, yerinde Nikrizli Nim Hicaz, Dir kürdi perdelerinde çeşniz ama kararlar Hicazda da aynen yapılır. Ayrıca Hicaz ailesinin öteki makamlarının yarım karar yaptıkları güçlü perdeleri bu makam için asma karar perdesidir. Bunlar neva Buse-

likli, Hüseyini'de Uşak'lı ve Hicazlı asma kararlardır.

Donanım: si için bakiye bemolü, Do ve Fa için bakiye diyezi donanımına konulur.

Yeden Sesi: Rast (sol) perdesidir.

Seyri: Durak ve güçlü civarında seyre başlanır. Diziyi meydana getiren çeşnilerde karışık gezindikten sonra güçlü Neva perdesinde Rast çeşnisiyle yarım karar yapılır. Bu arada gerekli yerlerde gereken asma kararlar ve geçkiler gösterilir. Nihayet yine bütün dizide ve istenirse genişlemiş kısımda da dolaşıktan sonra da Dugah perdesinde Hicaz dizisiyle tam karar yapılır.

"Of, of, of, ab, ab aman"

Ab şimdilik serde Humar-ı neşe-i muzmarda var.

Aman aman Ab Bende bicr-i kakülünden başka derd-i serde var. Aman of, of, of aman, aman,

Aman neçm-i halin seyrine divane oluπτur müşteri aman aman

Ab ey kemer-ruh bu saadet hangi sa'd - ab-terde var medet ey ey aman aman

Ab Düştü mirad-ı süveryday-ı dile, sevday-ı yar ab aman aman

Ab Remziye zannım budur, meylin senin esmerde yar. Aman

Ab Remziye zannım budur, meylin senin esmerde yar. Medet.

ey, ab, ab aman, aman, aman"⁽⁴⁾

KARCIGAR (NEVRUZ) GAZEL

Durak : Dugah perdesidir.

Seyri : İnici çıkıcıdır.

Dizisi : Yerinde uşak dörtlüsüne Nevada hicaz beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir.

Güçlüsü : Uşak dörtlüsüyle hicaz beşlisinin ek yeri Neva perdesidir. Üzerinde hicaz çeşnili yarım karar yapılır.

Donanımı : Si için koma bemolü, mi için bakiye bemolü, fa için bakiye diyezi donanımına yazılır.

Yedeni : Rast (sol) perdesidir.

Asma karar perdeleri : Neva perdesindeki yarım perdeside Nikrizli, segah perdesinde Hüzam beşlisi ile asma karar yapılabilir. Dugah perdesi zaten tam karar perdesidir ki, Karcigar dizisini taşır. Ayrıca dugah perdesinden

bir tanini aşağıya yani Rast perdesine düşülürse çeşni Rast çeşnisidir. Dizinin tümü ise, Basit Süzinak makamı dizisidir. Rast perdesinde Süzinak dizisi ile asma karar yapılır. Bu süzinak makamına küçük bir geçkidir.

Seyri : güçlü Neva perdesi civarından seyre başlanır. Dizinin iki tarafındaki çeşnilerde karışık gezindikten sonra, güçlü üzerinde Hicaz çeşnisiyle yarım karar yapılır. Bu arada gereken yerlerde gerekli asma kararlarda yapılır. istenilirse genişlemiş kısımda da dolaşarak gar karciyer dizisiyle veya Beyati dizisiyle Dugah perdesinde tam karar yapılır.

"Ab penbe , i Cünun içre nihandır.

Bedenim

Ab diri oldukça libasım, ölsef kefenim. Medet aman, ab, aman

Ab canı canan dilemiş vermemek olmaz ey dil

Ab canı canan dilemiş vermemek olmaz ey dil.

Ab Ne niza eyleyim ol ne senindir ne benim Medet aman

Aman yandım aman, aman canım.

Ab Balam Tevk - ı zencir - i cünüm daire - i devlettir aman

aman, aman, aman, medet ey, ey, ey.

Ağam Ne reva kim beni andan ayıra zaf - i tenim

Ne reva kim beni andan ayıra zaf - i tenim Medet aman

aman aman aman hudam aman

Ab edemez terk , i Fuzuli ser - i köyüm yarın

Ab vatandadır vatanımdır

vatanımdır, vatanım Medet aman aman, aman, ab, ab, yar, ey, bey."⁽⁹⁾

33

BEYATİ GAZEL

Durak : Dugah perdesidir

Seyri : Çıkıcı - inicidir.

Dizisi : Yerine uşak dörtlüsünün Nevada'da Buselik beşlisinin eklenmesiyle meydana gelmiştir.

Güçlüsü : Uşak dörtlüsü ile Buselik beşlisinin ek yeri olan Neva perdesidir.

Donanım : Si için koma bemolü donanımına konulur.

Yeden Sesi : Rast (sol) perdesidir.

Asma karar perdeleri : Segah perdesi bu makam içinde önemli asma karar perdesidir. bu perde üzerinde uşak makamında olduğu gibi Segah ve Feraknak beşlisi ile veya Segah üçlüsü ile asma karar yapılır.

Bundan başka bir asma karar perdesi olmakla beraber (fa) Acem perdesi Beyati makamı için önemli bir perdedir. Beyati seyri sırasında sık sık acem perdesi gösterilir. Daha açık bir şekilde göstermek gerekirse Beyati makamı Neva ve Acem perdeleri arasında sıkça dolaşır. Bu acem perdesinin önem kazanması da Beyati'yi Uşak'tan ayıran bir özelliktir.

Beyati makamının diyer bir asma karar perdeleri Neva ve Çargah perdeleridir. Ma-

kam zaman zaman karar sırasında olmamak şartı ile Neva perdesinde Hicaz, Çargah perdesinde Nihri çeşnilerini gösterir. Bu Nevada Hicaz, Çargahta Nikrizde Beyati makamını Uşak makamından ayıran bir özelliktir.

Seyri : Güçlü Neva perdesi civarında seyre bağlanır. acem perdesi sık sık gösterilerek diziyi meydana getiren çeşnilerde karışık geziniir. Neva perdesinde buselik çeşnisi ile yarım karar yapılır. Bu arada gerekli yerlerde gerekli asma kararlar ve makamın özellikleri gösterilir. Nihayet yine karışık gezindikten ve istenirse genişlemiş kısımda da dolaşıktan sonra ana diziyile

Dugah'ta tam karar yapılır.

Ab balam ögle senmestimki idrak etmezem dünya nedir. aman

Ab ben kimem, saki olan kim, bade-i sabba nedir. Medet

aman, aman, aman, yandım aman

aman aman

Ab Gerci canandan dil - i şeyda içim kam isterim. Medet

aman, aman, aman

Ab sorsa canan bilmezem kam-ı dil-i seyda nedir. Medet

aman, aman, aman, yandım aman

Hikmet-i dünya ve mafıba bilen Arif degil. Aman

aman, aman, aman

Ab arif oldur. Bilmeye dünya ve mahifa nedir. Aman

aman, aman, aman, yandım aman

Ab-u feryadın Fuzuliincidiptür alefi Keblay-ı aşk ile huşnut isen kavga nedir.

Medet aman, aman ab aman."⁽⁶⁾

(1) Güler, Yrd Doç.Dr. Zülfü, "Düni Bugünüyle Harput", "Harput'ta Edebiyat ve sözlü Başlıklı Yazısı, Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yayını, Cilt 1, s. 441, Elazığ 1999.

(2) DEMİRBAĞ, Paşa ile 1999 Tarihinde Harput'ta görüşme

(3) ARSLAN, Arif ile Temmuz - 1999 tarininde Harput'ta yapılan görüşme.

(4) DEMİRBAĞ, Zülfü ile 1999 tarihinde Elazığ'da Yapılan Görüşme

(5) ÖZTÜRK, Hasan ile Haziran 1999 tarihinde Elazığ'da yapılan görüşme.

(6) AYDEN, Yücel ile 1999 tarihinde Elazığ'da yapılan görüşme.

(7) DEMİRBAĞ, Paşa ile Aralık 1999 tarihinde Harput'ta yapılan görüşme.

(8) DEMİRBAĞ, Enver ile Kasım 1999 tarihinde Harput'ta yapılan görüşme.

(9) DEMİRBAĞ, Enver ile Kasım 1999 tarihinde Harput'ta yapılan görüşme.

(10) DEMİRBAĞ, Enver ile Kasım 1999 tarihinde Harput'ta yapılan görüşme.

Motiflerle 16 Anadolu Kültür Şöleni Gerçekleşti...

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün düzenlemiş olduğu Geleneksel 16. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni kalabalık bir davetli topluluğunun iştirakiyle İstanbul Prof. Dr. Mümtaz Turhan Sosyal Bilimler Lisesi Konferans Salonu'nda gerçekleşti.

Motif bünyesinde 1 yıl boyunca faaliyet gösteren gençlerin halk oyunları çalışmalarının sergilendiği gecede bir kez daha, emeğin hak ettiği değeri almasına vesile olundu.

1988 yılında kurulan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, örf, adet, gelenek ve göreneklerini yaşatıp yaygınlaştırmak, Türk kültürünü dünya ülkelerine en doğru ve etkili biçimde tanıtmak ve hizmet etmek amacıyla tam 16 yıldır üstlendiği misyonu başarıyla yerine getirebiliyor olmanın onurunu, gururunu ve mutluluğunu bu gecede doyasıya yaşadı.

Gece, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün 16 yıllık çalışmalarının sergilendiği Barkovizyon gösterisi ile başladı.

Sunuculuğunu Fatih Mühürdar'ın yaptığı organizasyon, davetlilerin Saygı Duruşu ve İstiklal Marşına iştiraki ile devam etti.

Gecenin açılış konuşmasını yapmak üzere sahneye davet edilen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı Necip Balcı konuşma-

sında: Sayın Vakıf Başkanım, Kamu kurum ve kuruluşlarının değerli temsilcileri, değerli veliler, saygıdeğer misafirler, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün düzenlemiş olduğu Geleneksel 16. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni'ne hepiniz hoşgeldiniz. Türk halk kültürüne hizmet alanında bir çok kültürel ve sanatsal projeye imza atan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü 16 yıl boyunca gerçekleştirdiği çalışmalar ile kamuoyunun büyük takdirini toplamıştır. Motif bünyesinde, gençlerimizin eğitimine yönelik halk oyunları, halk müziği ve halk tiyatrosu çalışmaları uzman eğitimci tarafından verilmektedir. Gençlerimizi; kötü alışkanlıklardan uzak tut-

150 kişiden oluşan eleman kadromuz, sizlere, Tokat, Gaziantep, Bitlis, Silifke, Kırklareli, Diyarbakır, Artvin, Bursa ve Trabzon yöresi halk oyunları gösterilerini sergileyeceklerdir. Halk oyunlarının ve halk müziğinin doyasıya yaşanacağı gecemizde bizleri yalnız bırakmayan Halk Müziği sanatçılarımıza da huzurlarınızda şükranlarımı sunuyorum. Yenilikçilik ilkesini prensip edinen Motif, Türk folkloruna hizmet alanında sizlerden aldığı güç ve destekle yeni projeler üretmeye devam edecektir. Bizlerden her türlü desteğini esirgemeyen başta Motif Vakfı Başkanımız Sayın

Necip Balcı'nın konuşmasının ardından sunucu Fatih Mühürdar; "Değerli konuklar; şimdi huzurlarınıza, bizler için çok önemli bir şahsiyeti davet etmek istiyorum. Motif'in kurucusu olmuş, yıllarca her Türk insanına yakışır şekilde Türk kültürüne hizmet etmiş, örnek kişiliği ile gençler için bir idol olmuş, bir iş adamı olarak bir çok vakıfta ve dernekte başkanlık görevinde bulunmuş ve bir çok iş adamına örnek olmuş, adına yakışın bir yaşantı sürmüştü, 15 yıldır yaptığı çalışmalarla Motif'i yurt içinde ve yurtdışında bir ekol haline getirmiş ve Motif Vakfı'nı kurarak Motif'in gücüne güç katmış bir büyüğümüzü, Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın kurucusu, Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Mehmet Zeki Baykal'ı konuşmaları-

mak, örf, adet gelenek ve göreneklerini tanıyan, kültürel değerlerine sahip çıkan bir gençlikle el ele, omuz omuza hizmet etmek en büyük amacımızdır. Bu akşam, hep birlikte, Motif çatısı altında tam bir yıldız terakütür emek veren gençlerimizin sergileyecekleri bir birinden güzel halk oyunları gösterisini izleyeceğiz.

Mehmet Zeki Baykal'a, tüm kamu kurum ve kuruluşların değerli temsilcilerine, siz değerli velilerimize, öğrencilerimize ve bu gecenin gerçekleşmesinde emeği geçen herkese teşekkür ediyor daha nice etkinliklerde, hep birlikte olmayı ümit ediyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum" dedi.

nı yapmak üzere sahneye davet ediyorum.” dedi.

Konuşmalarını yapmak üzere kürsüde yerini alan Baykal konuşmasında; Kamu, kurum ve kuruluşların değerli temsilcileri, saygıdeğer

misafirler, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü tarafından düzenlenen 16. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni'ne hoşgeldiniz. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü olarak başladığımız kültüre hizmet yolculuğumuzda gücümüze güç katmak ve çalışmalarımızı daha üst seviyelere taşıyabilmek adına, artık Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın kurulduğunu ve faaliyetlerine başladığını sizlerle paylaşmak isterim. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, alanında uzman eğitim kadrosu ile gençlerimizin halk oyunları ve halk müziği eğitimini vermeye devam ederek, çalışmalarını sürdürmektedir. Motif, bundan böyle akademik, bilimsel ve sanatsal çalışma ve projelerini

Vakıf bünyesinde gerçekleştirecektir. Ciddi ve titiz çalışmalar neticesinde oluşturulan Motif Vakfı Yönetim Kurulu, kurulduğu günden itibaren 2004-2005 yılı faaliyet programını belirlemiş ve çalışmalarına başlamıştır. Aralık ayında gerçekleşecek olan 10. Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni'ne yönelik çalışmalar Vakıf Yönetim Kurulu üyeleri tarafından titizlikle sürdürülmektedir. 17 - 18 - 19 Aralık 2004 tarihlerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kocaeli Üniversitesi ve Motif Vakfı işbirliğinde “Halk Kültüründe Değişim Uluslararası Sempozyumu” Kocaeli’nde gerçekleşecektir. Halk Bilim camiasında önemli bir yer tutan Motif Dergisi, Motif Vakfı bünyesinde yayın hayatını devam ettirmektedir. Çeşitli kurum, kuruluş ve Bakanlıklarla farklı projelerde bir araya gelecek olan Motif Vakfı kültürel değerlerimizin yaşatılıp yaygınlaştırılması adına yurt içinde ve yurt dışında çalışmalarını sürdürecektir. Değerli konuklar; Motif Vakfı'nın kuruluş amacını ve ileriye yönelik faaliyet programını ilerleyen zamanlarda gerçekleştire-

ceğimiz etkinliklerimizle sizlerle paylaşacağız. Sözlerime son vermeden önce başta Dernek Başkanı Sayın Necip Balcı olmak üzere tüm yönetim kurulu üyelerine, halk oyunları ekiplerimizin hazırlanmasında büyük emekleri olan öğretmenlerimize, Türk Halk Müziğimizin çok kıymetli sanatçıları başta Selahattin Alpay'a ve Turgay Başyayla'ya, sunucumuz Sayın Fatih Mühürdar'a teşekkür ediyor, tüm öğrencilerimizin başarılarının devamını diliyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum." dedi.

Açılış konuşmalarının ardından

gecenin ilk bölümünde sırasıyla Tokat yöresi, Gaziantep yöresi, Bitlis Yöresi ve Silifke yöresi Halk Oyunları Toplulukları muhteşem bir halk oyunları gösterisi sergilediler. Halk oyunlarının olduğu bir programda halk müziğine yer vermemek mümkün değildi. Sanatçı Selahattin Alpay'ın verdiği türkü ziyafeti izleyicilerin damaklarında unutamayacakları bir tat bıraktı.

Gecenin ilk bölümünde gösterilerini sergileyen halk oyunları topluluklarımızın öğretmenleri Tokat Yöresi Eğitimci Kürşad Gülbeyaz, Gaziantep Yöresi Eğitimci İmam Bakır Demirkul, Bitlis Yöresi Eğitimci Orhan Günel ve Silifke Yöresi Eğitimci Murat Güzel'e ve Sanatçı Selahattin Alpay'a Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki Baykal tarafından birer teşekkür çiçeği takdim edildi.

Gecenin ikinci bölümünde ise sırasıyla Kırklareli yöresi, Diyarbakır yöresi, Artvin yöresi, Bursa yöresi ve Trabzon yöresi Halk Oyunları Toplulukları gösterilerini sergilediler.

Programın bu bölümünde ise Sanatçı Turgay Başyayla verdiği mini halk müziği konseri ile izleyicilerin büyük beğenisini topladı.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı Necip Balcı gösterilerini sergileyen Diyarbakır Yöresi Eğitimci Ahmet Alınca, Artvin Yöresi Eğitimci Nejdat Şaşı, Bursa Yöresi Eğitimci Cihangir Doğan ve Karadeniz Yöresi Eğitimci Cavit Şentürk'e ve Sanatçı Turgay Başyayla'ya teşekkür çiçeği takdim etti. Program, gecede görev alan 150 Motifli gencin hazırladığı kapanış gösterisi ile son buldu.■

İstanbul'da, Halk Oyunları Hakem Gelişim ve Bilgilendirme Semineri Gerçekleşti...

Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığı İstanbul İl Temsilciliği'nin 2004 yılı faaliyet programı çerçevesinde "2004 Yılı Aday Hakem Gelişim ve Bilgilendirme Semineri" Burhan Felek Spor Tesisleri Milli Takımlar Kamp Eğitim Merkezi Konferans Salonu'nda düzenlendi. Söz konusu seminere İstanbul iline ait 75 aday hakemi davet edilmiş olup, kesin katılımda 37 hakem iştirak etti.

Seminerde Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve İl Temsilciliği tarafından görevlendirilen İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümünden ve Marmara Üniversitesi Spor Akademisinden öğretim görevlileri ile halk oyunları uzmanları konuşmacı olarak iştirak etti. İstanbul İl Temsilciliği'nin 2002-2003 dönemlerine ait faaliyetlerinin yer aldığı görsel (barco-vision) sunumdan sonra, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilcisi Mehmet Zeki Baykal'ın açılış konuşması ile gerçekleştirilen ve önümüzdeki dönemler için uygulama aşamasında olan il faaliyetlerinin katılımcılara aktarıldığı kısa bir brifingden sonra, seminere başkanlık yapmak üzere Türkiye Halk Oyunları Federasyonu As Başkanı Prof. Fikret Değerli, konuşmacılar; İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü Başkanı Öğretim Görevlisi Bülent Kurtişoğlu, Marmara Üniversitesi Spor Akademisi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Şinasi Ünal, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Merkez Hakem Kurulu Üyesi Serdar Bombacı, İTÜ Halk Oyunları Bölümü Mezunu, Araştırmacı ve Uzman İsmail Ekmekçioğlu ve İTÜ Halk Oyunları Bölümü

araştırmacı ve Uzman Mehmet Cezayir Ekici semineri başlatmak üzere sahneye davet edildi.

Aday hakemlere; federasyon çalışmalarının genel bir değerlendirmesi yapıldıktan sonra halk oyunları yarışmalarında uygulanmakta olan artistik (düzenlemesiz) dal ve stilize (düzenlemeli) dal değerlendirme belgeleri esas alınarak müzik bilgisi, giysi bilgisi, oyun-sahne bilgisi ve sahne tekniklerinin kullanımı, hakem yönetmeliği ve uygulama bilgisi, hakem psikolojisi ve de değerlendirme hakemlerinin uymaları gereken kural - kaideler, problemler ve çözüm yolları konularında konuşmacıların hazırlamış oldukları sunumlar aktarıldı.

Müzik bilgisi ile ilgili konuşmasında Prof. Fikret Değerli, artistik ve stilize dal değerlendirme belgelerinde yer alan müzik bölümünün yönetmelikler ve talimatlar kitapçığındaki halk oyunları oyun kuralları kısmında yer alan mevcut açıklamalardan örneklemeli bilgiler aktardı.

Oyun - sahne bilgisi ve sahne tekniklerinin kullanımı bölümündeki konuşması ile Bülent Kurtişoğlu yine halk oyunları oyun kuralları bölümündeki mevcut açıklamalardan aktarımlar yaparak hazırlamış olduğu konuşmasında ayrıca aday hakemlere sahneleme sistemleri ve sahne tekniklerinin kullanımı konularında da kısa bilgi notlarını örneklemeli ve çizimler ile aktardı. Giysi bölümüne ait konuşması ile İsmail Ekmekçioğlu, halk oyunları oyun kuralları bölümünde-

ki açıklamaların yanı sıra genel kostüm - aksesuar bilgilerine de yer vererek, yöreden yöreye hatta aynı yöre içerisinde bile farklılıklar gösterebilen, birden çok varyantıyla her zaman için mümkün olan halk oyunları giysi ve aksesuarlarından örneklemelerle konuşmasını tamamladı. Halk oyunları yarışmalarında değerlendirme esnasında hakem psikolojisi konulu konuşmasında Yrd. Doç. Dr. Şinasi Ünal aday hakemlere spor psikolojisi, sosyal psikoloji ve davranış bilimlerinden yer verdiği bilgilendirme notlarıyla genel açıklamalarda bulundu. Halk oyunları hakemlerinin değerlendirme öncesinde, değerlendirme sırasında ve de yarışmaların bitiminde yönetmeliklerde belirtildiği üzere uymaları gereken kural ile kaideler hakkında hazırlamış olduğu konuşması ile, 2004 yılı il içi yarışmalarda görevlendirilen hakemler üzerinde yapılan ölçme - değerlendirme çalışması sonuçlarına da yer veren Sayın Mehmet Cezayir Ekici hazırlamış olduğu sunumunu katılımcılara örneklemeli olarak aktardı.

Çoğunlukla karşılıklı soru-cevap şeklinde devam eden seminer sonunda, katılımcı aday hakemleri barco vision'dan sunulan halk oyunları topluluklarını değerlendirmek suretiyle bir uygulama çalışması da yaptılar. Daha geniş kapsamlı, çoklu katılımlı, eğitici ve mesleki gelişimi sağlayıcı seminer, toplantı vb. etkinliklerin sıkça tekrar edilmesi hususunda tüm katılımcılar ve konuşmacılar fikir birliğine vararak, seminer karşılıklı iyi niyet ile sona erdi.

Halk Oyunları Aday Hakem Temel Kursu İstanbul'da Gerçekleşti...

Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığı'nın İstanbul'da düzenlenmiş olan Halk Oyunları aday Hakem Temel Kursu Halk Oyunları İl Temsilciliği organizasyonunda başarılı bir şekilde sonuçlandı.

98 aday kursiyerin katılımının sağlandığı, 4 gün süren kurs programı neticesinde 70 aday kursiyer sınavlara girdi.

İstanbul'da başarılı bir organizasyon içerisinde düzenlenmiş olan Halk Oyunları Aday Hakem Temel Kursu'nda, Federasyon Başkanlığı tarafından eğitmen olarak; Türkiye Halk Oyunları Federasyonu As Başkanı

ve İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Fikret Değerli, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Yönetim Kurulu Üyesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü Öğretim Görevlisi Cumhuriyet Sevinç, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü Başkanı ve Öğretim Görevlisi Bülent Kurtişoğlu, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyun-

ları Bölümü Öğretim Görevlisi Ali Çavaz ve Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Merkez Hakem Kurulu Üyesi Serdar Bombacı görev aldı.

Gençlik ve spor İl Müdürlüğü Halk Oyunları İl Temsilcisi Mehmet Zeki Baykal'da teknik destek ve koordinasyon konusunda kurs süresince hazır bulundu.

Kursta işlenecek ders programı ve ilgili konu başlıklarını belirlemek üzere eğitmenler ve kurs yöneticisi ile birlikte İl Temsilcisi M. Zeki Baykal bir araya gelerek kursla ilgili istişarelerde bulundular.

Motif, Antakya Barış ve Hoşgörü Festivali'nde...

Antakya Belediyesi tarafından organize edilen 20. Antakya Belediyesi Barış ve Hoşgörü Festivali başarılı bir organizasyonla gerçekleşti.

Antakya Belediye Başkanı Mehmet Yeloğlu tarafından Festivale davet edilen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün gerçekleştirdiği başarılı program izleyiciler tarafından büyük beğeni topladı.

5 gün süren festivale katılan Makedonya, Moldova, Sırbistan, Gürcistan, Bulgaristan, K.K.T.C., Suriye (İdlip), Suriye

(Halep), Macaristan ve Yunanistan olmak üzere 10 ülkenin dansçıları sergiledikleri birbirinden güzel dans performansları izleyicileri büyüledi.

Ayrıca Türkiye'den festivale iştirak eden Ankara Tuana, Ankara Akat, ve Bursa Yıldırım Belediyesi Halk Oyunları Toplulukları da, Motifle birlikte Türk Halk Oyunlarının oyun,

müzik ve giysi bütünlüğü içerisinde eşsiz güzellikteki çeşitliliğini ve güzelliğini sergilediler.

Antakya Belediye Başkanı Mehmet Yeloğlu'nun makamında kabul ettiği Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün yöneticisi, eğitmen ve öğrencileri, Başkan Yeloğlu tarafından sergiledikleri başarılı performanslarından dolayı teşekkür plaketi ile ödülendirildiler.

Yeloğlu, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü İkinci Başkanı Ramazan Tabaş'a takdim ettiği plaketin yanı sıra tüm öğrencilere birer teşekkür belgesi de sundu.

Antakya Belediye Başkanı Sayın Mehmet Yeloğlu'na, Dernek İkinci Başkanı Ramazan Tabaş tarafından Motife gösterdikleri yakın ilgili ve alakadan dolayı otantik halk oyunları kıyafetleri, Yeloğlu tarafından Antakya Çocuk Esirgeme Kurumu'na hediye edildi.

Motif'ten Haberler

Motif'li Gençlerden Kermes Organizasyonu...

“Birlikten kuvvet doğar” yada “Bir elin nesi var, iki elin sesi var” atasözleri, insana, çocuk yıllarında öğretilen ve ilerki yaşantılarında mutlaka karşılaşılabilecekleri olaylara ışık tutacak kuvvetli atasözlerimizden bazılarıdır.

Hepimiz, yaşantımızda, muhakkak bu iki atasözümüzün konu edineceği olayları yaşamış, tanık olmuş yada duymuşuzdur.

İşte, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü bünyesinde faaliyet göstermekte olan halk oyuncu gençlerde bu iki atasözümüzü doğrular nitelikte gerçekleştirdikleri Kermes organizasyonu ile muhteşem bir birlik, beraberlik ve dayanışma örneği sergilediler.

Kendi imkanları ile tedarik ettikleri eşyaları dernek bünyesinde toplayan gençler, yine kendi organizasyonlarında Fatih halkına duyurumunu yaparak, bir hafta süren Kermes organizasyonunu büyük bir başarıyla gerçekleştirdiler.

Kermese iştirak eden halkı, Motif'in çalışmalarını da paylaşan gençleri kutluyor, bu birlik ve beraberliklerinin mütemediyen sürmesini diliyoruz.

Fatih'liler Motif'in Düzenlemiş Olduğu 19 Mayıs Fener Alayı'nda Buluştu...

Ulu önder Atatürk'ün Türk gençliğine armağan ettiği 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı anısına Fatih Kaymaklığı, Fatih İlçe Belediye Başkanlığı ve Fatih ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü himayelerinde Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı tarafından Fener alayı düzenlendi.

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı ile Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor kulübü'nün geniş yönetici, eğitimci ve öğrenci kadrosuyla birlikte katıldığı ve yurt genelinde büyük bir coşkuyla kutlanan bayramda Fatih ilçe halkı ve Türk gençleri olarak Ulu Önder Atatürk ve büyüklerimize

Şükranları sunuldu.

Bu amaçla, Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'na bağlı 300 kişiden oluşan halk oyunları kostümü giyinmiş gençler, lise öğrencileri, il ve ilçe protokolü ile Fatih halkının bir arada yürüdüğü Fener Alayı'nda yedi bölgenin halk oyunları gösterileri de sergilendi.

Fatih Belediye Başkanlığı Binası'nın önünden başlayıp, Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın Edirnekapı Meydanı'nda bulunan genel merkezinde son bulan Fener Alayı organizasyonu Havai Fişek gösterisi ve halk oyunları gösterileri halk tarafından büyük beğeni topladı.

Vakıf Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL “Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı olarak, Ulu Önder Ata-

türk tarafından Türk Gençliği'ne armağan edilen bu ulusal bayramda görev almaktan gurur duyduk. Fatih ilçemizde ilk kez bu kadar geniş kapsamlı düzenlenen bu bayramımız gelecekteki etkinliklerde örnek teşkil edecektir.” dedi.

Fener Alayı'nın bitişinde Fatih Kaymakamı Ahmet Ertan YÜCEL ve Fatih ilçe Milli Eğitim Müdürü Kenan KIRALİ Motif Vakfı'nı ziyaret ederek, gerçekleştirilecek olan yeni projeler hakkında dernek başkanı M. Zeki BAYKAL'dan bilgi aldılar.

Ulu önder Atatürk'ün Türk gençliğine armağan ettiği ve Atatürk'ün çizdiği yolda ilerlemeyi kendisini ilke edinmiş gençlerin bu coşkulu Bayram kutlamasında daha nice yıllar hep birlikte olabilmek dileğiyle.

Motif, Uludağ Üniversitesi Bahar Şenliği'nde...

Uludağ Üniversitesi tarafından her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve öğrencilerin bir yılın yorgunluğunu atabildiği Bahar Şenliği organizasyonu binlerce öğrencinin iştirakiyle gerçekleşti.

Panellerin, söyleşilerin,

konferansların, şiir dinletilerinin, konserlerin ve daha bir çok etkinliğin gerçekleştiği Bahar Şenliği öğrencilerin yanı sıra Bursa halkının da yoğun ilgisini topladı.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Bursa Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Nazım GÜRAK tarafından Bahar Şenliği'ne davet edilen Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü İstanbul Genel Merkez'de görev alan

ve 45 kişiden oluşan halk oyunları kadrosu misafirlere, “Anadolu Motifleri” isimli programları ile muhteşem bir halk oyunları gösterisi sergiledi.

Aynı zamanda şenlikte Uludağ Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi ile farklı kurum ve kuruluşlara ait halk oyunları ekipleri de gösterilerini sergiledi. Uludağ Üniversitesi öğrencileri tarafından sergilenen Davul Ritm Show misafirlerin büyük beğenisini topladı.

10. Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni'ne Yönelik Hazırlıklar Sürüyor...

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı ile Motif Dergisi'nin, geleneksel hale gelen 10. Motif Halk Bilim Ödülleri tespit komisyonu, çalışmalarına başladı.

Aralık ayında gerçekleşecek olan Ödül Töreni'nde Türkiye genelinde Halk Bilimi'ne çalışmaları ile hizmeti geçen kişi, kurum ve kuruluşlar arasında yapılacak olan değerlendirmeler neticesinde aşağıda

belirtilen dallarda ödüller takdim edilecek. Ödül Kategorileri:

1-Büyük Ödül 2-Halk Bilim Hizmet Ödülü 3-Halk Bilim Teşvik Ödülü 4-Halk Müziği Hizmet Ödülü 5-Halk Müziği Teşvik Ödülü 6- Halk Oyunları Hizmet Ödülü 7- Halk Oyunları Teşvik Ödülü 8-Halk Kültürü Hizmet Ödülü (Medya, Kuruluş, İller, Maddi Folklor Ürünlerini Der-

leme ve diğer çalışmalarda hizmeti geçen kişi, kurum ve kuruluşlara verilecektir.)

Motif Vakfı üyeleri tarafından çalışmaları titizlikle sürdürülen Motif Halk Bilim Ödülleri Töreni'nde değerlendirilmek üzere sizlerinde aday göstereceğiniz kişi, kurum yada kuruluşlar varsa Vakıf adresimize iletmeniz yeterli olacaktır.

Uluslararası Motif Halk Bilim Sempozyumu'na Yönelik Hazırlıklar Sürüyor...

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Kocaeli Üniversitesi ve Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı işbirliği ile "Halk Kültüründe Değişim" Uluslararası sempozyomu 17-18-19 Aralık 2004 tarihleri arasında Kocaeli Üniversitesi'nde gerçekleşecek.

Konu ile ilgili katılımcıların bildirilerinin yer alacağı "Halk Kültüründe Değişim" konulu Uluslararası Sempozyumu'nda, günümüzde Halk kültüründe ya-

şanan değişimin toplum üzerindeki etki ve sonuçları ele alınarak, çözüm ve önerilerin değerlendirilmesi yapılacak.

Sempozyum Düzenleme Komitesi'nde yer alan;

Prof. Dr. Sezer KOMSUOĞLU (Kocaeli Üniv. Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Nermin ERSOY (Kocaeli Üniv. Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Toktamış ATEŞ (İst. Üniv. Öğretim Üyesi - Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Can ETİLİ ÖKTEN (İ.T.Ü. T.M.D.K. Müdürü - Motif Vakfı

Denetleme Kurulu Üyesi), Prof. Dr. M. Zeki KUŞOĞLU (Marmara Üniv. Öğretim Üyesi - Motif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi), Prof. Dr. Suat GEZGİN (İst. Üniv. İletişim Fak. Dekanı), Prof. Fikret DEĞERLİ (İ.T.Ü. T.M.D.K. Öğretim Üyesi - Motif Vakfı Denetleme Kurulu Üyesi), İlksen ÖZBAY (Bakanlık Temsilcisi - Kocaeli İl Kültür ve Turizm Md. V.) sempozyuma yönelik çalışmalarını büyük bir yoğunluk ve titizlikle sürdürmekte.

55. Geleneksel Kayısı Gecesi Polat Renaissance Hotel'de Gerçekleşti...

Malatya Eğitim Vakfı tarafından düzenlenen 55. Geleneksel Kayısı Gecesi, kalabalık davetli topluluğun iştirakiyle, Polat Renaissance Hotel'de görkemli bir organizasyonla gerçekleşti.

Devlet protokolünün yoğun ilgi gösterdiği geceye sanat camiasının ve iş adamlarının ilgisi de aynı yoğunlukta idi.

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın Yönetim kurulu Üyeleri, Malatya Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi ve aynı zamanda Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Yönetim Ku-

rulu Başkanı Sanayici - İşadamı M.Zeki Baykal'ın davetlisi olarak geceye iştirak ettiler.

Gecenin açılışında sunulan kayısı ceneti Malatya iline ait tanıtım amaçlı barkovizyon gösterisi misafirler tarafından büyük beğeni topladı.

Gecede sahne alan Sanatçı İbrahim TATLİSES, misafirlere unutulmayacak bir akşam yaşattı.

Malatya Eğitim Vakfı'nın davetlisi olarak geceye katılan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü

halk oyunları ekibi sergiledikleri muhteşem halk oyunları gösterisi ile geceye ayrı bir hava katarak , büyük beğeni topladı.

Malatya Eğitim Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa BAŞDEMİR, geceye yönelik yaptığı açılış konuşmasında Malatyalı işadamlarını, eğitim gören Malatyalı üniversite gençlerine verdikleri burslarla sahip çıkmalarından dolayı tebrik etti.

BAŞDEMİR, ayrıca Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL'a geceye iştiraklerinden dolayı teşekkür etti.

Motif. Televizyon Programlarına Yönelik Katılımını Sürdürüyor...

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı ile Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü, televizyon ekranları aracılığı ile milyonlarca buluşmaya devam ediyor.

Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı, 2004-2005 yılı faaliyet programı içerisinde, televizyon programlarına yönelik kültürel danışmanlık görevini sürdürmeye devam edecektir.

Görsel medyada yayınlanan çeşitli içerikte programlarda, halk oyunlarının da işlenerek, bu zengin kültürün milyonlardan oluşan İzleyici kitlesine sunulması adına gelen taleplere karşılık veren Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü'nün halk oyunları ekipleri, yurt içinde ve yurt dışındaki izleyicileriyle buluşmaya devam etmektedir.

Motif Vakfı televizyon programlarına

yönelik kültürel danışmanlık görevinde hedefi; yurt içinde ve yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarının halk oyunlarına ve kültürel değerlere yönelik özlemini büyük ölçüde gidermek, yörelere ait halk oyunlarını özünden uzaklaşmadan düzeyli bir şekilde televizyon ekranları aracılığıyla Türk halkının ilgi ve beğenisine sunmaktır.

Saęlıkta ve mutlulukta...

ÖZEL
Okmeydanı
HASTANESİ

Fatih Sultan Cad.
Osmanoğlu Sok.
No: 12 - Şarkkahvesi
Okmeydanı / İSTANBUL
Tel: 0(212) 256 35 65 (pbx)
Fax: 0(212) 253 48 61

Acil Servis

Ambulans

Yoğun Bakım

Kadın Doğum

Ultrason

Rontgen

Yeni Doğan Servisi

MOTİF HALK OYUNLARI EĞİTİM ve ÖĞRETİM VAKFI DERGİSİ

Geleneksel folklorik değerlerimizi ve halk kültür ürünlerimizi günümüz Türkiye'si'nde yaşatmak ve daha geniş kitlelerin bu değerlerimize gereksinimi olduğunu anlatabilmek; kamuoyunun da desteğini alarak daha büyük etkinliklere imza atmak Vakfımızın amaçları arasında yer alacaktır.

Motif Dergisi, tam 9 yıldır Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü bünyesinde yayınlanarak sizlerle buluştu. Ancak, dergimiz bundan sonraki yayın hayatına Motif Vakfı bünyesinde devam edecek ve sizlerle buluşacaktır.

Kültürümüze, zengin bir içerik hazırlayarak sahip çıkan MOTİF Dergisi, prestijli bir dergi hüviyetine sahip olma gayreti içinde olmuştur. Görsel zenginliği ve içerik kalitesi ile istikrarlı bir şekilde yayın hayatını sürdürmekte olup, halk kültürümüze ve folklorik değerlerimize önem veren kitlenin sesi olmaya devam etmektedir.

Motif Dergisi, yurtiçinde ve yurtdışında uluslararası standartlarda süreli yayın organı (ISSN) statüsünü kazanmış ve gün ışığına çıkmayı bekleyen, belki de bugüne kadar yazılı olarak bir yayın organında yer almayan zengin Türk kültürünün her bir kolunu Dergimiz sayfalarında bulabilirsiniz.

** Motif Dergisi aboneliğiniz için lütfen arka sayfadaki abone formunu doldurarak bize gönderiniz.*

MOTİF

HALK OYUNLARI
EĞİTİM ve ÖĞRETİM
VAKFI

MOTİF DERGİSİ ABONE FORMU

MOTİF Dergisine bugünden itibaren bir yıl süre ile abone oluyorum.
Abone kaydımın yapılarak dergilerimin her ay aşağıdaki adresime gönderilmesini diliyorum.

Adı Soyadı :

Doğum Tarihi :

Mesleği :

Firma Adı :

Dergi Teslim Adresi :

Posta Kodu :

Şehir :

Telefon :

Faks :

Not : Lütfen ödeme yaptığınızı gösterir "Havale Makbuzu"nu aşağıdaki faks numaramıza gönderiniz. Posta havalesi elimize geçmeyen adayların abonelik formu gelse de başvurusu dikkate alınmaz.

Bir yıllık abonelik ücreti: 30.000.000 TL.

Bilgi için : (0212) 531 61 68 - 531 87 90

Faks : (0212) 635 52 43

Havale adresi : Motif Halk Oyunları Eğitim ve Öğretim Vakfı
Fevzi Paşa Cad. No : 361 Edirnekapı
FATİH / İSTANBUL

Tarih :/...../.....

İmza :

Halil İbrahim ŞARK SOFRASI

Merkez Akşaray : Sofular Mah. Sofular Cad. No. 54/1 Tel. : (0212) 621 77 32 - 33

Fatih Şubesi : Fevziyeşah Cad. No. 13 Tel. : (0212) 635 40 15 - 534 48 08

Bakırköy Şubesi : İncirli Cad. Tayyareci Nurettin Sk. No. 89/1 Akbulut İş Mrk. Tel. : (0212) 660 10 00 - 01

Büronuzda, size özel mekanlar sunar...

Fatih Sultan Cad. Osmanoğlu Sok. No:11
Şarkkahvesi / Okmeydanı / İSTANBUL
Tel: 0(212) 256 93 90 - 235 45 06
Fax: 0(212) 255 24 38

ARMELIT

folk dance costumes

Siz hayal edin biz yapalım

Ali Baba Caddesi, No: 11 Dolayoba - Pendik / İstanbul • Tel.: (0216) 379 72 70 • Fax: (0216) 379 08 56
E-mail: armelit@mail.koc.net • Web: www.armelit.net

Urfalı İstanbul Kebapçısı

MERKEZ İstanbul Caddesi
No: 77 (Eski Adliye karşısı) Bakırköy / İSTANBUL
Tel.: 0(212) 570 06 62 - 583 45 89

dijital çözümler

info@pinarbas.com.tr

pinarbaş

digital

Düşük tirajlı ve değişken datalı baskılarınıza
en hızlı çözüm!

digital baskı

kartvizit
etiket
flyer

www.pinarbas.com.tr info@pinarbas.com.tr

EKOL

Diamond is diamond

ESTABLISHED SINCE 1969

KAMEROĞLU
Gold & Jewellery

www.ekolgold.com.tr / www.kameroglu.com.tr

Çuhacian Sokak No: 20 Kapalıçarşı-İSTANBUL Tel: (+90 212) 526 55 74 pbx Faks: (+90 212) 519 04 05